Majetkové daně a jejich vliv na hospodaření obcí

Bc. Hana Závodná

Diplomová práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	**Bc. Hana ZÁVODNÁ**
Osobní číslo:	**M10605**
Studijní program:	**N 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor:	**Veřejná správa a regionální rozvoj**
Téma práce:	**Majetkové daně a jejich vliv na hospodaření obcí**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- **Charakterizujte daňový systém v ČR.**
- **Zpracujte literární rešerši z oblasti majetkových daní.**

II. Praktická část

- **Analyzujte majetkové daně v ČR.**
- **Zhodnoťte dopady majetkových daní na hospodaření obcí.**
- **Na základě získaných poznatků formulujte návrhy na optimalizaci hospodaření obcí s majetkovými daněmi.**

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70**

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] HAMERNÍKOVÁ, B. a MAAYTOVÁ, A. Veřejné finance. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 340 s. ISBN 978-80-7357-497-0.
[2] PEKOVÁ, J. Finance územní samosprávy: Teorie a praxe v ČR. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
[3] PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2. aktual. a rozš. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2009. 299 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
[4] VANČUROVÁ, A. a LÁCHOVÁ, L. Daňový systém ČR 2010. 10. aktual. vyd. Praha: 1. VOX, 2010. 355 s. ISBN 978-80-86324-86-9.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Bohumila Svitáková, Ph.D.**
Ústav financí a účetnictví

Datum zadání diplomové práce: **26. března 2012**

Termín odevzdání diplomové práce: **2. května 2012**

Ve Zlíně dne 26. března 2012

L.S.

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
Fakulta managementu a ekonomiky

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby[1];
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3[2];
- podle § 60[3] odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

---

[1] *zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:*

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

[2] *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

[3] *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60[4] odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);

- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a použité informační zdroje jsem citovala;

- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 24. 4. 2012 .....

.....

[4] *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Teoretická část předkládané diplomové práce je zaměřena na obecnou charakteristiku daní, historický vývoj a současný stav daňového systému v ČR. Konkrétním předmětem zájmu jsou majetkové daně, jejich jednotlivé druhy používané v rámci české daňové soustavy a také vliv těchto daní prostřednictvím rozpočtového určení daní na municipální rozpočty. Praktická část je věnována analýzám majetkových daní, a to jak na celostátní úrovni, tak v konkrétním případě v obci Náklo a městě Litovel. Tuto práci zakončuje projekt založený na identifikaci problémů a doporučení jejich řešení ve vztahu k optimalizaci hospodaření obce.

Klíčová slova:

Charakteristika daní, majetkové daně, daň z nemovitostí, daň z převodu nemovitostí, daň darovací, daň dědická, daň silniční, daňový systém, rozpočtové určení daní, obecní rozpočet, příjmy rozpočtu, výdaje rozpočtu, hospodaření obcí.

ABSTRACT

The theoretical part of diploma work is focused on the General characteristics of the taxes, historical development and current state of the tax system in the Czech Republic. The specific subject of interest are property taxes, their individual species to be used in the context of the Czech tax system and also the influence of these taxes through financial destination taxes on municipal budgets. The practical part is devoted to the analysis of property taxes, both at the national level, as well as in the specific case in the municipality Náklo and in the town Litovel. The work ends with a project, based on the identification of problems and recommendations for their resolution in relation to the optimisation of the management of the municipality.

Keywords:

Characteristics of taxes, property taxes, real estate tax, real estate transfer tax, gift tax, inheritance tax, road tax, system of taxes, tax revenue, municipal budget, budget´s revenues, budget´s expenditures, financial management of municipalities.

Touto cestou děkuji vedoucí mé diplomové práce Ing. Bohumile Žižkové, Ph.D. za čas a cenné rady, které mi poskytla v průběhu tvorby diplomové práce. Moje poděkování patří také dalším lidem, zejména pak Bc. Martině Bekové, Ing. Milanu Spurnému, Marku Ošťádalovi a dalším členům rady obce Náklo za poskytnutí materiálů a konzultací k diplomové práci a také všem blízkým, kteří mě po celou dobu studia podporovali.

OBSAH

ÚVOD **10**

I TEORETICKÁ ČÁST **12**

1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA DANÍ **13**

1.1 VLASTNOSTI A FUNKCE DANÍ 13

1.2 KONSTRUKČNÍ PRVKY DANĚ 15

2 DAŇOVÝ SYSTÉM V ČR **18**

2.1 VÝVOJ DAŇOVÉHO SYSTÉMU OD 10. STOLETÍ DO ROKU 1918 18

2.2 DAŇOVÝ SYSTÉM V ČESKOSLOVENSKU PO ROCE 1918 DO ROKU 1992 20

2.3 SOUČASNÝ DAŇOVÝ SYSTÉM V ČR 22

2.3.1 Daně jako součást veřejných rozpočtů 25

3 MAJETKOVÉ DANĚ V SOUSTAVĚ DANÍ **31**

3.1 MAJETKOVÉ DANĚ NA ÚZEMÍ ČR 33

3.1.1 Jednotlivé typy majetkových daní v ČR 34

II PRAKTICKÁ ČÁST **41**

4 ANALÝZA MAJETKOVÝCH DANÍ V ČR **42**

4.1 ANALÝZA DANĚ SILNIČNÍ 44

4.2 ANALÝZA DANĚ DĚDICKÉ 46

4.3 ANALÝZA DANĚ DAROVACÍ 48

4.4 ANALÝZA DANĚ Z PŘEVODU NEMOVITOSTÍ 49

4.5 ANALÝZA DANĚ Z NEMOVITOSTÍ 50

5 ANALÝZA HOSPODAŘENÍ OBCE NÁKLO **56**

5.1 STRUKTURA PŘÍJMOVÉ STRÁNKY ROZPOČTU OBCE 57

5.1.1 Přijaté dotace 57

5.1.2 Kapitálové příjmy 60

5.1.3 Nedaňové příjmy 61

5.1.4 Daně a poplatky 62

5.2 STRUKTURA VÝDAJOVÉ STRÁNKY ROZPOČTU OBCE 66

6 ANALÝZA VÝVOJE MAJETKOVÝCH DANÍ V ROZPOČTU MĚSTA LITOVEL **69**

6.1 VÝDAJE VYNALOŽENÉ NA ÚHRADU MAJETKOVÝCH DANÍ Z ROZPOČTU MĚSTA LITOVEL 69

6.2 PŘÍJMY Z MAJETKOVÝCH DANÍ V ROZPOČTU MĚSTA LITOVEL 71

7 OPTIMALIZACE HOSPODAŘENÍ OBCÍ S MAJETKOVÝMI DANĚMI **74**

7.1 Doporučení změny pro DDA a DDE 76
7.2 Doporučení změny pro DzPN 78
7.3 Doporučení změny pro DNE 81
7.4 Optimalizace DSL 83
8 ZÁVĚR 85
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 87
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK 90
SEZNAM OBRÁZKŮ 92
SEZNAM TABULEK 94
SEZNAM PŘÍLOH 95

ÚVOD

Předkládaná diplomová práce je věnována majetkovým daním a jejich vlivu na hospodaření obcí. V minulosti tvořily majetkové daně významnou část daňových příjmů, nicméně v současnosti hrají majetkové daně v českém daňovém systému jen velmi malou roli. Majetkové daně v ČR jsou odváděny na základě existence či nabytí vlastnictví majetku a jsou nezávislé na výši důchodu poplatníka. V rámci daňové soustavy ČR jsou majetkové daně zastoupeny transferovými daněmi, mezi které se řadí daň z převodu nemovitostí, daň darovací a daň dědická. Jejich výnos je příjmem státního rozpočtu, na daňových příjmech obecních rozpočtů se tedy žádným procentem nepodílí. Mezi daně, které významným způsobem ovlivňují finanční hospodaření municipalit, patří majetková daň, jejíž celý výnos je převáděn správcem daně do rozpočtu obcí, se řadí daň z nemovitostí. Za daň majetkového typu je dle metodiky OECD a české legislativy považována také silniční daň, jejíž výtěžek je příjmem Státního fondu dopravní infrastruktury.

Na volbu tématu majetkových daní měla vliv zejména snaha o využití znalostí a zkušeností z praxe. Jako zaměstnance pro správu daní na oddělení majetkových daní a ostatních agend Finančního úřadu v Litovli jsem se touto oblastí zaobírala 9 let, zejména pak problematikou daně z nemovitostí. Touto cestou jsem chtěla osvětlit problematiku majetkových daní a také zjistit, jak velký vliv má inkaso jednotlivých typů majetkových daní na municipální rozpočty.

Úvodní část předkládané práce je věnována obecné charakteristice daní, včetně popisu jednotlivých funkcí daní a výčet obecných konstrukčních prvků daní. Následuje chronologický přehled – vývoj daňového systému platného na území dnešní ČR od 10. stol. do současnosti. Jedná se o jakýsi souhrn nejdůležitějších okamžiků ve vývoji českého daňového systému. Závěr druhé kapitoly je věnován daním z pohledu vlivu na veřejné rozpočty. Z důvodu identifikace konečného příjemce výnosů jednotlivých daní, se daně člení na sdílené a daně svěřené. Stěžejní právní normou, která určuje rozdělení inkasa daní na jednotlivé úrovně veřejných rozpočtů je zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, v platném znění. Teoretická část je zakončena kapitolou věnující pozornost majetkovým daním v daňové soustavě České republiky a definování základních typů majetkových daní.

V analytické části je zkoumán vývoj inkasa daně silniční, jejíž výnos je příjmem Státního fondu dopravní infrastruktury, dále vývoj daně dědické, darovací a z převodu nemovitostí, které jsou ponechávány na centrální úrovni, tedy v rozpočtu státu a v neposlední řadě také vývoj příjmů plynoucí do rozpočtu obcí z inkasa daně z nemovitostí. Z důvodu souladu názvu práce a obsahové části práce jsou do analytické části práce zařazeny i kapitoly věnující se hospodaření obcí. První z nich náleží obci, ve které trvale žiju a jejíž vývoj a vůbec to, jakým způsobem se nakládá s obecním majetkem a prostředky, mi není lhostejné. Tou obcí je obec s názvem Náklo, ležící v Olomouckém kraji, vzdálená 15 km od krajského města a 10 km od města Litovel, v jehož správním obvodu se Náklo nachází. Pro srovnání vývoje jednotlivých majetkových daní je zařazena i analýza majetkových daní ovlivňujících jak příjmy, tak i výdaje rozpočtu města Litovel.

Cílem této práce je v návaznosti na teoretickou, ale zejména analytickou část této práce popsat návrhy na optimalizaci hospodaření obcí s majetkovými daněmi. Po přečtení této práce by měl mít uživatel, či čtenář představu o tom, jaký je výnos majetkových daní v rámci celé ČR a také to jakým způsobem mohou obce ovlivnit příjmovou či výdajovou stranu svého rozpočtu, včetně praktické aplikace na rozpočtu obce Náklo a nedaleko vzdáleného města Litovel.

Metody, které byly použity v rámci praktické části této práce, jsou zejména metoda časových řad, ale také komparace spočívající ve využití metod a ukazatelů horizontální (trendové) a vertikální (strukturální) analýzy. Mezi ně se řadí vyjádření změny skutečných hodnot uvedené v procentech nebo v absolutních číslech, srovnání pomocí bazických či řetězových indexů a také stanovení podílu položky na celkovém objemu sledovaného jevu, čím je např. podíl majetkových daní na celkových daňových příjmech apod. Ke zjištění obecného povědomí o majetkových daníc a jejich vlivu na hospodaření v obci jsem provedla dotazníkové šetření v řadách členů obecního zastupitelstva.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA DANÍ

Daně, i když v různých podobách, mají stejně dlouhou historii jako organizovaný stát. Stát ve všech dobách cítil nutnost hradit určité potřeby, ať už na provoz panovníkova dvora, či financování válečných výprav. Později byla také pociťována nutnost vytváření rezerv pro budoucnost, tak vznikly dávky z obilí. Aby mohly být tyto potřeby náležitě uspokojovány, muselo být jednoznačně definováno kdo, jak, kdy a v jaké výši má do společné pokladny přispívat. Stát začal, mnohdy i krvavě, vynucovat výběr daní. A počátky daní byly na světě. (Vančurová a Láchová, 2010, s. 9)

1.1 Vlastnosti a funkce daní

V žádné literatuře není přesně definováno to, co pojem daň znamená (Široký, 2008, s. 13). Ve většině případů se však setkáváme s následující definicí: „daň je povinná, zákonem uložená platba, která plyne do veřejného rozpočtu. Je nenávratná, neekvivalentní a zpravidla neúčelová.“ (Vančurová a Láchová, 2010, s. 9) Daně mohou být placeny jak pravidelně, tak i jednorázově.

Povinnost platit daně plyne ze závazné právní normy, kterou je v tomto případě **zákon**.[1] Tímto se daň jako povinná platba odlišuje od příspěvku, který je poskytován na bázi dobrovolnosti. Jelikož jsou daně placeny, aby jejich prostřednictvím mohly být hrazeny společné potřeby, jako je např. obrana státu, nebo jsou potřeby hrazeny ze společných zdrojů – v případě školství, plynou tyto platby **do veřejných rozpočtů**, ze kterých se pak samotná úhrada potřeb realizuje. Mohou to být jak rozpočty obcí, měst, krajů tak i rozpočet státního fondu, či nadnárodní rozpočet např. rozpočet EU. U daní tedy dochází k přesunu finančních prostředků ze soukromé sféry do veřejného sektoru.

[1] Povinnost platit daně vychází z čl. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, který říká, že daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona. Základním zákonem, ze kterého se v ČR vycházelo, byl zákon č. 212/1992 Sb. o soustavě daní, ve znění zákona č. 302/1993 Sb. (Široký et al., 2008, s. 13)

Nenávratnost je vlastnost daní, kterou není třeba již dále podrobněji specifikovat. Podstatou je skutečnost, že zaplacením daní subjektům nevzniká žádný konkrétní nárok na jakoukoli kompenzaci nebo vrácení. Další vlastností daní, která je založena na tom, že díl, jakým daný subjekt přispívá do veřejných rozpočtů, nemá žádný nebo téměř žádný vztah k tomu, v jaké výši se bude podílet na výdajích veřejných rozpočtů či spotřebě veřejných statků, nazýváme **neekvivalentností**. V některých případech je i účelově stanoven opak. Ten, kdo má vyšší příjmy, by měl platit vyšší daně a tím pádem by více přispíval do veřejných rozpočtů. V důsledku této skutečnosti by ale nevzrostla spotřeba veřejných statků ani podíl na čerpání veřejných výdajů. Daň je zpravidla **neúčelová**. Základním východiskem této skutečnosti je fakt, že nikdo z těch, kdo platí daně, dopředu neví, co bude z těchto prostředků financováno. (Vančurová a Láchová, 2010, s. 10)

Daně jsou nástrojem hospodářské politiky státu a mimo to, že plní veřejné rozpočty, mají moderní daně i několik dalších funkcí. Těmi nejdůležitějšími jsou funkce fiskální, alokační, redistribuční, stimulační a stabilizační. Mají-li daně schopnost naplnit veřejné rozpočty, plní základní funkci, kterou je **funkce fiskální**. Podstatou **alokační funkce** je to, že na některých trzích selhává tržní mechanismus. Daným subjektům je téměř jedno, jestli jim stát poskytne zvýhodnění prostřednictvím daňových úspor[2] nebo stát těmto subjektům umožní odvést nižší daně, v tomto případě jim pak zůstane více prostředků na potřebné investice. Stát ale může prostřednictvím alokační funkce také znevýhodňovat některé subjekty, resp. spotřebu některých statků. Typickým příkladem opačného efektu alokační funkce je spotřební daň u tabáku nebo alkoholu. Prostřednictvím daní vláda také ovlivňuje **redistribuci** důchodů. Přesunuje tak příjmy mezi bohatšími a chudšími vrstvami obyvatel. Tímto způsobem dochází ke snížení drastických rozdílů mezi obyvatelstvem, jež má za následek zvýšení celkové životní úrovně populace. Od 30. let minulého století jsou daně i nástrojem **stabilizace** ekonomiky. Využití stabilizační funkce je založeno na sestavení přebytkového, deficitního nebo vyrovnaného rozpočtu v důsledku změn v hospodářském cyklu. Hlavním úkolem **stimulační**

[2] Tento jev je nazýván daňová podpora.

funkce je podpořit subjekty, kteří ve většině případů vnímají daně jako břemeno. Proto se stát snaží např. u podnikatelských subjektů stimulovat jejich podnikatelské aktivity tím, že jim umožní odečet ztráty z podnikání od základu daně i v dalších zdaňovacích obdobích nebo jim poskytne jinou z mnoha variant daňové podpory. (Vančurová a Láchová, 2010, s. 11-12)

1.2 Konstrukční prvky daně

Mezi základní konstrukční prvky, které udávají, jakým způsobem a jakou měrou daně dopadají na obyvatele, patří v prvé řadě osoba, které se daň týká. Jedná se o subjekt, kterému se zdaňuje jeho předmět anebo osobu, která je pověřena daň odvádět. „**Daňový subjekt** je podle zákona osoba povinná strpět, odvádět nebo platit daň.“ (Vančurová a Láchová, 2010, s. 13) Z pohledu daňové správy se tyto subjekty člení na **poplatníky** a **plátce** daně. „Poplatníkem daňový subjekt, jehož předmět (zejména příjem nebo majetek) je dani podroben.“ (Vančurová a Láchová, 2010, s. 13) Poplatníkem může být tedy fyzická nebo právnická osoba, která má ze zákona povinnost si daň vypočítat ze svého předmětu daně a zaplatit správci daně. Příkladem, kdy používáme termín poplatník daně, je poplatník daně z nemovitostí, poplatník daně z převodu nemovitostí, poplatník daně z příjmů apod. Naproti tomu „plátcem daně je daňový subjekt, který je ze zákona povinen odvést do veřejného rozpočtu daň vybranou od jiných subjektů nebo sraženou jiným poplatníkům pod svou majetkovou odpovědností.“ (Vančurová a Láchová, 2010, s. 14) Rovněž i plátce tedy může být fyzická nebo právnická osoba, rozdíl od poplatníka ale spočívá v tom, že plátce je ze zákona povinen „daň vypočítat, vybrat ji a odvést vybranou nebo sraženou daň od jiných subjektů – poplatníků daně prostřednictvím správce daně do příslušného veřejného rozpočtu, například zaměstnavatel odvádí za svého zaměstnance daň z příjmů ze závislé činnosti. Plátce daně je jediným daňovým subjektem v daňovém řízení u nepřímých spotřebních daní.“ (Peková, 1997, s. 27) **Účastníkem daňového řízení** je kromě plátců a poplatníků daně i organizace veřejné správy, která daň vybírá. Touto organi-

zací jsou především **finanční úřady**, ale mohou to být v některých případech i **celní úřady** a dokonce i **obce**[3].

Dalším důležitým prvkem je určení **předmětu** daně. „Předmětem daně, tj. skutečnost, na kterou se daň váže, veličina, ze které se daň vyměřuje je **příjem** (zisk, mzda, důchod apod.), **majetek** (vlastnictví majetku, držba, nabytí, převod vlastnických práv) a **spotřeba.**“ (Peková, 1997, s. 28) Jak uvádí Vančurová a Láchová (2010) předmět daně je obvykle vymezen již v názvu daňového zákona, např. zákon o daních z příjmů, zákon o dani silniční apod.

Velkou měrou se na výši daňového zatížení podílí **osvobození** od daně. To může nebývat několik podob. Může se jednat o úplné osvobození, částečné nebo osvobození podmíněné splněním určitých podmínek. „Zákon vždy stanoví případy, kdy se osvobození uplatňuje v daňovém přiznání a kdy se nemusí uplatňovat v daňovém přiznání.“ (Peková, 1997, s. 29)

Předmět zdanění, který je specifikovaný v měřitelných jednotkách, se v daňovém řízení definuje jako **základ daně**. U daní nejsou uvedené jednotky totožné. Např. u daně z nemovitostí je základem daně výměra v m^2, u silniční daně to může být zdvihový objem motoru v m^3 a u daně z příjmů jsou to Kč.

Důležitým faktorem je rovněž **zdaňovací období**. Za základní zdaňovací období je v českém právním řádu považováno 12 měsíců, zpravidla se jedná o kalendářní rok. Pro některé daně ale existuje také období kratší (z důvodu nadměrné jednorázové finanční zátěže). Příklad, kdy zákony připouštějí zdaňovací období kratší, jsou spotřební daně, jako je DPH, daň vína a meziproduktů, daň z piva apod. (Vančurová a Láchová, 2010, s. 13-20)

[3] Z ekonomického hlediska se za daň považuje nejen povinná platba, která má slovo „daň“ ve svém názvu, ale také všechny platby, jak vyplývá z definice uvedené v odst. 1, kapitoly 1.1, které jsou povinné, zákonem uložené a plynou do veřejného rozpočtu. Tzn., že za daň jsou považovány mj. i místní poplatky placené do rozpočtu obcí. Patří sem např. poplatek ze psů, lázeňský nebo rekreační poplatek, poplatek za užívání veřejného prostranství aj.

Posledním prvkem, který je v rámci této kapitoly zmíněn, je **sazba**. „Sazba daně je algoritmus, prostřednictvím kterého se ze základu daně (sníženého o odpočty) stanoví základní částka daně.“ (Vančurová a Láchová, 2010, s. 21)

O **jednotné** sazbě daně se hovoří v případě, že je tato daňová sazba stejná pro všechny typy a druhy předmětu daně. Typickým příkladem jednotné sazby daně je sazba používaná u daně z převodu nemovitostí. „**Diferencovaná** sazba daně se liší podle druhu předmětu daně, resp. jeho kvality. Např. sazby daně z přidané hodnoty na většinu zboží a stále více i služeb činí 20%“ (Vančurová a Láchová, 2010, s. 22). Existují však i výjimky, kdy zboží podléhá zdanění sníženou sazbou DPH. **Pevná** sazba se používá tam, kde je základ daně stanoven ve fyzikálních jednotkách, např. u daně z nemovitosti je pevná sazba vyjádřená v Kč za $1m^2$ zastavěné plochy. Naproti tomu relativní sazbu daně lze užít tam, kde je základ daně vyjádřen v Kč. Potom může mít sazba daně podobu lineární nebo progresivní. Lineární se používá v případě, že se daň zvyšuje s růstem základu daně ve stejném poměru, kdežto „progresivní sazba daně je taková, při které s růstem základu daně roste daň relativně rychleji než základ daně.“ (Vančurová a Láchová, 2010, s. 22 – 23)

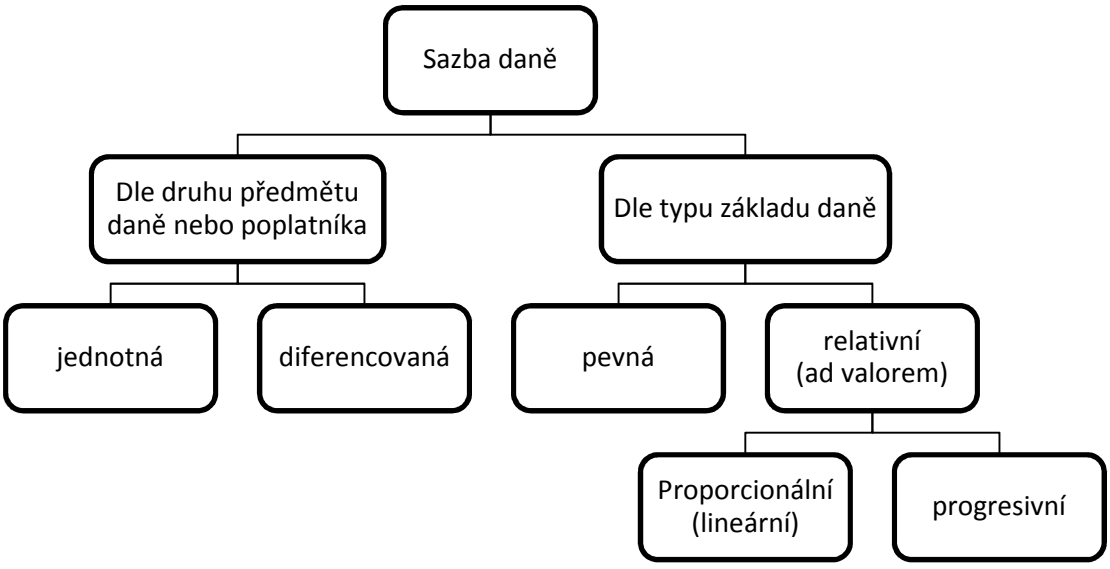

Obr. 1 – Přehled jednotlivých druhů sazeb daně (zdroj: Vančurová a Láchová, 2010)

2 DAŇOVÝ SYSTÉM V ČR

Daň, jako základní pojem daňového systému včetně jejích vlastností a funkcí, byla definována již v předchozí kapitole. Pro připomenutí uvádím, že se jedná o nenávratnou, neekvivalentní, neúčelovou, povinnou platbu do veřejného rozpočtu, která má v současné době pouze peněžní podobu. Ne vždy byly ale daně placeny pouze prostřednictvím financí. Mnohdy byly daně odváděny také v naturální formě. Ať už byly daně v minulosti odváděny v jakékoli podobě, od počátku se zvyšovala potřeba vybírat stále více a více. Proto vznikla nutnost zavádět stále více druhů povinných odvodů (daní) a začal se tak postupně formovat daňový systém. K naplnění veřejných rozpočtů se tedy nepoužívá pouze „jedna velká daň“, ale soustava několika menších daní, které mohou být navzájem propojeny. Tento souhrn všech daní, které se na území nejen ČR používají, se nazývá daňový systém nebo také daňová soustava. Vývoj daňového systému na území dnešní České republiky je chronologicky uspořádán do následujících podkapitol - od 10. století až do současnosti.

2.1 Vývoj daňového systému od 10. století do roku 1918

První zmínka o daních na území dnešní České republiky pochází z 10. století, kdy existovaly tzv. celní regály a daně byly odváděny na bázi dobrovolných naturálních odvodů. První „povinnou“ daň zavedl až Boleslav I.; jednalo se o daň míru.

Ve 12. století začaly existovat již první majetkové a výnosové daně, které byly povinné pro všechny s výjimkou šlechty a církve.

V 16. století, tedy za vlády Jagellonců, se začaly zvyšovat nároky státu na finanční sílu obyvatelstva. „Královské dluhy byly příčinou i prvních větších svolení berních, kdy daňovou správu do svých rukou převzali stavové. Berní předpis stavovského sněmu z roku 1517, který stanovil všeobecnou daň z majetku a daň z výnosu kapitálu, je považován za první ucelený náznak české daňové soustavy.

V roce 1522 existovaly již tři přímé daně (majetková[4], z hlavy a z příjmů), dvě nepřímé daně (akcíz z piva, tzv. posudné a akcíz z vína) a cla“ (Široký et al., 2008, s. 34-35). V tomto období došlo rovněž také k rozšíření okruhu poplatníků těchto daní i na duchovenstvo. Na přelomu 16. a 17. století byla zavedena domovní daň, jejímž předmětem byly stavby v královských městech nebo celé venkovské usedlosti.

Významnou událostí ve vývoji daňového systému v českých zemích byla třicetiletá válka. Dopady byly zaznamenány nejen v upadajícím hospodářství, ale i ve zvyšujících se finančních nárocích a nutnosti zavádění dalších daní. Kromě cel byla vybírána také nepřímá daň z nápojů, ryb a dobytka, tzv. daň z masa. Ta spolu s domovní daní a cly tvořila tehdejší základ české daňové soustavy. Maximální úrovně dosáhla výše daní v roce 1625 a od tohoto roku docházelo ke snižování daňového zatížení obyvatel. Od poloviny 18. století, za vlády Marie Terezia a Josefa II., docházelo k odstraňování rozdílů v daňových systémech uplatňovaných v 1. polovině 18. století v habsburských zemích. Systém se sjednocoval a vyinkasované řádné daně[5] byly používány na úhradu vojenských potřeb. Za vlády zejména Josefa II. byla provedena řada daňových reforem. „Ke konci 18. stol. byly hlavní pilíře daňové soustavy tvořeny jednotnou kontribuční daní reální, tj. pozemkovou daní, která ale také postihovala výnos domů a živností, daní úrokovou, daní třídní (podle druhů příjmů), nepřímými daněmi a clem.“ (Široký et al., 2008, s. 37)

---

[4] Základ majetkové daně byl rozdílný u vrchnosti a u poddaných. Předmětem daně u vrchnosti byly pouze jejich nemovitosti a peněžní a naturální dávky vyplácené poddaným, ale poddaným se zdaňoval celý jejich movitý i nemovitý majetek. Daňové přiznání mělo formu přiznávacího listu. Za správnost této listiny byla odpovědná vrchnost, která měla rovněž povinnost tento přiznávací list vyplnit i za své poddané a jejich majetek. Základem přiznání bylo prohlášení“ pod pečetí a na svědomí“, kterým osvědčovali kupní nebo prodejní hodnotu majetku. (Široký et al., 2008, s. 36)

[5] „Řádná daň, známá jako **„militare ordinarium“**, postihovala výtěžky půdy rustikální (v držbě měšťanů a poddaných) a byla povinná, **„militare extraordinarium“** oproti tomu byla dobrovolnou platbou z výtěžků vrchnostenské (dominikální) půdy.“ (Široký et al., 2008, s. 36)

V roce 1848 bylo zřízeno ministerstvo financí a současně došlo ke změně pozemkové daně, která byla přeměněna v daň kvótní a byla zavedena daň z příjmů. Poslední úprava daňového systému v monarchii proběhla v roce 1896, kdy byl přijat zákon o osobních daních přímých. Tímto zákonem byl založen jednotný systém výnosových daní, který tvořily všechny přímé daně doplněné o daň důchodovou (tzv. osobní daní z příjmu). Velký přínos do „rozpočtů" měla i nadále daň potravní, ovšem největší podíl na příjmech tvořila daň spotřební, konkrétně daň z tabákových výrobků. Celkový podíl nepřímých a přímých daní v roce 1913 činil 60:40 ve prospěch nepřímých daní. (Široký et al., 2008, s. 34 - 38)

2.2 Daňový systém v Československu po roce 1918 do roku 1992

Další etapa vývoje daňového systému v ČR byla zahájena důležitým rokem 1918, tedy vznikem samostatného Československého státu. Tato velká politická a hospodářská změna znamenala pro Československou republiku mj. i změnu daňového systému. Tyto změny byly započaty zřízením ústředního finančního úřadu, kterým se stalo Ministerstvo financí ČSR. Od počátku vzniku samostatného státu existovala snaha o sjednocení daňových systémů, které se na území Československa uplatňovaly. Tyto systémy byly převzaty z Rakouska - Uherska, kde daňovou soustavu tvořily dávky přímo vyměřované a dávky nepřímo vyměřované. Mezi přímé se zahrnovaly majetkové daně, které tvořily pozemková daň a domovní daň, a osobní přímé daně, které se skládaly z daně výdělkové, důchodové, daně z příjmů, daně z vyššího služného a tantiémové dávky. Akcízy, jako součást nepřímých daní, se vztahovaly na cukr, líh, minerální oleje, pivo, šumivé víno a zapalovadla. Tímto způsobem vše fungovalo až do roku 1927, kdy vstoupila v platnost dlouze připravovaná daňová reforma.

V roce 1928 daňovou soustavu ČSR tvořila **soustava daní přímo vyměřovaných a soustava daní nepřímo vyměřovaných**. Systém **přímých daní** zahrnoval daň důchodovou, všeobecnou a zvláštní výdělkovou daň, pozemkovou daň, domovní daň, daň rentovou, daň z tantiém, daň z vyššího služného a daň z obohacení.(Široký et al., 2008) Jelikož má být tato práce zaměřena na majetkové daně a jejich vliv na hospodaření obcí, je nutno poznamenat, že za „dnešní majetkové" daně by se dala považovat pozemková daň, kterou platil vlastník ze všech

pozemků zapsaných a zaznamenaných v pozemkovém katastru. Patřila by sem rovněž také domovní daň složená z daně činžovní a daně třídní (ta se vybírala podle zvláštních znaků – např. počet obytných místností aj.) „U domovních daní byl plátcem daně vlastník nebo trvalý uživatel budovy, základem daně je výnos z budovy zjišťovaný podle výše nájemného nebo nájemní hodnoty u budov podléhající dani třídní.“ (Široký et al., 2008, s. 40)

Nepřímé daně se skládaly z daně z obratu, přepychové daně a spotřebních daní, které zahrnovaly daně z nápojů, které obsahovaly alkohol, tzn. pivo, líh a šumivá vína), daně z jiných potravin, jako byl cukr, maso a droždí a spotřební daně na jiné spotřební předměty, jejichž součástí byla daň ze zapalovadel, daň z elektrických zdrojů záření, daň z minerálních olejů, daň z uhlí aj. (Široký et al., 2008, s. 40 - 41)

Postupem času byly přímé daně pouze doplňovány. V důsledku okupace Německem byl zaveden branný příspěvek a jiné přímé daně. V rámci nepřímých daní došlo k osamostatnění a zvýšení daně z piva, z limonád a minerálních a sodových vod. “Obsazením Československého státu byl pak přerušen samostatný vývoj československého berního práva“ (Široký et al., 2008 s. 42)

V období po druhé světové válce došlo k zásadní změně až v roce 1954, kdy jako reakce na novou hospodářskou a politickou situaci byla provedena nová daňová reforma. Zásadní změna spočívala v tom, že daňový systém se rozčlenil na dva základní směry – daně, které platily podniky a daně placené obyvatelstvem. Toto rozdělení bylo stanoveno z toho důvodu, že se očekávaly velké přínosy do rozpočtů z daní placených podniky (jejich zdanění bylo neúměrně vysoké) a naproti tomu menší výnosy z daní placených obyvatelstvem. S malými změnami vydržel tento způsob rozdělení daní až do 70. let minulého století, „kdy byla soustava odvodů podniků nahrazena soustavou podnikových daní, které v zásadě vycházely ze zisku a byly v kompetenci republik.“ (Široký et al., 2008, s. 43)

Po revoluci v roce 1989 bylo tehdejší vládou rozhodnuto, že se stávající daňový systém měnit nebude, tak v roce 1990 daňovou soustavu ČSR tvořili systému odvodů do státního rozpočtu, důchodová daň, zemědělská daň, daň z obratu, daň ze mzdy, daň z příjmů z literární a umělecké činnosti, daň z příjmů obyvatel-

stva, domovní daň, státní poplatky[6] a místní poplatky. Z důvodu vzniku samostatné České republiky v roce 1993 vyvstala nutnost provést komplexní daňovou reformu a vznikla tak nová daňová soustava. „Hlavní rysy daňové soustavy z roku 1993 byly zachovány až do současnosti." (Široký et al., 2008 s. 44 – 46) Schéma o vývoji daňového systému na území ČR před reformou v roce 1993 a rovněž i nový stav po reformě je obsahem Přílohy č. 1 této diplomové práce.

2.3 Současný daňový systém v ČR

Daně lze třídit podle různých kritérií. V literatuře nejčastěji používané je třídění daní podle jejich dopadu na poplatníka. Toto členění, jak je patrné již z přechozích kapitol, se používá už od dob feudalismu. Primárně se jedná o rozdělení na daně **přímé a daně nepřímé**[7]. Přímé daně, jak už sám název napovídá, vedou přímo od poplatníka rovnou ke správci daně, kdežto nepřímé daně se ke správci daně dostávají prostřednictvím plátce, který tyto daně vybral od poplatníků v ceně služby nebo zboží – příkladem může být DPH, daň z příjmů ze závislé činnosti apod. „Uvádí se, že administrativní náklady na výběr daní přímých bývají vyšší, a jsou tedy z hlediska efektivnosti méně vhodné" (Hamerníková et al., 2010, str. 112). Vedle těchto kategorií ale existují ještě platby, které naplňují definici daňového odvodu, ale nemají slovo daň ve svém názvu – jedná se o místní poplatky, clo a pojistné sociálního zabezpečení. (Široký et al., 2008, s. 18)

Významnou charakteristikou daňového systému je **daňový mix.** „Ten vypovídá, jakému typu daní dává daný stát přednost a jaký potlačuje" (Vančurová a Láchová, 2010, s. 47). Jako příklad je uveden obrázek (Obr. 2), který ukazuje, jak významné byly jednotlivé daně z hlediska jejich procentního výnosu k celkovým

[6] „V rámci státních poplatků existovaly správní poplatky, notářské poplatky, soudní a arbitrážní poplatky. Notářské poplatky se členily na různé notářské úkony či služby, poplatek z převodu nemovitostí, poplatek z dědictví a poplatek z darování." (Široký et al., 2008, s. 44)

[7] Struktura daní v ČR je obsahem Přílohy č. 2. Jedná se o daně „de iure", tzn. daně, které mají v názvu svého „stěžejního" zákona slovo daň a také splňují definici daňového odvodu. (Široký et al., 2008, s. 18)

daňovým příjmům v letech 2004-2009. „Podíl daní z příjmů přitom v daňových mixech vyspělých států v posledních desetiletích postupně klesá, a to na úkor zvyšování podílu daní ze spotřeby, které mají menší negativní účinky na ekonomickou aktivitu. To v posledních letech platí i pro Českou republiku, změny ve zdanění od roku 2008 tento trend jen posilují.“ (Vančurová a Láchová, 2010, s. 47) Například snížená sazba DPH se od roku 2007 zvýšila z 5% na, v současnosti platných, 14%. V ČR byly rovněž v roce 2008 zavedeny tzv. ekologické daně, mezi něž patří daň z elektřiny, daň z pevných paliv a ze zemního plynu. Tyto daně jsou v literatuře označovány jako selektivní daně ze spotřeby. Jejich výnos je zatím ale minimální. (Hamerníková et al., 2010, s. 113)

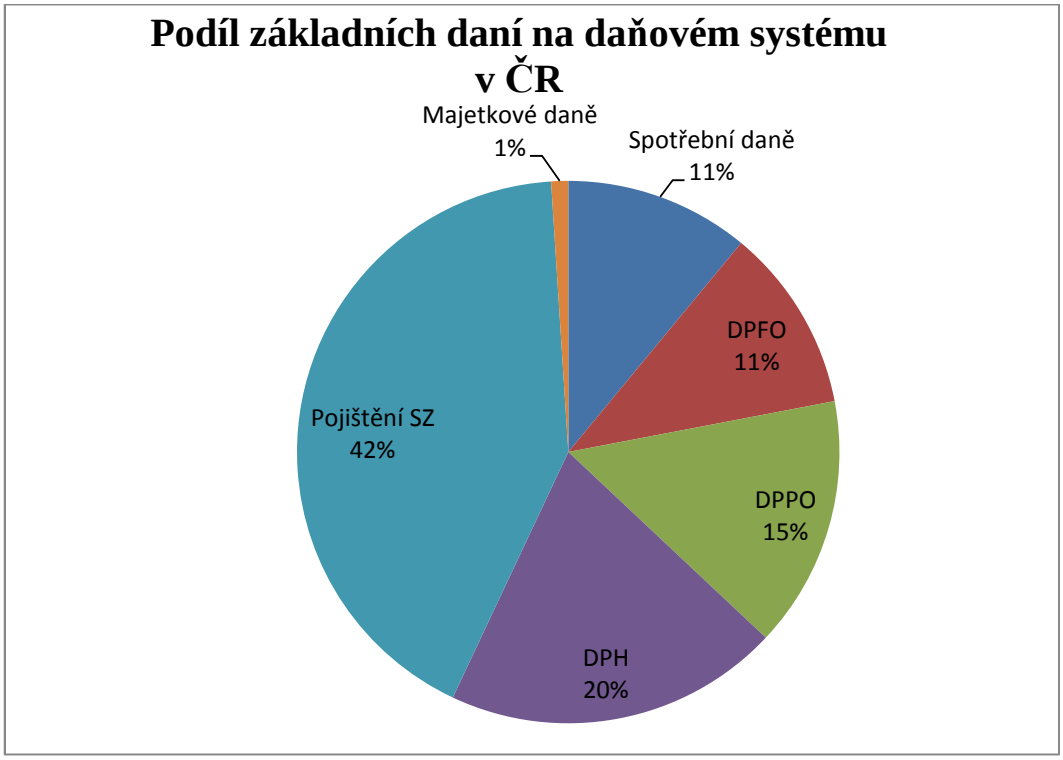

Obr. 2 – Podíl základních druhů daní na daňovém systému v ČR v letech 2004 – 2009 (zdroj: MF ČR, cit. podle Hamerníková et al., 2010)

Největší podíl z hlediska výnosu na daňovém mixu (uvažuje-li se pouze o daních „de iure“) mají daně ze spotřeby, které jsou tvořeny univerzální daní ze spotřeby – DPH s 20% a spotřebními daněmi s 11%, celkově tedy zabírají 31% všech daňo-

vých příjmů. Následují je důchodové daně – daň z příjmů fyzických a právnických osob s celkovým podílem 26%. Z obrázku (Obr. 2) je rovněž vidět, že majetkové daně v české soustavě daní hrají velmi zanedbatelnou roli, jejich výnos v uvedeném období byl pouze 1%. Z ekonomického hlediska největší část daňových příjmů tvoří odvody daňového charakteru – pojištění sociálního zabezpečení se 42%.

V úvodu kapitoly 2 je uvedeno, že daňový systém je tvořen soustavou několika daní. Všichni, kteří podléhají zdanění, tj. občané i podnikající FO či PO mohou v určitém okamžiku podléhat více daním najednou. Proto se v makroekonomii používá ukazatel **celková daňová (odvodová) povinnost**, která logicky představuje souhrn všech povinných plateb, které musí subjekt zaplatit – odvést prostřednictvím správce daně do veřejných rozpočtů. Asi nejznámějším poměrovým ukazatelem, který je nejvíce používán při mezinárodních srovnáních a který udává míru daňového zatížení obyvatelstva je **daňová kvóta**. Daňová kvóta je procentuální vyjádření celkových daňových příjmů na HDP. Jedním z problémů při výpočtu daňové kvóty může být definování celkových daňových příjmů.

V důsledku existence této skutečnosti se daňová kvóta člení na daňovou kvótu jednoduchou (čistou) a daňovou kvótu složenou. Rozdíl mezi těmito ukazateli je ten, že čistá daňová kvóta zahrnuje pouze daně vymezené právními předpisy – tedy všechny daně, které mají slovo „daň“ ve svém názvu, složená daňová kvóta zahrnuje i odvody daňového charakteru, které odpovídají ekonomickému pojetí daně. (Široký et al., 2008, s. 7; Vančurová a Láchová, 2010, s. 43) Na obrázku (Obr. 3) je uveden vývoj daňové kvóty v ČR podle metodiky OECD.[8] „Daňová kvóta je ve vyspělých zemích většinou poměrně stálý ukazatel a z roku na rok se mění nejvýše v řádu desetin procenta. V roce 2006 dosahovala průměrná daňová kvóta ve 27 zemích EU 37%, což bylo o něco málo více než byla kvóta ČR (ta byla 37%)“ (Hamerníková et al., 2010, s. 269).

[8] Klasifikace daní podle metodiky OECD je součástí Přílohy č. 4. Rozdělení daní dle OECD slouží zejména pro mezinárodní srovnání různých států a některé druhy daní se ani v rámci českého daňového systému neuplatňují.

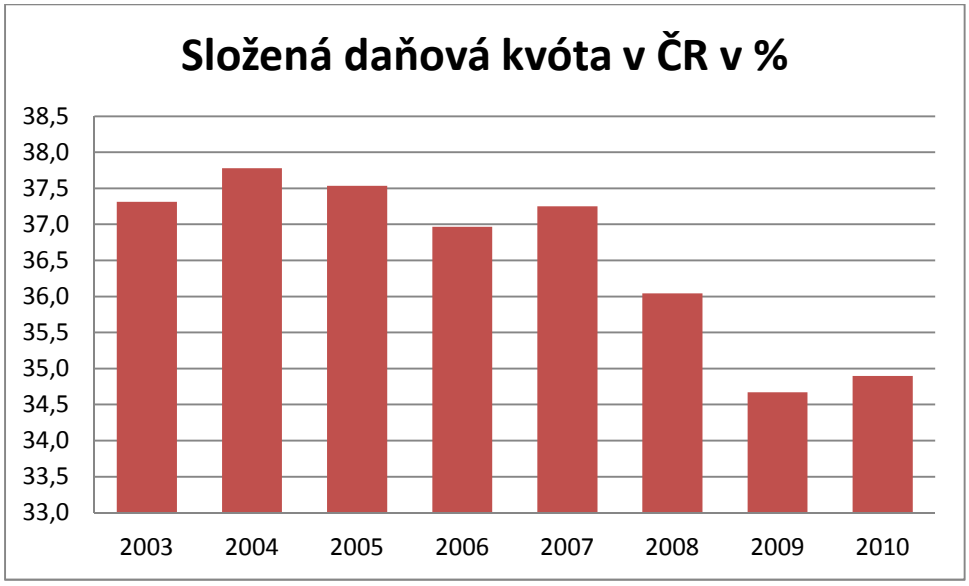

Obr. 3 – Vývoj složené daňové kvóty v ČR v letech 2003 – 2010

(zdroj: vlastní zpracování dle OECD – iLibrary)

2.3.1 Daně jako součást veřejných rozpočtů

Daně jsou povinnou platbou do veřejných rozpočtů. Rozpočtová soustava ČR se řídí rozpočtovými pravidly, která jsou v současné době upravena zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Mezi veřejné rozpočty se tak řadí státní rozpočet, rozpočty krajů, obcí a měst a rozpočty státních fondů[9]. Dle Pekové (2011) jsou všechny veřejné rozpočty, tedy i ten municiální, sestavovány, rozdělovány a používány na principu nenávratného, neekvivalentního a nedobrovolného způsobu financování. Převážná část příjmů a výdajů je založena na nenávratnosti peněžních prostředků. Příjmy a výdaje rozpočtů územních samosprávných celků se člení dle tzv. rozpočtové skladby. Na základě této

[9] Někdy bývají státní fondy označovány jako parafiskální fondy, jsou to např. fond dopravní infrastruktury, státní fond životního prostředí apod. (Hamerníková et al., 2010, s. 121).

klasifikace se ve většině zemí rozděluje rozpočet municipalit na běžnou a kapitálovou část. Běžná část rozpočtu je tvořena běžnými příjmy a výdaji, z nichž většina je založena na bázi pravidelně opakujících se transakcí, dají se tudíž plánovat.

Příjmy:	**Výdaje:**
daňové:	– všeobecné veřejné služby (veř. správa ...)
– svěřené daně	– veřejný pořádek (policie, hasiči apod.)
– sdílené daně	– vzdělání
– místní (a regionální) daně	– péče o zdraví (veřejné zdravotnictví atd.)
– správní poplatky[1] (daně)	– bydlení
nedaňové:	– komunální služby
– uživatelské poplatky za služby[2]	– na podnikání
– příjmy z pronájmu majetku	– ostatní běžné výdaje (nahodilé, placené pokuty apod.)
– příjmy od vlastních nezisk. organizací[3]	– placené úroky
– zisk z podnikání	– běžné dotace jiným rozpočtům[4]
– ostatní	
přijaté transfery:	
– běžné (neinvestiční) dotace ze státního rozpočtu	
– běžné (neinvestiční) dotace ze státních fondů	
– od územních rozpočtů[4]	
– ostatní běžné příjmy (nahodilé, přijaté dary, za sankce apod.)	
(Saldo – přebytek)	(Saldo – schodek)

Obr. 4 – Běžná část rozpočtu obcí (zdroj: Peková, 2011)

Nežádoucí skutečností je, je-li běžná část municiálního rozpočtu dlouhodobě deficitní, pak je nutné hledat důvody schodkovosti rozpočtu. Je proto vhodnější, je-li běžná část rozpočtu sestavena jako vyrovnaná nebo přebytková, a to jak v krátkodobém, tak i dlouhodobém horizontu. V kapitálové části rozpočtu se ve střednědobém časovém úseku připouští existence deficitu, nicméně v dlouhodobém horizontu je opět žádoucí vyrovnaný rozpočet. Obrázky (Obr. 4 a Obr. 5) udávají obecnou strukturu běžné a kapitálové části rozpočtu.

Největší skupinu příjmů rozpočtu obcí tvoří daňové příjmy. „Určitá decentralizace daňového výnosu do rozpočtů obcí od r. 1993 vedla k tomu, že sdílené a svěřené daně jsou rozhodujícím příjmem rozpočtu obcí“ (Wokoun et al., 2004, s. 266).

Příjmy:	Výdaje:
– z prodeje majetku	– na investice
– kapitálové (investiční) přijaté dotace z rozpočtové soustavy	– kapitálové dotace jiným rozpočtům[1]
– příjmy z investičních úvěrů a půjček apod.	– na nákup obligací, akcií
– příjmy z emise vlastních obligací	– poskytované střednědobé a dlouhodobé půjčky
– dary na investice	– splátky dříve přijatých půjček
– přebytek běžné části rozpočtu	– na krytí deficitu běžné části rozpočtu

Obr. 5 – Kapitálová část rozpočtu obcí (zdroj: Peková, 2011)

V důsledku rozdělení daňových výnosů mezi jednotlivé stupně veřejných rozpočtů se daně tedy člení na **daně sdílené a daně svěřené**. „Nejvýnosnějšími daněmi v příjmech územních rozpočtů, jak obcí, tak i v rozpočtech vyšší stupňů územní samosprávy, se od 60. let 20. století postupně stávají daně z příjmů. V zemích, které využívají v posledních desetiletích důchodové daně jako příjem rozpočtu obcí, případně regionů, se v průměru významně zvýšila míra finanční soběstačnosti územní samosprávy“ (Peková, 2011, s. 245). U výnosnějších daní (DPH, DPPO, DPFO) platí, že jejich výnos se dělí mezi jednotlivé stupně veřejných rozpočtů, kdy je zákonem č. 243/2000 Sb. o RUD, v platném znění stanoven procentní podíl, který jednotlivým rozpočtům náleží. Sdílené daně mají své výhody a nevýhody. „Hlavní výhodou sdílených daní je:

- stabilita daňových příjmů rozpočtů územní samosprávy
- propojení výnosu ze sdílených daní důchodového typu na ekonomický cyklus – tyto daně jsou citlivé na vývoj hospodářství, případně sdílené DPH, což vytváří tlak na územní samosprávu jednat v souladu se stabilizační (fiskální) politikou ústřední vlády,

- zpravidla dochází ke snížení nerovností v daňovém výnosu mezi obcemi, mezi regiony,
- zvýšení pravomoci územní samosprávy v rozhodování, na co daňový výnos ze sdílených daní použít (sdílené daně mají de facto charakter neúčelové všeobecné dotace),
- nezávislost výběru daně na místě zúčtování základu sdílené daně,
- centralizace správy a výběru sdílených daní umožňuje snižovat administrativní náklady na správu a výběr těchto daní.“ (Wokoun et al., 2004, s. 268 – 269)

Dle Pekové (2011) je hlavní výhodou sdílených daní snižování prostorových rozdílů v daňových příjmech, pokud se vhodně nastaví kritéria dělení celostátního výnosu mezi obce. Za hlavní nevýhody daní o jejichž výnos se dělí různé úrovně veřejných rozpočtů, považuje Peková (2011) to, že sdílené daně neumožňují daňovou pravomoc[10] územní samosprávy. Přesné procentní podíly na celkových daňových výnosech jsou přesně vymezeny zákonem.

Mimo sdílených daní jsou daňovým příjmem také daně svěřené, mezi které patří některé daně majetkového typu. Příkladem svěřené (výlučné) daně v ČR je jedna z majetkových daní – daň z nemovitostí. Výnos této daně je v plné výši příjmem obecního rozpočtu. Správa této daně ale stále náleží finančním úřadům. Podstatou svěřených daní je tedy to, že někdo jiný ji vybírá a někdo jiný z ní má užitek.

Z důvodu určení v jaké výši a které z veřejných rozpočtů mohou být jednotlivými daňovými výnosy ovlivněny, je důležité zmínit v této souvislosti i rozpočtové

[10] „Daňovou pravomoc, tzn. kdo ovlivňuje předmět daně, způsob výpočtu základu daně, sazby daně, kdo daň vybírá a spravuje, případně kdo povoluje osvobození, slevy z daně apod., má územní samospráva velmi omezenou, a to u svěřených daní (z důvodu praktického využití přerozdělovací a zejména stabilizační funkce daní), u sdílených daní nemají obce daňovou pravomoc žádnou. Všechny náležitosti daně, tzn. způsob výpočtu základu daně, případně jeho úpravy, sazby daně atd. určuje celostátně platný zákon. Větší daňovou pravomoc v rámci vymezených zákonných pravidel mají jednotlivé obce u vlastních (místních) daní a u regionálních daní“. (Peková, 2011, s. 242 - 243)

určení daní. Daňové určení se řídí dosud platným zákonem 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celků a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní, ve znění zákona č. 370/2011 Sb.).[11] Dle § 4 zákona o RUD jsou daňovým příjmem obce:

a) „Výnos daně z nemovitostí, příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází,
b) Podíl 19,93 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,
c) Podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů,
d) Podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby, s výjimkou výnosů uvedených pod písmenem c),
e) Podíl na 21,4 % z 60% z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob sníženého o výnosy uvedené v písmenech c) a d),
f) podíl na 21,4% z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou výnosů uvedených v písmenu h) a v §3 odst. 1 písm. a),
g) 30% z výnosu záloh[5)] na daň z příjmů fyzických osob, které mají na území obce bydliště ke dni jejich splatnosti, a výnosu daně (vyrovnání a dodatečně přiznaná nebo dodatečně vyměřená daň) z příjmů fyzických osob, které měly na území obce bydliště k poslednímu dni zdaňovacího období, k němuž se daňová povinnost vztahuje, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby[6)] a.s. výjimkou daně (záloh na daň) z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků[7)] sražených a odváděných plátcem daně. Bydlištěm se pro účely tohoto zákona rozumí místo trvalého pobytu fyzické osoby,

[11] V současnosti, tj. březen 2012, je ale projednáván (ve 2. čtení) návrh novely zákona o rozpočtovém určení daní, který podstatným způsobem mění přerozdělování sdílených daní v přepočtu na jednoho obyvatele ve prospěch posílení rozpočtů malých obcí na úkor větších měst a nahrazení části výnosu sdílených daní z dotačních titulů státního rozpočtu.

h) daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,

i) podíl na 1,5% z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně z příjmů, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby.“

Kompletní schéma rozdělení rozpočtového určení daní je Přílohou č. 3 této práce a je platné od 1. 1. 2008. K tomuto je nutné zmínit, že přiložené rozdělení neznázorňuje výnosy silniční daně, které se, dle § 5 zákona č. 243/2000 Sb., o RUD, převádí ve 100% do státního fondu dopravní infrastruktury, kam putuje i 9,1% výnosu spotřebních daní z minerálních olejů.

3 MAJETKOVÉ DANĚ V SOUSTAVĚ DANÍ

„Majetkové daně jsou nejdéle využívaným typem daní. Ve 20. století jejich význam v rozpočtech klesá, neboť o rozhodující postavení střídavě soupeří daně důchodového typu, zejména individuální daň z příjmů, a daně nepřímé, zejména typ všeobecné obratové daně, od 60. let minulého století je to pak ve většině vyspělých zemí daň z přidané hodnoty. Přesto ve všech zemích najdeme v daňových soustavách i majetkové daně.“ (Peková, 1997, s. 30)

Majetkové daně všeobecně lze třídit dle několika různých hledisek. Za jedno ze základních může být považováno třídění daní z majetku a bohatství dle pravidelnosti, resp. nepravidelnosti jejich placení. Členění dle kritéria plateb je uvedeno níže.

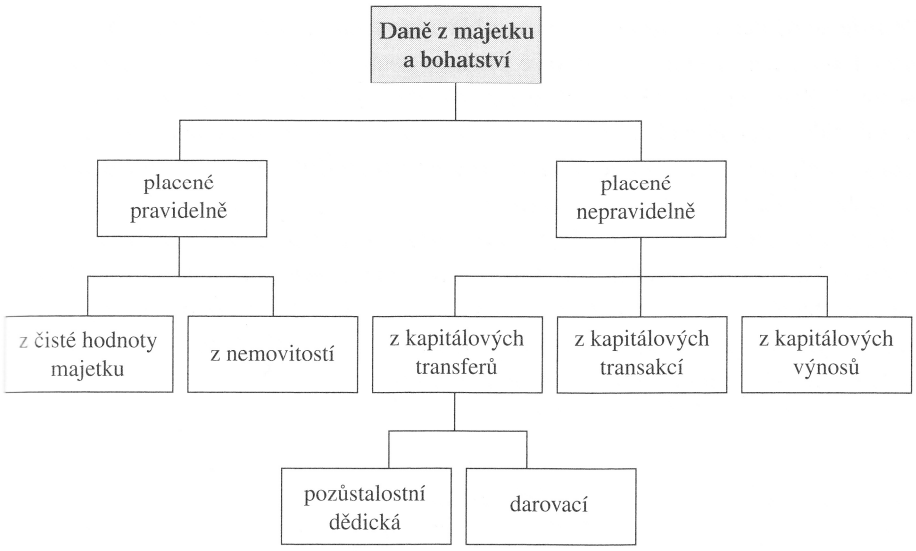

Obr. 6 – Klasifikace majetkových daní dle pravidelnosti plateb

(zdroj: Široký et al., 2008)

Daně, které jsou **placeny pravidelně**, zahrnují daň z čisté hodnoty majetku a daň z nemovitostí. Daň z čisté hodnoty majetku je daň, která se v rámci českého daňového systému nevyskytuje. Jedná se o daň z čisté hodnoty bohatství, která se odvádí v několikaletých cyklech. „Právě měření čisté hodnoty majetku pro účely

vymezení výše daně z čistého bohatství představuje značné úskalí. Daňové úřady by musely mít jistotu stavu poplatníkových majetkových aktiv i pasiv. Aktualizace této bilance věrně odrážející realitu by zřejmě vyžadovala majetková přiznání, jejich kontrolu i správnost ocenění aktiv. Také proto tato forma majetkové daně v současnosti existuje jen v několika státech s tradičně vysokou daňovou morálkou (Švýcarsko)." (Široký et al., 2008, s. 162 – 163)

Druhou, v ČR již velmi dobře známou majetkovou daní, je daň z nemovitostí, která je tvořena daní z pozemků a daní ze staveb.

Daně placené **nepravidelně,** v určitých případech jednorázově, jsou daně z kapitálových transferů a transakcí a daně z kapitálových výnosů. Daň z kapitálových transferů se platí v případě bezúplatných převodů majetku – v případě darování či získání majetku na základě dědictví. Dědictvím se rozumí majetek, který byl převedený na jednoho pozůstalého, zatímco pozůstalost je celý majetek, který byl zemřelým odkázán. S tím souvisí i určení daňového subjektu: dědickou daň platí dědic výhradně za svůj podíl, daň z pozůstalosti se platí z celkové hodnoty pozůstalosti a dědici jsou obvykle povinni platit daň společně a nerozdílně. Daň z kapitálových transakcí se naopak používá v případě úplatných převodů, tzn. v případě prodeje majetku kupní nebo směnnou smlouvou. Daň z kapitálových výnosů, která je posledním typem převodových daní, se v českém právním řádu, resp. v české soustavě daní nevyskytuje. (Široký et al., 2008)

„Na základě principu subsidiarity je výnos majetkových daní směřován v naprosté většině států do rozpočtů příslušných municipalit a tvoří v nich nezanedbatelnou část, v některých zemích jsou dokonce výnosy majetkových daní hlavním příjmem místních rozpočtů." (Široký et al., 2008, s. 165)

Tak jako většina daní i majetkové daně mají své výhody a nevýhody. Hlavní nevýhodu majetkových daní spatřuje Kubátová (2010) především v nerovnosti zdanění movitého a nemovitého majetku. Zatímco nemovitosti jsou předmětem zdanění vždy, movitý majetek je často ze zdanění vyloučen. Další nevýhodou je dvojí zdanění stejného objektu. „Zdanění majetku může být naopak někdy považováno za nespravedlivé. Vždyť každý majetek pochází koneckonců z akumulovaných důchodů, které byly při své tvorbě již zdaněny. Nezáleží na tom, zda se jednalo

o důchody současného vlastníka majetku nebo o důchody dárce či zůstavitele. Kritika se týká především daní dědických a darovacích.“ (Kubátová, 2010, s. 245)

Na jedné straně jsou lidé, kteří tvrdí, že je nespravedlivé postihovat ty, kteří si majetek obstarali tím, že spořili, na druhou stranu se vyskytují i názory, že nabytí majetku děděním nebo darováním je nespravedlivé a z toho důvodu je nezbytné jej alespoň zatížit jednou z převodových daní.

Za výhodu považuje Kubátová (2010) např. uplatnění principu prospěchu u daní z nemovitostí, které jsou převáděny do místních rozpočtů. Vlastníci nemovitostí tak prostřednictvím daně z nemovitostí „platí“ za veřejné služby, které jsou jim poskytovány v místě, kde je nemovitost situována a hodnota nemovitostí se tak může zvyšovat.

Vlastnosti majetkových daní lze hodnotit i z ekonomického hlediska. Majetkové daně, na rozdíl od daní důchodových, nemají demotivující účinek, protože okamžitě nekrátí výnos z pracovní činnosti a ovlivňují tak ekonomickou aktivitu obyvatel zcela minimálně. Negativně mohou ale MD ovlivňovat úspory subjektů, protože jsou placeny na úkor jejich běžného příjmu a vlastníkovi tak může vyvstat otázka, zda např. daň z nemovitostí, kterou každoročně platí za nemovitosti ve vlastnictví, jej příliš nezatěžují a neubírají na možnosti využít uspořené peněžní prostředky efektivnějším a racionálnějším způsobem. (Kubátová, 2010, s. 246)

3.1 Majetkové daně na území ČR

Podle vývoje daňového systému, který je souhrnně popsán v kapitole 2, jsou majetkové daně nejstarším typem daní uplatňovaným i na území ČR. Význam majetkových daní ale postupem času upadal. Zpočátku byly rozhodujícím daňovým příjmem, v současnosti je výnos majetkových daní v ČR ve srovnání s ostatními daňovými příjmy minimální. Existuje však několik důvodů, proč se majetkové daně stále využívají. Jedním z nich je jejich dlouhodobá stabilita z hlediska výnosnosti. Dalším důvodem je téměř nemožný daňový únik. Problémem v případě vyměřování, resp. vymáhání majetkových daní může být skutečnost, že tyto daně nerespektují důchodovou situaci poplatníků. Např. u daní z kapitálových transferů (tzn. daně dědické a daně darovací) - poplatník bezúplatně nabyde movité či ne-

movité věci, ať už v rámci dědického řízení nebo na základě darovací smlouvy, ale dle příslušné legislativy je povinen uhradit daň dědickou, resp. daň darovací v určitém časovém horizontu bez ohledu na výši svého příjmu. (Peková, 1997, s. 30)

3.1.1 Jednotlivé typy majetkových daní v ČR

Jelikož jedinou daní majetkového typu, která má přímý vliv na hospodaření obcí je **daň z nemovitostí,** považuji za nezbytné v souladu se stanovenými cíli práce, věnovat této dani větší pozornost. Stěžejní právní normou je v tomto případě zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.

Daňové přiznání k dani z nemovitosti se podává vždy podle stavu k 1. 1. na celý rok dopředu, vždy nejpozději do konce měsíce ledna zdaňovacího období, na které je daň vyměřována.[12] Ke změnám, ke kterým došlo během roku, se nepřihlíží. Tyto změny mají vliv na daňové přiznání následujícího zdaňovacího období, kterým je v případě daně z nemovitostí následující kalendářní rok.

Splatnost daně je zákonem o DNE stanovena:

- u poplatníků, kteří provozují zemědělskou výrobu a chov ryb ve dvou splátkách - do 31. 8 a do 30. 11.
- u ostatních poplatníků rovněž ve dvou splátkách – do 31. 5. a do 30. 11. Většiny poplatníků se tyto výjimky ovšem netýkají a jejich daňová povinnost (pokud tedy nepřesáhne 5000,- Kč) je splatná najednou, a to ve lhůtě do 31. května. Do tohoto termínu mohou daň zaplatit i ti poplatníci, jejichž daňová povinnost je vyšší než 5 tis. Činí – li daň u jednoho poplatníka méně než 30 Kč, je povinen podat DAP, ale daň platit nemusí, není-li v zákoně stanoveno jinak.

[12] V případě daně z nemovitostí je zdaňovací období shodné s kalendářním rokem.

Daň z nemovitostí je tvořena daní z pozemků a daní ze staveb.[13] Předmětem daně z pozemků jsou pozemky na území ČR vedené v katastru nemovitostí nezastavěné stavbami. Předmětem daně ze staveb jsou, v souladu s ust. § 7 zákona o dani z nemovitostí, mj. stavby, pro které byl vydán kolaudační souhlas, byty a nebytové prostory. Základem daně je u pozemků cena půdy na 1 m^2 stanovená vyhláškou, vynásobená výměrou pozemku v m^2 uvedenou na výpise z katastru nemovitostí. U staveb je základem daně výměra zastavěné nebo podlahové plochy nemovitosti. Celková daň z nemovitostí je tak tvořena součtem daně z pozemků a daně ze staveb. Důvodem pro eliminaci daně z pozemků a daně ze staveb je rozdílnost ve výpočtu jednotlivých daní. Každá z uvedených daní mají jiné sazby, možnosti uplatnění koeficientů apod. „Daň z nemovitostí se tedy v České republice uvaluje podle jiných kritérií než hodnotových“ (Široký et al., 2008, s. 166).

Daň z pozemků

Předmětem daně z pozemků jsou pozemky evidované v KN, které nejsou zastavěny stavbami. Pro definování druhu pozemku má velmi důležitý vliv katastr nemovitostí, jelikož pozemky, které jsou předmětem daně z nemovitostí, se zdaňují podle toho, jak jsou evidovány v KN. Od tohoto určení se pak odvíjí základ daně, sazba daně a tím i výsledná daň z pozemků. Dani z pozemků tak podléhají následující druhy pozemků:

A - Orná půda, chmelnice, vinice, zahrada, ovocný sad
B - Trvalý travní porost (sem zařazujeme louky a pastviny)
C - Hospodářský les
D - Rybník s intenzivním a průmyslovým chovem ryb
E - Zastavěná plocha a nádvoří
F - Stavební pozemky
G - Pozemky evidované v KN jako ostatní plochy.

[13] § 1 zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí

A také zpevněné plochy pozemků užívané k podnikatelské činnosti nebo v souvislosti s ní:

X – zemědělská prvovýroba, lesní a vodní hospodářství

Y – průmysl, stavebnictví, doprava, energetika, ostatní zemědělská výroba, ostatní podnikatelská činnost.

Velmi důležité je i to, ve kterém katastrálním území se pozemek nachází. Základ daně u pozemků druhu A a B vychází v souladu s ust. § 5 zákona o DNE, ze součinu výměry v m^2 a ceny půdy stanovené vyhláškou Ministerstva zemědělství č. 613/192 Sb., kterou se stanoví seznam katastrálních území s přiřazenými průměrnými cenami pozemků orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů, luk a pastvin odvozenými v bonitovaných půdně ekologických jednotek. U pozemků druhu C a D si poplatník může zvolit dvě možnosti výpočtu. Buď zvolí součin výměry a ceny dle příslušného oceňovacího předpisu, nebo výměru vynásobí částkou 3,80 Kč. Dojde-li ke změně ceny stanovené oceňovacím předpisem, je poplatník povinen podat DAP příslušnému správci daně. Částka 3,80 Kč může být z finančního hlediska nevýhodná v případě, že je cena stanovená oceňovacím předpisem výrazně nižší.

Základní sazba daně se opět liší v závislosti na druhu pozemku a na základě ust. § 6 odst. 4 se násobí koeficientem, který vychází z počtu obyvatel podle posledního sčítání lidu v dané obci. Tento koeficient obec může zvýšit o jednu kategorii nebo až o tři kategorie snížit. Dalším koeficitem, který může ovlivnit výši daně z pozemků (s výjimkou pozemků druhu A a B) je tzv. místní koeficient stanovený dle § 12 zákona o DNE.

Daň ze staveb

U daně ze staveb je opět nutné určit předmět daně ze staveb. Druh stavby se v tomto případě určuje podle skutečného účelu užití konkrétní stavby, nikoliv podle toho, jak jsou stavby evidovány v KN. Předmětem daně ze staveb tedy jsou:

H – obytný dům

I – ostatní stavby tvořící příslušenství k obytnému domu

J – stavby pro individuální rekreaci

K – stavba tvořící doplňkovou činnost ke stavbě pro individuální rekreaci

L – garáž vystavěná odděleně od obytného domu

A dále stavby užívané pro podnikatelskou činnost, a to:

M – zemědělská prvovýroba, lesní a vodní hospodářství

N – průmysl, stavebnictví, doprava, energetika, ostatní zemědělská výroba

O – ostatní podnikatelská činnost

P – ostatní stavba (např. hospodářská budova, která netvoří příslušenství k RD – stojí samostatně, bez stavby RD)

Mimo těchto staveb podléhají zdanění také byty a samostatné nebytové prostory, dle DAP druh jednotky R, S, T, U, V a Z.

Jednotlivé druhy staveb se od sebe mj. liší především základní sazbou daně. Stejně jako u pozemků, může obec ovlivnit výši inkasa **daně ze staveb korekčním koeficientem dle počtu obyvatel a také zavedením místního koeficientu.**

„Evropská unie neukládá svým členským státům harmonizaci ve zdanění nemovitostí, neexistuje tudíž žádná směrnice, která by upravovala daně z nemovitostí. Hlavním důvodem je nemobilnost předmětu daně a tedy velmi omezená možnost daňové konkurence, která by se mohla projevit pouze u nových staveb a ve velmi dlouhodobém horizontu. Uplatňování daně z nemovitostí r různých zemí EU je tudíž i nadále velmi rozmanité a v řadě detailů se liší, silně se projevuje vliv tradice. Přesto najdeme řadu podobných prvků a určitou shodu také v tendencích vývoje. Daně z nemovitostí se většinou ukládají na úrovni obcí a výnosy plynou do rozpočtů obcí a regionů. Význam daně z nemovitostí tak v současné době spočívá zejména v jejím přínosu k finanční nezávislosti obcí a tedy k fiskální decentralizaci“ (Kubátová et al., 2004, s. 141)

V rámci daňové soustavy ČR se vyskytují také daně převodové. Jsou to daně z kapitálových transferů a z kapitálových transakcí. I přesto, že se jedná o 3 typy daní (**dědická, darovací a z převodu nemovitostí**), česká legislativa řeší tuto problematiku pouze v rámci jednoho zákona – zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí. Tyto daně jsou v praxi často nazývány jako trojdaň, či trojdaně.

„**Dani dědické** podléhá nabytí majetku na základě dědictví ze závěti nebo dědictví ze zákona a poplatníkem je každý jednotlivý dědic. **Daň darovací** je uvalena na bezúplatný převod vlastnictví majetku na základě právního úkonu, a to jinak než smrtí zůstavitele, a jejím poplatníkem je zpravidla nabyvatel majetku. Pro účely stanovení daně dědické a darovací se rozdělují všechny osoby do tří skupin podle příbuzenského vztahu.“ (Široký et al., 2008, s. 166-167).

Skupiny dle příbuzenského vtahu jsou tři a na jejich základě je rozlišována rozdílná výše sazeb daně[14].

Daň z převodu nemovitostí má jedinou sazbu daně[15] bez ohledu na příbuzenský vztah mezi kupujícím a prodávajícím, která se v současné době (2012) ustálila na 3% ze základu dně. Předmětem daně z převodu nemovitostí je dle § 9 zákona o DDD, úplatný převod nebo přechod vlastnictví k nemovitostem. Daň z převodu nemovitostí je povinen v případě kupní smlouvy platit prodávající, ten je rovněž povinen podat daňové přiznání příslušnému finančnímu úřadu. Výnos převodových daní zůstává v centrálním rozpočtu.

V případě správy trojdaně je nezbytné znát a používat termíny definované příslušným katastrálním úřadem. Jedná se o:

1. datum, kdy byla smlouva o převodu doručena příslušnému pracovišti KÚ. Toto je na smlouvách vyznačováno jako **právní účinky vkladu**.

---

[14] Sazby daně dědické a darovací jsou tzv. klouzavě progresivní a jsou rozčleněny do skupin I. až III. (jak již bylo výše zmíněno dle příbuzenského vztahu dědice a zůstavitele v případě daně dědické a dárce a obdarovaného v případě daně darovací) dle výše základu daně. „Smyslem použití progresivní sazby daně je zvýraznění daňové spravedlnosti ve smyslu nejen absolutně, ale i relativně vyššího zatížení vyšších základů daně“ (Vančurová a Láchová, 2010, s. 338).

Zákon o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí říká v § 19 odst. 1 a § 19 odst. 3, že od daně darovací a daně dědické je osvobozen bezúplatný převod majetku mezi osobami zařazenými v I. a II. skupině. V případě tohoto osvobození není poplatník ani povinen podat daňové přiznání příslušnému správci daně.

[15] Tuto sazbu označujeme jako sazbu lineární.

2. Dalším důležitým termínem je datum, kdy KÚ vklad práva zapsal, tzn. **datum zápisu změny vlastnických práv**.
3. Posledním datem, které se používá pro stanovení termínu pro podání daňového přiznání k dani darovací, je **datum převzetí smlouvy o bezúplatném převodu vlastnických práv k nemovitostem s doložkou o povolení vkladu do katastru nemovitostí**.

V případě převodu vlastnických práv kupní smlouvou, je pak prodávající povinen podat daňové přiznání příslušnému správci daně do konce třetího měsíce následujícího po měsíci, v němž katastrální úřad zapsal vklad práva do katastru nemovitostí. Datum změny vlastnictví, tj. datum právních účinků vkladu, jsou nezbytné k určení platného znění zákona, podle kterého se provede zdanění převodu nemovitostí. Jedná se o to znění zákona, které je ke dni právních účinků vkladu platné.

Pro stanovení termínu pro podání daňového přiznání k dani darovací je důležité datum převzetí smlouvy o bezúplatném převodu vlastnických práv k nemovitostem s doložkou o povolení vkladu do katastru nemovitostí. Od tohoto dne začíná běžet 30 denní lhůta pro podání daňového přiznání k finančnímu úřadu. K dani dědické je povinen poplatník podat daňové přiznání do 30 dnů ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí příslušného orgánu o ukončení dědického řízení.

K úplatnému i bezúplatnému převodu nemovitostí a následnému určení základu daně je nutné, aby poplatník určil i cenu zjištěnou dle zvláštního právního předpisu, kterým je zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku ve znění pozdějších předpisů. § 21 odst. 4 zákona o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí vymezuje případy, kdy se znalecký posudek nevyžaduje. U DzPN je tedy základem daně buď ta cena, která je zjištěna ve znaleckém posudku nebo cena, která je sjednaná v kupní smlouvě. Rozhodující okolností je to, která z hodnot je vyšší.

V posledních letech se objevují názory zastávající a obhajující smysl majetkových daní, ale také tvrzení, která efektivnost a účelnost majetkových daní popírají. Dle Radvana (2007) se při hledání argumentů svědčících pro nemovitostní daně používají velmi často 2, resp. **3 základní principy daňové spravedlnosti.** Jedná se

o princip užitku, nazývaný rovněž jako princip prospěchu, dále princip schopnosti daňové úhrady a také ekologický princip. V případě hodnocení **principu prospěchu** se zkoumá to, jaký užitek přinese úhrada daně z nemovitostí vlastníkovi nemovitostí. Jisté je to, že určitý prospěch vlastníkovi vznikne už jen proto, že infrastruktura, propagace lokality a jiné zvyšují hodnotu nemovitosti. Tím, že vlastník DNE zaplatí, přispívá na úhradu veřejných služeb. „Druhý princip **schopnosti daňové úhrady** hledá opodstatněnost pro zdanění majetku ve snaze o zachování společenské regulace.“ **Ekologický princip** je uplatňován v Německu, kde se nemovitostní daně uplatňují na základě hodnotového systému a jeho podstatou je zdanění spotřeby přírodních zdrojů – pozemků a půdy, které jsou považovány za vzácné, těžko obnovitelné zdroje.

Velmi specifické postavení má v literatuře **daň silniční**, která je ošetřena zákonem č. 16/1993 Sb., o dani silniční ve znění pozdějších předpisů. Leckdy se tato daň zařazuje mezi daně ze spotřeby- např. dle klasifikace OECD, jinde je zase považována za daň majetkového typu. Dle Širokého (2008) je silniční daň považována za majetkové daně „de iure“. Předmětem daně silniční jsou dle § 2 zákona o dani silniční, silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla registrovaná a provozovaná v ČR. Jelikož se celý výnos silniční daně převádí do SFDI, a nemá tudíž vliv na daňové příjmy obcí, další charakteristika tohoto druhu daně bude dle nutnosti následovat až v praktické části této práce.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ANALÝZA MAJETKOVÝCH DANÍ V ČR

Nejvýznamnější skupinu příjmů státního rozpočtu, ale i územních rozpočtů tvoří daňové příjmy. Majetkové daně v ČR jsou považovány pouze za doplňkový daňový příjem, jelikož výnos těchto daní tvořil v roce 2010 asi jen 2,15 % z celkových příjmů. Zmíněné procento zahrnuje jak podíl transferových daní, tak daně z nemovitostí a rovněž i daně silniční. Jak z obrázku (Obr. 7) vyplývá, největší podíl na inkasu majetkových daní měla v roce 2010 daň z nemovitostí se 41,18 %, která je ale v celé výši převáděna do rozpočtu obcí, následují daně převodové (v součtu daně z převodu nemovitostí, daně darovací a daně dědické), které jsou příjmem SR, a na posledním místě ve výnosu majetkových daní byla v roce 2010 daň silniční, jejíž výnos se převádí do Státního fondu dopravní infastruktury.

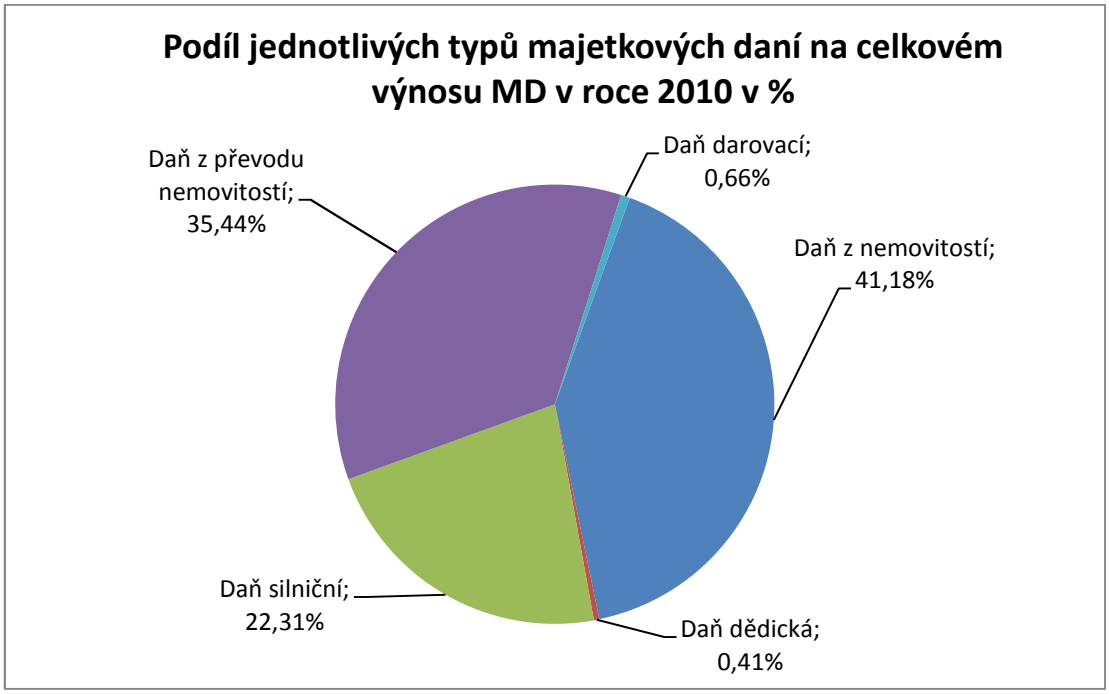

Obr. 7 – Podíl jednotlivých typů majetkových daní na celkovém výnosu majetkových daní v roce 2010 (zdroj: vlastní zpracování dle MF ČR)

Rok	Silniční daň	Daň z nemovitostí	Transferové majetkové daně	Daňové příjmy celkem	Celkové příjmy (daňové i nedaňové)	% podíl všech majetkových daní na celkových DP	% podíl všech majetkových daní na celkových příjmech
2002	5,3	4,5	6,4	452,5	1422,30	3,58 %	1,14 %
2003	5,5	4,6	7,9	485,3	680,01	3,71 %	2,65 %
2004	5,7	4,8	8,8	519,6	733,24	3,71 %	2,63 %
2005	5,51	4,95	10,38	557,87	817,65	3,74 %	2,55 %
2006	5,19	4,99	8,11	631,25	901,11	2,90 %	2,03 %
2007	5,43	5,02	8,52	637,99	1005,97	2,97 %	1,89 %
2008	6	5,2	10,41	751,7	1478,2	2,87 %	1,46 %
2009	4,78	6,36	8,06	666,1	1383,9	2,88 %	1,39%
2010	5,1	8,75	7,68	700,65	1000,4	3,07 %	2,15 %
2011	5,19	8,57	11,72	716,91	968,28	3,55 %	2,63 %

Tab. 1 – Absolutní vyjádření výnosnosti MD a procentní podíly na celkových a daňových příjmech v letech 2002 – 2011 (údaje jsou uvedeny v mld. Kč, není – li uvedeno jinak) (zdroj: vlastní výpočty)

Z tabulky (Tab. 1) lze ale odvodit, že v roce 2011 již byla situace zcela jiná a prudký nárůst inkasa transferových daní posunul na první příčku souhrn daně z převodu nemovitostí, daně darovací a daně dědické. Srovná-li se podíl MD pouze na daňových příjmech, procentní výnosnost MD sice mírně vzroste, nicméně pořád zůstává výtěžek z majetkových daní ve srovnání s ostatními daňovými příjmy na velmi nízké úrovni.

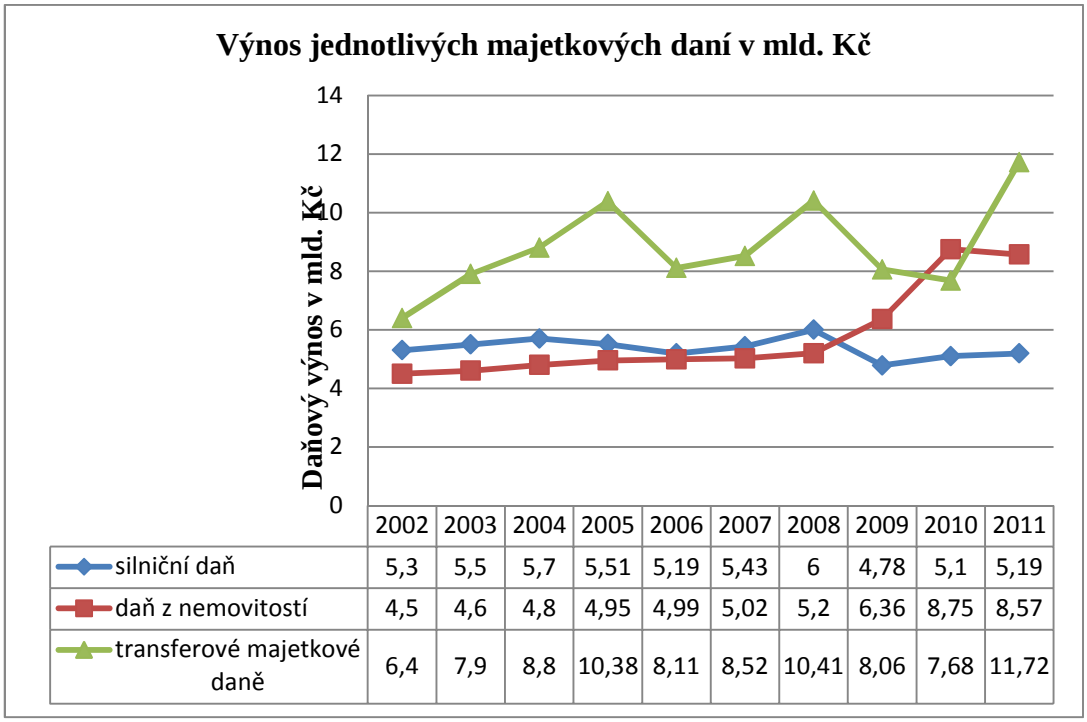

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
silniční daň	5,3	5,5	5,7	5,51	5,19	5,43	6	4,78	5,1	5,19
daň z nemovitostí	4,5	4,6	4,8	4,95	4,99	5,02	5,2	6,36	8,75	8,57
transferové majetkové daně	6,4	7,9	8,8	10,38	8,11	8,52	10,41	8,06	7,68	11,72

Obr. 8 – Vývoj výnosů majetkových daní od roku 2002 do roku 2011

(zdroj: vlastní zpracování dle MF ČR)

4.1 Analýza daně silniční

Z uvedené tabulky (Tab. 1) i obrázků (Obr. 8 a Obr. 9) je patrné, že relativně stabilní vývoj (vyvážený výnos v rozmezí 4,78 až 6 mld. Kč za rok) zaznamenala silniční daň. Stabilita inkasa silniční daně je velkou měrou dána vysokou úrovní harmonizace české legislativy, která upravuje problematiku silniční daně, s právem EU[16].

[16] „Zdanění provozu motorových vozidel upravuje Směrnice Rady 92/106 EHS ze dne 7. 12. 1992 o zavedení společných pravidel pro určité druhy kombinované přepravy zboží mezi členskými státy. Směrnice vychází z předpokládaného nárůstu objemu přepravy na vnitřním trhu a má za cíl zajistit co nejlepší využívání jeho dopravních zdrojů s ohledem na zájmy všech občanů, životní prostředí a přetížení silničních komunikací. Počínaje rokem 1995 směrnice ukládá Komisi každé dva roky vypracovat zprávu o ekonomickém rozvoji kombinované dopravy a o případném zavedení dalších nutných opatření na její podporu. V této oblasti má ČR velké rezervy.“ (Láchová, 2007, s. 44)

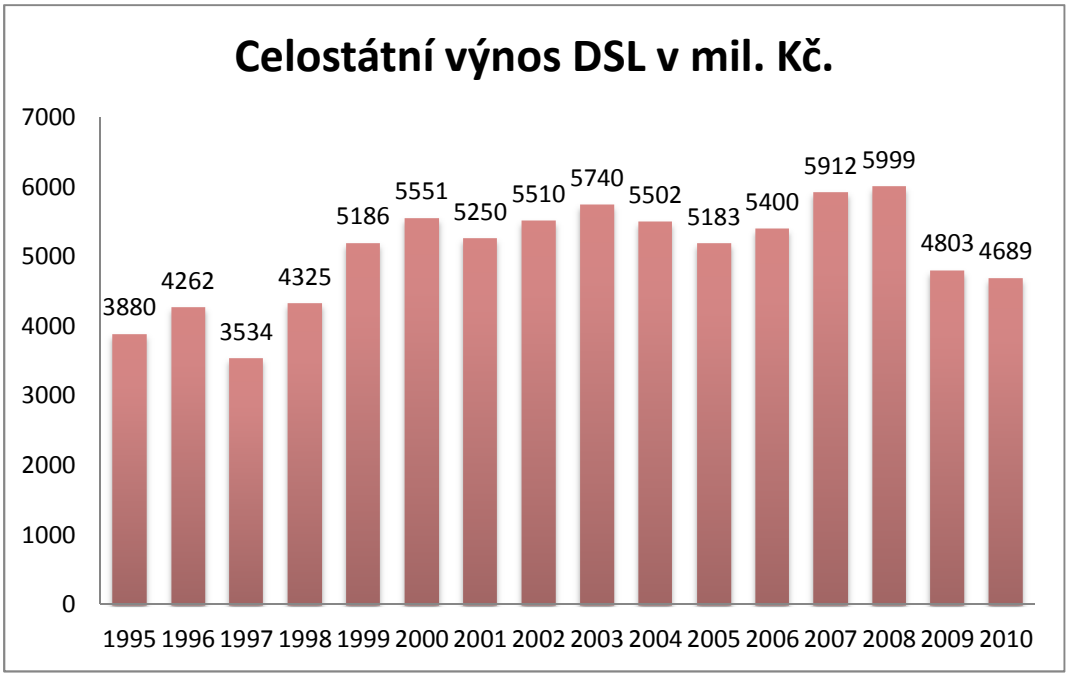

Obr. 9 – Výnos silniční daně v letech 1995 – 2010 v mil. Kč (zdroj: vlastní zpracování dle MF ČR a SFDI)

Určitou souvislost s daní z nemovitostí navazuje v případě daně silniční skutečnost, že v některých členských státech EU[17], je výnos silniční daně příjmem rozpočtů územních samospráv, ve kterých je vozidlo registrováno. „Toto pojetí se opírá o argument, že vozidlo nejvíce zatěžuje komunikace i životní prostředí v místě své registrace a podle principu prospěchu tak výnos náleží municipalitám. Tím je také posílena fiskální soběstačnost obcí“. (Láchová, 2007, s. 43-44).

V rámci daňového systému ČR vybírají silniční daň finanční úřady podle sídla nebo místa bydliště poplatníka, který je definován v ust. § 4 zákona o DSL, a výnos je pak převáděn do státního rozpočtu, resp. do Státního fondu dopravní infrastruktury, jehož účelem je financování rozvoje, výstavby, údržby a moderniza-

[17] „Například v Polsku a ve Španělsku je výnos pravidelné roční daně z motorových vozidel příjmem municipalit. Na Slovensku je silniční daň příjmem rozpočtů vyšších územních celků“ (Láchová, 2007, s. 43)

ce silnic a dálnic, železničních dopravních cest a vnitrozemských vodních cest. Kromě vlastního financování výstavby a údržby Fond dále poskytuje příspěvky na průzkumné a projektové práce, studijní a expertní činnosti zaměřené na dopravní infrastrukturu. Tím, že jedním z příjmů SFDI je i výnos silniční daně a výdaje jsou vynakládány na výše uvedený účel, je sice zajištěno, že se část peněz, které se v dopravě vyberou, do dopravy zároveň i vrací, nicméně se domnívám, že „plošné financování rozvoje a výstavby silnic a jiných forem komunikací" je vzhledem k nerovnoměrné dopravní zátěži na některých komunikacích nesprávné. Při zachování principu prospěchu[18] a uplatnění principu subsidiarity, se mi jeví jako spravedlivější, je-li výnos silniční daně převáděn do rozpočtu vyšších územně samosprávných celků alespoň v určitém procentním podílu (vzhledem k existenci krajských správ silnic a jejich vazeb na ŘSD by mohlo dojít k posílení pravomocí v rámci rozhodování orgánů krajů).

Dle Výroční zprávy SFDI (2009) byl výpadek inkasa silniční daně v roce 2009 způsoben propadem ekonomiky koncem roku 2008 a v průběhu roku 2009.

4.2 Analýza daně dědické

Jak je uvedeno v teoretické části, daň dědická je převodovou daní s dlouhou historií a jejímu zdanění podléhá majetek, případně jeho podíl z důvodu úmrtí vlastníka (zůstavitele). Jak ukazuje obrázek (Obr. 7) i tabulka (Tab. 1), dědická daň tvoří nejmenší podíl na celkovém inkasu majetkových daní. Výnos daně dědické je příjmem státního rozpočtu. Následující obrázek (Obr. 10) demonstruje vývoj daně dědické od roku 1995 do roku 2010.

Hlavním důvodem skutečnosti, že inkaso DDE má víceméně klesající tendenci od roku 2000 je to, že dle zákona o dani dědické, darovací a daně z převodu nemovitostí je od daně dědické osvobozeno nabytí majetku dědictvím mezi osobami za-

[18] V případě silniční daně tento princip spočívá v tom, že silniční daň, platí ten, kdo má užitek z veřejných služeb.

řazenými v I. a II. skupině[19]. Inkaso dědické daně je tak tvořeno víceméně jen daněmi, které zaplatili osoby zařazené do III. skupiny, tj. ostatní fyzické či právnické osoby. V praxi se příbuzenský vztah prokazuje listinami, jimiž lze tento stav doložit, tj. rodné a oddací listy. Např. Zdědí-li nemovitost vnučka po babičce ze

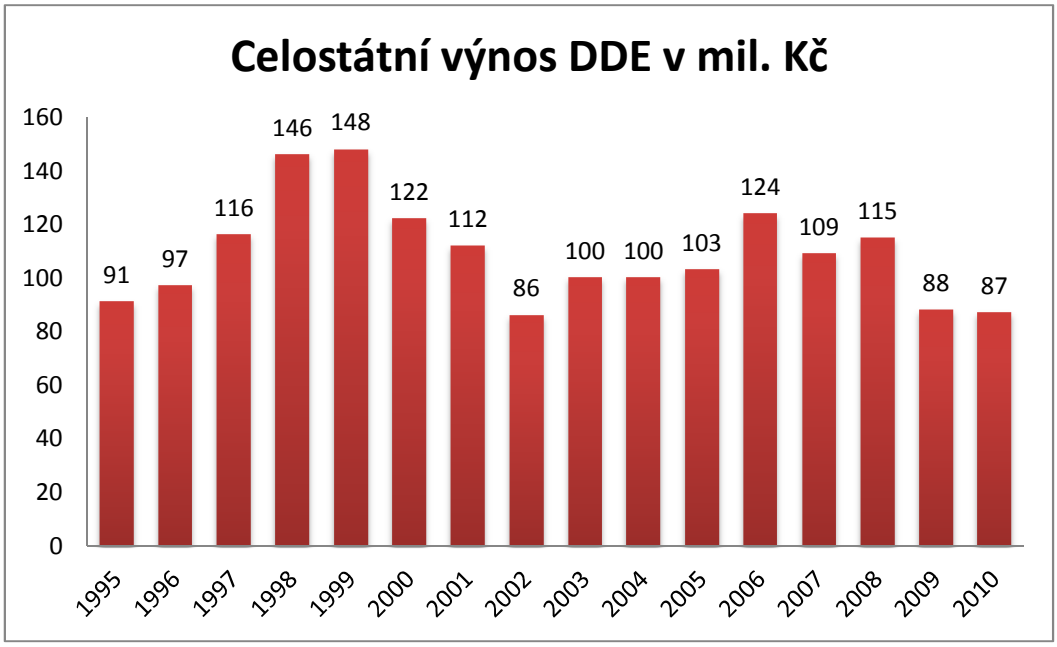

Obr. 10 – Výnos daně dědické v mil. Kč od roku 1995 do roku 2010
(zdroj: vlastní zpracování dle MF ČR)

[19] Do I. skupiny se řadí příbuzní v řadě přímé, tj. rodiče, prarodiče a děti, a manželé, osvobození od daně dědické je v této skupině uplatňováno od roku 1999. Zavedení tohoto osvobození jak ukazuje vývoj inkasa daně dědické, se začalo plně projevovat od roku 2000.

Osvobození od daně dědické pro osoby zařazené do II. skupiny bylo rozšířeno zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů s účinností od 1. 1. 2008. Do II. skupiny patří sourozenci, synovci, neteře, strýcové a tety a dále také manželé dětí (zeťové a snachy), děti manžela, rodiče manžela, manželé rodičů a osoby, které s nabyvatelem, dárcem nebo zůstavitelem žily nejméně po dobu jednoho roku před převodem nebo smrtí zůstavitele ve společné domácnosti a které z tohoto důvodu pečovaly o společnou domácnost nebo byly odkázány výživou na nabyvatele, dárce nebo zůstavitele. (§ 11 zák. č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí)

strany matky, je na toto nabytí nahlíženo jako na převod mezi osobami zařazenými v I. skupině, tzn. příbuzný v řadě přímé, jejichž příbuzenský vztah by se prokázal rodným listem vnučky, kde má uvedenou svou matku i otce, dále oddacím listem rodičů (z důvodu nesouladu příjmení matky v rodném listu dcery a v jejím rodném listu) a také rodným listem matky, kde jsou uvedeni rovněž její rodiče, tedy i zůstavitelka.

Další skutečností, která ovlivňuje výši výnosu dědické daně je její sazba. U daně dědické je uplatňována klouzavě progresivní sazba daně, stejně jako u daně darovací. Výsledná částka daně je ale krácena ve srovnání s DDA na polovinu.

Z dlouhodobého pohledu se dá hovořit o stabilitě výnosu této daně. Výše inkasa je ovlivněna nejen výše uvedenými skutečnostmi, ale také hodnotou zděděného majetku a také počtem případů, které zdanění dědickou daní podléhají.

4.3 Analýza daně darovací

Výnos daně darovací je sice ve srovnání s DDE o něco vyšší, nicméně výše jejího inkasa je stále ve srovnání s ostatními daňovými příjmy na velmi nízké úrovni. Nízký výnos DDA i DDE je tak častým podnětem ke snaze o jejich zrušení. Jedním z argumentů, kterým může být také podloženo tvrzení pro zrušení této daně, je možnost existence dvojího zdanění (majetek byl již pořízen, či zhodnocován z úspor, které byly zdaněny daní z příjmů). Výnos daně darovací je výlučným příjmem státního rozpočtu. Výše inkasa daně darovací je ovlivněna stejnými důvody jako u daně dědické, tzn. množstvím převodů, hodnotou převáděného majetku, ale samozřejmě také rozsáhlým osvobozením. Bezúplatné nabytí majetku osobami zařazenými v I. a II. příbuzenské skupině bylo zavedeno rovněž zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, který nabyl účinnosti 1. 1. 2008. Vývoj inkasa daně darovací, včetně prudkého propadu příjmů, který se v důsledku zavedení tohoto osvobození očekával, znázorňuje následující obrázek (Obr. 11).

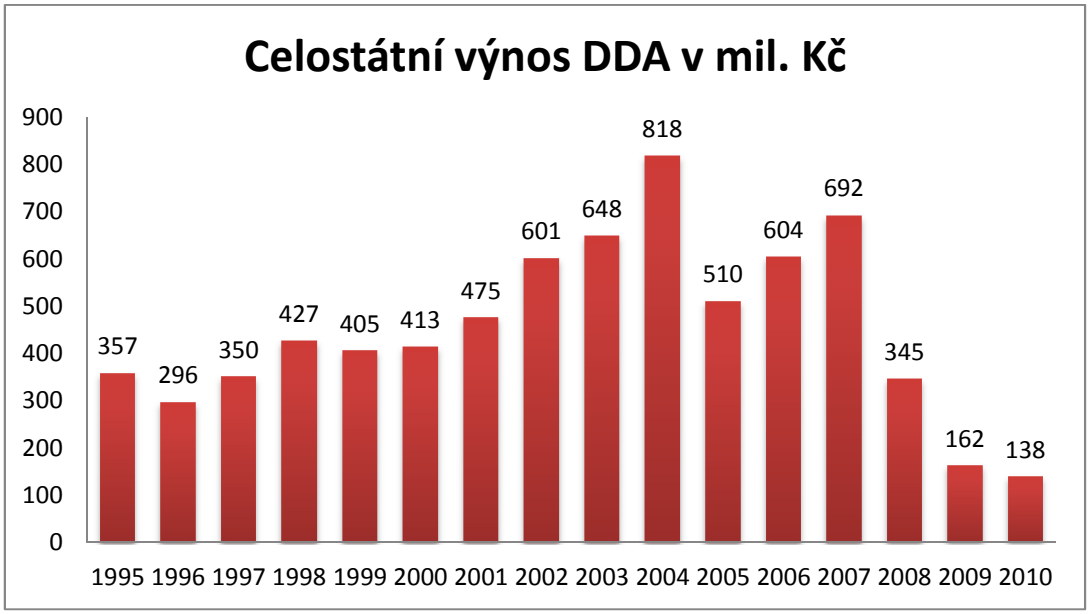

Obr. 11 – Výnos daně darovací v letech 1995 – 2010 v mil. Kč (zdroj: vlastní zpracování dle MF ČR)

4.4 Analýza daně z převodu nemovitostí

Poslední transferovou daní, která je součástí českého daňového systému, je daň z převodu nemovitostí. Jak ukazuje obrázek (Obr. 7), její výnos je ve srovnání s ostatními transferovými daněmi vysoký a tato daň tak má nejvýznamnější podíl na celkovém inkasu transferových daní.

Oproti DDA a DDE, které mají klouzavě progresivní sazbu daně, je úplatný převod nemovitostí zdaněn lineární sazbou daně. Prudký pokles příjmu v roce 2005 je důsledkem snížení sazby daně z původních 5 % na, do současnosti platné, 3 % ze základu daně. Od 1. 1. 2004 došlo rovněž ke změně způsobu vyměření daně. Do té doby platilo, že poplatník podá daňové přiznání, finanční úřad mu daň vyměří a zašle platební výměr, který byl splatný ve lhůtě 30 dnů ode dne obdržení. Od novely v roce 2004 se uplatňuje princip „samovyměření“, kdy je poplatník povinen si daň sám vypočítat a ve stanovené lhůtě podat daňové přiznání a rovněž ve stejné lhůtě tuto daň zaplatit. V roce 2004 se tak „setkaly“ dva režimy plnění daňových povinností, kdy v roce 2004 dobíhaly lhůty pro podání DAP a následné vyměření převodů, které se uskutečnily do 31. 12. 2003 a současně již byl uplat-

ňován systém samovyměření. Razantně se proto zvýšilo inkaso DzPN v roce 2004.

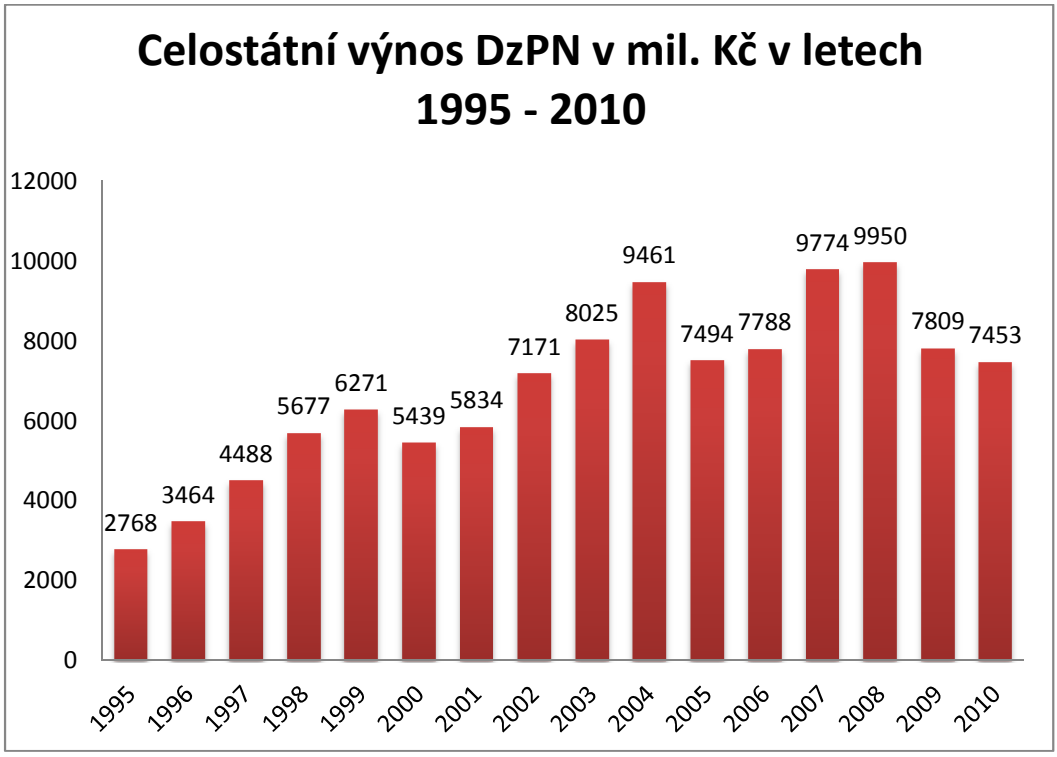

Obr. 12 – Výnos daně z převodu nemovitostí v letech 1995 - 2010 v mil. Kč (zdroj: vlastní zpracování dle MF ČR)

Stejně jako DDA i DDE je výše daně z převodu nemovitostí ovlivněna zejména hodnotou převáděných nemovitostí a počtem uskutečněných převodů. Výkyvy v daňových příjmech plynoucích z DzPN v dalších letech byly způsobeny rovněž změnami zavedenými v roce 2004, ale také dalšími legislativními opatřeními přijatými v rámci pozdějších novel zákona č. 357/1992 Sb. Pokles výnosu, který byl zaznamenán od roku 2009, je přisuzován celkové ekonomické krizi a menší poptávce po nemovitostech.

4.5 Analýza daně z nemovitostí

Poslední z majetkových daní, je daň z nemovitostí. „Nová právní úprava“ této daně byla provedena zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí ze dne 4.

května 1992. Stejně jako ostatní majetkové daně je DNE od roku 1993 v ČR vyměřována a vymáhána finančními úřady[20], ale její výnos nezůstává ve státním rozpočtu, nýbrž se v celé výši převádí do rozpočtu obcí. Rozdělovacím kritériem je katastrální území obce, na němž se nemovitosti nacházejí. Z tohoto vyplývá, že do rozpočtu každé obce je převáděn výnos DNE pouze z katastrálních území, které pod správu obce náleží. Proto se význam daně z nemovitosti na úrovni centrálního rozpočtu zcela vytrácí, a naopak na úrovni obecních rozpočtů má velice důležitou úlohu.

V kapitole 3 je poukázáno na to, že podle současné právní úpravy, se daň z nemovitostí vztahuje k vlastnictví nemovitostí nacházejících se na území ČR. Dani z nemovitosti tak podléhají pozemky a stavby. Důvodem pro rozlišování daně z pozemků a daně ze staveb je rozdílný způsob výpočtu, rozdílné sazby, předmět daně atd. Proto se daň z pozemků a daň ze staveb vypočítává v rámci daňového přiznání odděleně, ale výsledný součet těchto daní tvoří celkovou daň z nemovitostí, která se váže na poplatníka – vlastníka. Mohu-li hodnotit míru obtížnosti výpočtu daně z nemovitostí, je ze všech majetkových daní nejsložitější. Pracovala jsem 9 let na finančním úřadě na oddělení majetkových daní a za celou tu dobu se téměř nevyskytovaly případy (mimo PO, které většinou mají na zpracování daňového přiznání k DNE softwarové prostředky), kdy by si byli poplatníci schopni vyplnit daňové přiznání sami, správně bez pomoci správce daně.

Z následujícího obrázku (Obr. 13) vyplývá, že příjmy, které DNE obcím zajišťuje, byly v letech 1995 až 2008 velmi vyvážené, hodnota výnosu jen pozvolně stoupala. Ve srovnání s ostatními daňovými příjmy je výnos DNE sice zanedbatelný, nicméně zejména pro malé obce, tvoří nemalou část jejich rozpočtu.

[20] Místně příslušným finančním úřadem je v případě správy daně z nemovitostí v souladu s ust. § 13 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ten správce daně, v jehož územní působnosti se nemovitosti nachází.

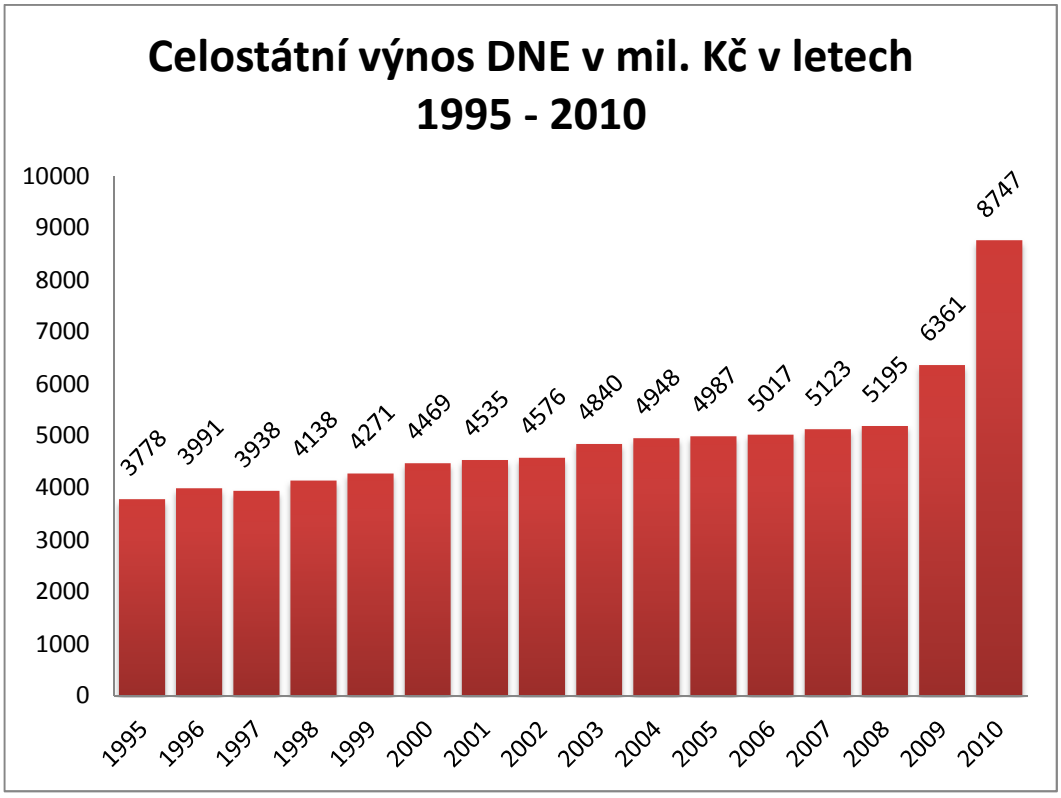

Obr. 13 – Výnos daně z nemovitostí v letech 1995 - 2010 v mil. Kč (zdroj: vlastní zpracování dle MF ČR a ČDS)

Vzestup inkasa DNE byl dle Láchové (2007) pozitivně ovlivněn novelou zákona z roku 2006, podle které se poplatníky daně z pozemků po obnově katastrálního operátu stali jejich vlastníci. Do té doby daň z pronajatých pozemků platili nájemci. Stejně tak se s počátkem roku 2007 začala uplatňovat možnost spoluvlastníků pozemků podat přiznání pouze na svůj spoluvlastnický podíl a zaplatit tak daň za své podíly samostatně. Zavedená praxe ukázala, že implementace těchto změn v tak krátkém časovém intervalu byla nedostatečně promyšlená a připravená na využití v praxi. Např. daň za pozemky, které užívalo zemědělské družstvo v pozici nájemce, byla zaplacena, většinou bez dalších nákladů na vymáhání poplatníkem v řádné lhůtě pro zaplacení daně.

Rok	Výnos v mil. Kč	Bazický index v %
1995	3778	100%
1996	3991	106%
1997	3938	104%
1998	4138	110%
1999	4271	113%
2000	4469	118%
2001	4535	120%
2002	4576	121%
2003	4840	128%
2004	4948	131%
2005	4987	132%
2006	5017	133%
2007	5123	136%
2008	5195	138%
2009	6361	168%
2010	8747	232%

Tab. 2 – Hodnoty výnosu daně z nemovitostí a index změny podle základního roku 1995 (zdroj: vlastní zpracování dle MF ČR)

Zatímco novela, která zavedla přiznání a placení daně vlastníky nebo spoluvlastníky pozemků, u kterých byla provedena digitalizace, vyžadovala větší administrativní náklady a nároky na pracovníky finančních úřadů. Mnohokrát se ani nepodařilo vlastníky vypátrat. Hlavním problémem se ukázala nedostatečná a někdy i nespolehlivá evidence v katastru nemovitostí, kdy se na výpisech z KN objevovaly záznamy bez rodných čísel, nebo bydliště a tudíž pro správce daně absolutní nemožnost zjistit poplatníka, kterému by měla být daň vyměřena. Na druhou stranu se domnívám, že s postupem času a se stále probíhajícím procesem obnovy katastrálního operátu, se všechny tyto náhlé problémy vyřeší a dojde k přehlednější evidenci spoluvlastníků a vlastníků jednotlivých nemovitostí, jak u katastrálních úřadů, tak u jednotlivých správců daně z nemovitostí.

Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů s účinností od 1. 1. 2008 přinesl razantní změnu, která rovněž může mít vliv na inkaso daně z nemovitostí. V rámci tohoto zákona došlo k těmto nejvýraznějším legislativním změnám v oblasti DNE:

- byla zavedena možnost osvobození od daně z pozemků pro pozemky druhu A a B, stanoví-li tak obec obecně závaznou vyhláškou, a to pouze v nezastavěné části obce. Pokud se obec rozhodne osvobození uplatnit v zastavitelné ploše obce, musí v OZV vymezit tyto pozemky jejich parcelním číslem a katastrálním území, kde se ten pozemek nachází.
- zaveden § 12 - byl zaveden místní koeficient, kterým mohou obce ovlivnit výši daňové povinnosti a tím výnosu jednotlivých subjektů, které vlastní nemovitosti v katastrálním území obce. Pokud obec tento koeficient stanoví, musí tak učinit prostřednictvím OZV, a to tak, že je pro všechny pozemky a stavby v obci stejný – může nabývat hodnot 2, 3, 4 nebo 5. Používá se tak, že vypočtená daňová povinnost u jednotlivých druhů pozemků, staveb, samostatných nebytových prostorů a bytů nebo jejich souhrnů se tímto koeficientem vynásobí (§5 zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí).

Dle informací České daňové správy (2009) tohoto koeficientu využilo v roce 2009 pouze 389 obcí z celkového počtu 6241 obcí v rámci ČR. Na celkovém inkasu se tak projevilo zavedení místního koeficientu v několika větších městech v ČR.

Jak je z obrázku (Obr. 13) patrné, prudký nárůst inkaso DNE zaznamenalo až ve zdaňovacím období 2009 a 2010. Důvodem této skutečnosti byli výše zmíněné legislativní změny a také novela zavedená od roku 2009, kterou došlo ke zrušení možnosti osvobození od daně u novostaveb RD. Dle ust. § 9 odst. 1 písm. g) měli do té doby nárok vlastníci novostaveb RD a bytů, sloužily-li tyto stavby k trvalému bydlení, na dobu 15 let od kolaudace. Předpisem č. 1/2009 byla tato možnost zrušena nejen u poplatníků, kteří si toto osvobození chtěli uplatnit od roku 2009, ale od roku 2010 i u subjektů, kteří již této možnosti osvobození využili v přechozích zdaňovacích obdobích.

Na dobu 5 let byly osvobozeny stavby, u kterých byla provedena změna spočívající ve snížení tepelné náročnosti stavby stavebními úpravami, na které bylo vydáno stavební povolení. Tato daňová úleva byla rovněž zrušena od ledna 2009, nicméně vznikl – li nárok na osvobození od daně dle tohoto ustanovení, posledním zdaňovacím obdobím, kdy se může osvobození poskytnout je rok 2012.

Zákonem č. 362/2009 Sb., kterým se změnily některé zákony v souvislosti s návrhem zákona o státním rozpočtu ČR na rok 2010, došlo ke zdvojnásobení daňových sazeb uplatňovaných u některých druhů pozemků a staveb. To mělo za následek další zvýšení inkasa daně z nemovitostí v roce 2010. Jak znázorňuje tabulka (Tab. 2), nárůst inkasa daně z nemovitostí 2010 oproti roku 1995 činil 132 %.

5 ANALÝZA HOSPODAŘENÍ OBCE NÁKLO

„Hlavním cílem místních financí je na decentralizované úrovni zabezpečit optimální alokaci požadovaných veřejných statků. Hlavním nástrojem realizace funkcí místních financí jsou místní rozpočty.“ (Hamerníková et al., 2010, s. 212) Dle Pekové (1995) může být na místní rozpočet nahlíženo ze dvou pohledů. Jednak z účetního hlediska, pak je rozpočet bilancí příjmů a výdajů, a také jako na decentralizovaný peněžní fond, který je důležitým nástrojem pro:

1. Stanovení a obhajobu preferencí obyvatel obce
2. Financování ekonomických potřeb obce
3. Realizaci vize místní územní samosprávy.

Dopad majetkových daní na rozpočty nižších územních samospráv je demonstrován na konkrétním případě v obci Náklo. Žiju zde já i velká část mé rodiny. Proto mi není lhostejné, s jakými prostředky obec hospodaří a jakým způsobem s nimi nakládá.

Obec Náklo leží v Hanácké rovině, v nadmořské výšce 230 m, založeno bylo již roku 1078 a dnes čítá 245 domů. Obec Náklo se nachází v oblasti mezi Olomoucí a Litovlí, tedy v přímo v Hornomoravském úvalu - Haná. Její bezprostřední okolí tvoří četná pole a lužní lesy, obklopující řeku Moravu a její přítoky. Tato oblast zvaná Litovelské Pomoraví je ideálním místem pro provozování pěší nebo cykloturistiky. Pro účely cyklistů byla v této lokalitě zřízena naučná cyklistická stezka. Na dosah ruky od Nákla jsou též jiné významné turisticky vyhledávané lokality. Především je to samotná Olomouc se svou četnou řadou památek, muzeí, divadel apod. Není to však jenom Olomouc, která může nabídnout své pozoruhodnosti. Od Nákla je to kousek i do Litovle, na hrad Bouzov, k Javoříčským jeskyním, Šternberskému zámku, hradu Sovinec a dalším. (obec Náklo, 2011)

Podle statistiky ČSÚ (2012) je poslední dostupný údaj o počtu obyvatel žijících v obci platný k 31. 12. 2010 – 1493 obyvatel. Obec Náklo je tvořena 3 místními částmi – Náklo, Mezice a Lhota nad Moravou. Toto členění ovlivňuje i výpočet daně z nemovitostí a následný příjem z inkasa této daně do obecního rozpočtu, jelikož pro každé z uvedených katastrálních území platí jiná cena půdy stanovená vyhláškou Ministerstva zemědělství, nezbytná pro výpočet daně z pozemků u orné půdy, zahrady,

chmelnice, vinice a ovocného sadu a také pro louky a pastviny, tzn. pozemky druhu A a B.

Rozpočet obce Náklo respektuje základní členění na část běžnou a kapitálovou[21], včetně členění dle jednotlivých druhů příjmů a výdajů.

5.1 Struktura příjmové stránky rozpočtu obce

Příjmy, které plynou do rozpočtu obcí, jsou členěny do jednotlivých kapitol jako příjmy daňové, nedaňové, kapitálové příjmy a přijaté dotace (transfery).

Každá z těchto kapitol obsahuje strukturu plnění příjmů dle jednotlivých konkrétních položek. Jelikož předmětem této práce jsou majetkové daně a jejich vliv na hospodaření obcí, v Příloze č. 5 této práce jsou detailněji popsány pouze příjmy daňové, které mají na příjmové straně rozpočtu obce Náklo největší podíl. Dle Pekové (1995) by měly být daňové příjmy místních rozpočtů v dlouhodobém horizontu relativně stabilní, nemělo by docházet k častým změnám v daňových sazbách a v daňovém určení. Daňový systém by tak vytvořil stabilní daňovou základnu, která by obcím zajistila stabilní daňový výnos. Tuto tezi až na propad v roce 2005 a 2006 potvrzuje i vývoj příjmů v obecním rozpočtu znázorněný v obrázku (Obr. 14).

5.1.1 Přijaté dotace

Jak ukazují obrázky (Obr. 14 a Obr. 15), největší propady v rámci příjmů obecního rozpočtu zaznamenala kapitola Přijaté dotace, kdy po obrovském boomu v letech 2003 – 2004, nastal prudký propad. Tato změna byla způsobena zejména tím, že od roku 2001 se v obci (v místních částech Náklo a Mezice) postupně budovala tlaková kanalizace a v roce 2003 byla dobudována i čistička odpadních vod v Nákle, která je společná pro obec Náklo a obec Příkazy. Tato akce byla ukončena v průběhu rozpočtového období 2004. Financování této akce proběhlo z vlastních zdrojů – s využitím úvěru a také s velkým podílem dotací

[21] Více kapitola 2.3.1. Daně jako součást veřejných rozpočtů.

z evropských fondů, z prostředků Ministerstva životního prostředí a Ministerstva pro místní rozvoj a rozpočtu Olomouckého kraje.

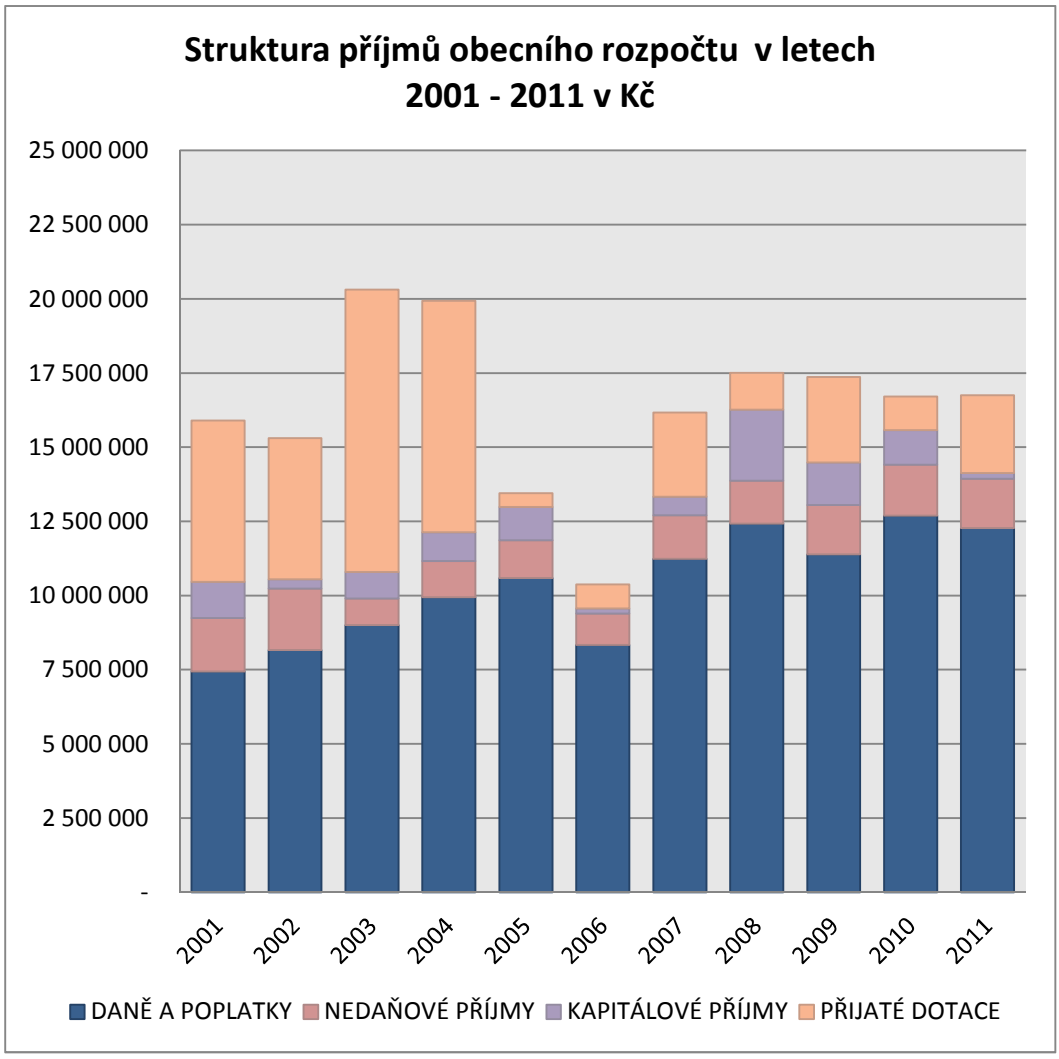

Obr. 14 – Složení příjmů rozpočtu obce Náklo v letech 2001 – 2011

(zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů obce)

Od obce Příkazy putuje do rozpočtu Nákla každoročně dotace na provoz místní základní školy, jelikož toto vzdělávací zařízení navštěvují žáci jak z Nákla a jeho místních částí Mezice a Lhota nad Moravou, tak i z Příkaz a místní části Hynkov. Pravidelně obec také využívá dotací v rámci souhrnného dotačního vztahu jako příspěvek na výkon státní správy v působnosti obce a dotaci na školství.

Zdrojem, ze kterého byly dotace v průběhu let ale převážně čerpány, resp. transferů, které obec do rozpočtu v průběhu znázorněných let přijala, byly rozpočty státních fondů a rozpočet vyššího územně samosprávného celku – Olomouckého kraje. V roce 2007 obdržela obec transfery ze státního rozpočtu, které byly určeny na částečné financování opravy opěrné zdi u řeky Moravy v místní části Lhota nad Moravou. Za přispění dotace z ROP Střední Morava a z MMR obec také vybudovala víceúčelové hřiště pro volnočasové aktivity v Nákle v roce 2009 a v letech 2010 a 2011 i dětské hřiště s lesoparkem. Obec Náklo je součástí mikroregionu Litovelsko a místní akční skupiny MAS Moravská cesta, kam platí povinné příspěvky. Jako protihodnotu obdržela dotaci v roce 2010 na dětské hřiště i od těchto organizací. Všechny dotace v rámci této kapitoly byly určeny na neinvestiční akce.

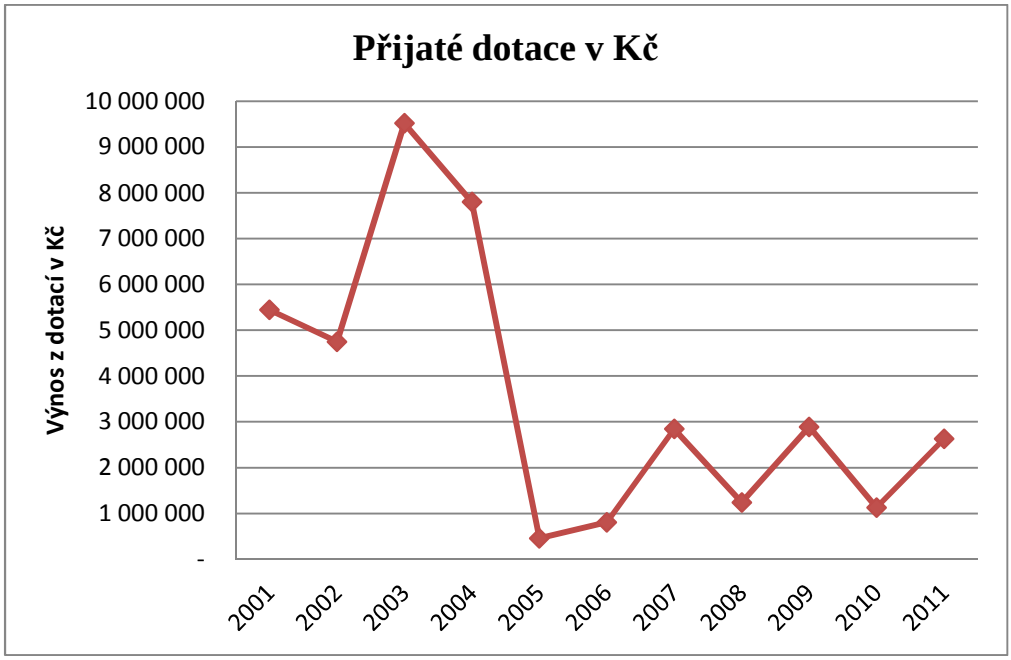

Obr. 15 – Přijaté dotace v letech 2001 – 2011 (zdroj: vlastní zpracování (dle závěrečných účtů obce)

Následující tabulka (Tab. 3) je produktem horizontální analýzy a udává procentuální změnu dotací v jednotlivých letech ve srovnání s předchozím obdobím (Otrusinová a Kubíčková, 2011, s. 92)

ROK	2001	2002	2003	2004	2005
PŘIJATÉ DOTACE	5 443 584	4 748 545	9 517 310	7 799 080	458 261
Změna v čase t+1/t v %	0	-13%	100%	-18%	-94%
ROK	2006	2007	2008	2009	2010
PŘIJATÉ DOTACE	807 355	2 844 973	1 239 448	2 888 948	1 128 967
Změna v čase t+1/t v %	76%	252%	-56%	133%	-61%

Tab. 3 – Procentuální změna přijatých transferů ve srovnání s předchozím období (zdroj: vlastní výpočty)

5.1.2 Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy jsou v průměru nejmenší položkou, která je součástí příjmů rozpočtu. V obrázku (Obr. 16) je uveden procentní podíl kapitálových příjmů na celkových příjmech obce v jednotlivých sledovaných obdobích.

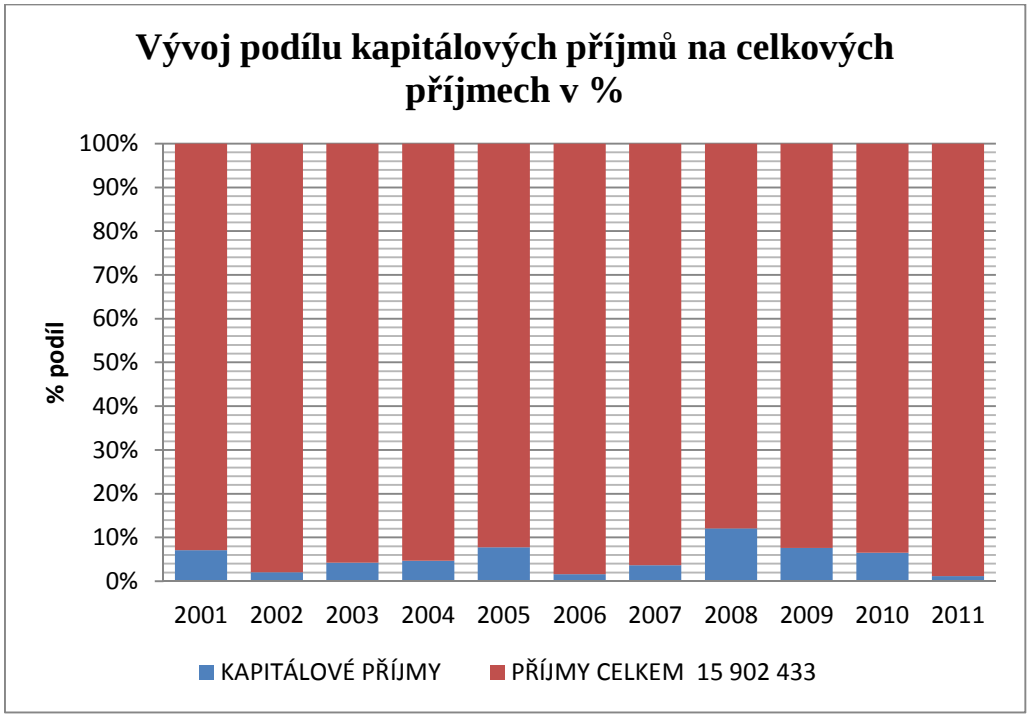

Obr. 16 – Vývoj podílu kapitálových příjmů na celkových příjmech obce (zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů obce)

Jak je vidět, největší podíl (12%) byl zaznamenán v roce 2008, kdy byla tato kapitola ovlivněna zejména příjmy z prodeje obecních pozemků v částce 2.396.188,- Kč. Náplň této kapitoly v ostatních letech tvořily rovněž příjmy z prodeje pozemků, nebo ostatních nemovitostí a také přijaté příspěvky na různé investice.

5.1.3 Nedaňové příjmy

Největší položkou nedaňových příjmů jsou příjmy z pronájmu. Obec inkasuje příjmy za pronájem bytů, nebytových prostor a hrobů. V obci Náklo se nachází naleziště písku, z pronájmu obecních cest, které se v tomto nalezišti nachází má obec každoročně téměř 400.000 Kč. Další částí nedaňových příjmů jsou příjmy za ostatní činnosti, které obec poskytuje. Jedná se např. o služby kopírování a hlášení, knihovnické služby, pronájem telefonní sítě pro ZŠ apod. Nemalý podíl na nedaňových příjmech jsou také poplatky za stočné. Procentuální vyjádření podílu

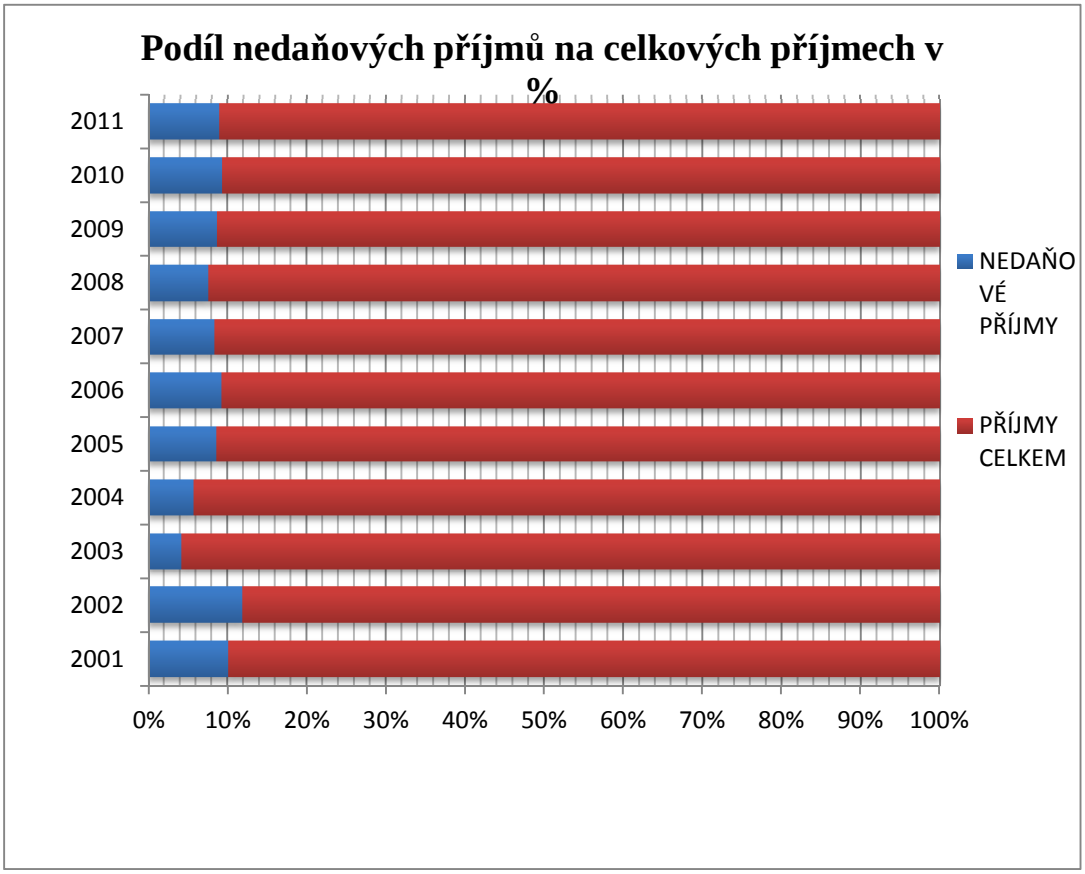

Obr. 17 – Procentní podíl nedaňových příjmů na celkových příjmech obce (zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů obce)

nedaňových příjmů na celkových příjmech rozpočtu vyobrazuje obrázek (Obr. 17).

5.1.4 Daně a poplatky

Zmínka o tom, že daně a poplatky se na celkových příjmech obce Náklo podílejí největší měrou, je uvedena v úvodu kapitoly 5. Podíl daňových příjmů na celkových příjmech obecního rozpočtu znázorňuje obrázek (Obr. 18) Kapitola daně a poplatky je tvořena sdílenými a svěřenými daněmi, místními poplatky, které odpovídají definici daně[22] a různými odvody.

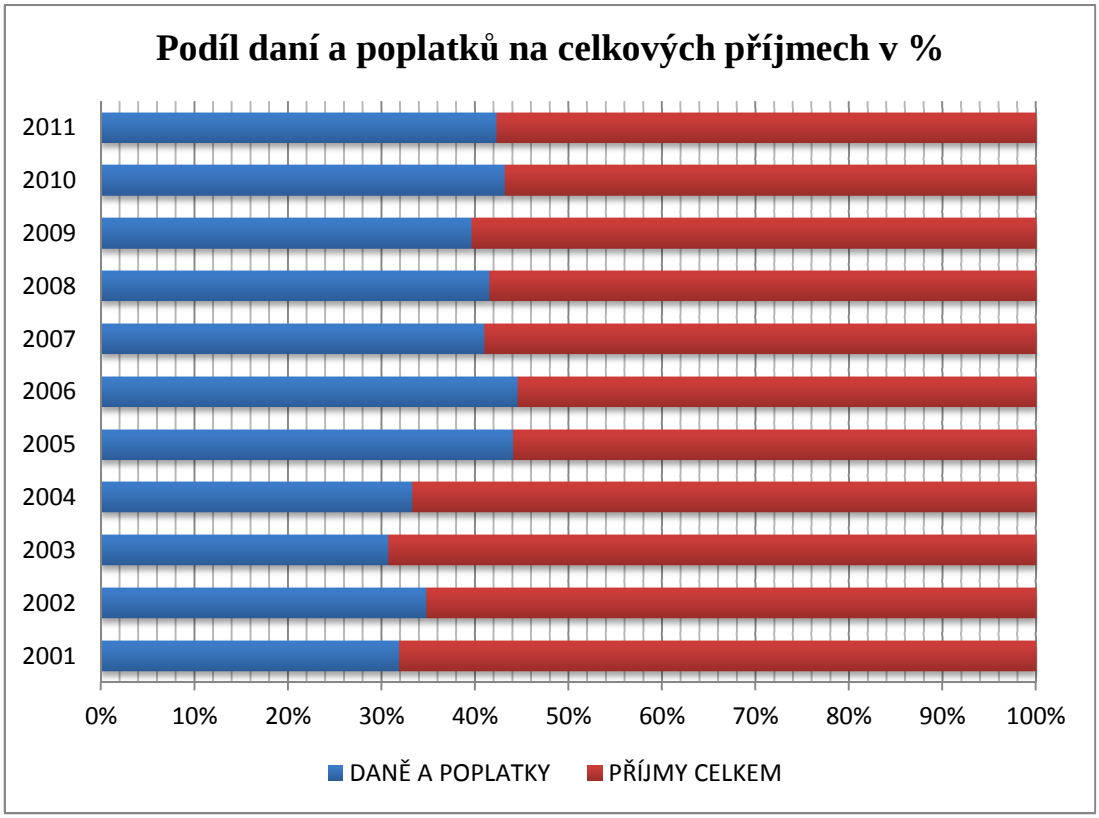

Obr. 18 – Podíl daní a poplatků v jednotlivých letech na celkových příjmech rozpočtu obce (zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů obce)

[22] V případě obce Náklo jsou to místní poplatky. Více o členění daňových příjmů je uvedeno v kapitole 2.3. Daňový systém v ČR.

Dle rozpočtového určení daní je do obecního rozpočtu převáděna jedna ze sdílených daní - část daně z příjmů fyzických osob. Největší podíl na DPFO mají daně ze závislé činnosti a funkčních požitků., následují je daně z příjmů podnikajících FO, tedy daň ze samostatné výdělečné činnosti a posledním zástupcem DPFO je daň z kapitálových výnosů. Dalším významným příjmem je daň z příjmů právnických osob a největší podíl na příjmech obecního rozpočtu z kategorie sdílených daní má DPH. Všechny tyto daně jsou celonárodně vybírány finančními úřady a následně jsou ve stanoveném procentním podílu převáděny do rozpočtu obcí. Výše příjmů, která byla do obecního rozpočtu převedena, je ovlivněna zejména změnami na centrální úrovni – legislativními změnami v možnostech uplatnění osvobození, změnami daňových sazeb, změnami úrokové míry z vkladů, růst zisků PO i přes trvalý pokles DPPO apod. Pravomoc obce ovlivnit výši inkasa těchto daní není v ČR v současné době možná. Změnu těchto daní ve sledovaných letech v absolutním vyjádření popisuje tabulka (Tab. 4). Analýza, která je provedena níže uvedeným způsobem, umožňuje zjistit, o kolik se zkoumaná hodnota zvýšila, či snížila oproti předcházejícímu období (Otrusinová a Kubíčková, 2011, s. 92 - 93).

ROK	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**
DANĚ A POPLATKY	7 444 683	8 162 794	9 002 823	9 942 823	10 593 468
ZMĚNA V Kč	0	718 111	840 029	940 000	650 645
ROK	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**
DANĚ A POPLATKY	8 331 722	11 233 248	12 426 191	11 390 617	12 692 215
ZMĚNA V Kč	-2 261 746	2 901 526	1 192 943	-1 035 574	1 301 598

Tab. 4 – Změna daní a poplatků v absolutním vyjádření (zdroj: vlastní výpočty)

Jedinou daní, jejíž výnos je výlučně svěřen do rozpočtu obcí, je v rámci české daňové soustavy **daň z nemovitostí**. Ani v tomto případě nemá obec výrazné pravomoci, jak ovlivnit výnos této daně, i když trend vývoje legislativy v posledních letech ukazuje, že se objevuje snaha tuto situaci řešit. Důkazem toho je např. zavedení místního koeficientu nebo uplatnění možnosti zvýšení koeficientu stanoveného v obci dle počtu obyvatel, který lze v souladu se zákonem o 1 kategorii zvýšit.

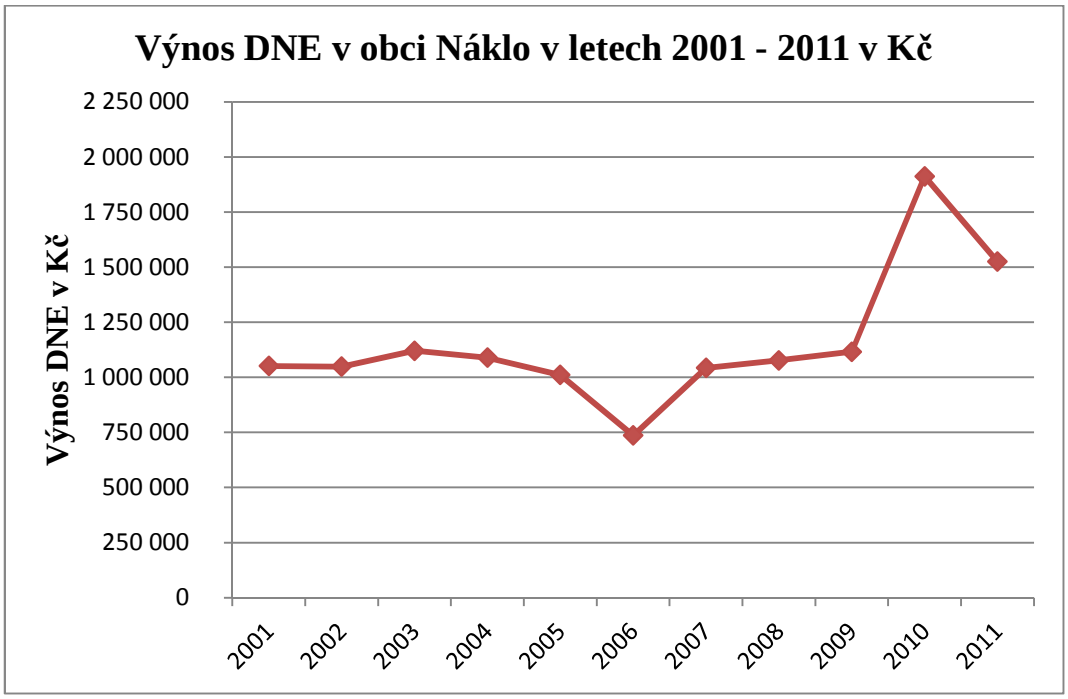

Obr. 19 – Vývoj příjmů obecního rozpočtu u položky daň z nemovitostí v letech 2001 – 2011 (zdroj: vlastní zpracování)

V tabulce (Tab. 5) jsou uvedeny hodnoty trendové i strukturální analýzy, tj. hodnota změny DNE v absolutním vyjádření, bazický a řetězový index změny vyjádřený v procentech a také podílové položky představující zástupce vertikální (strukturální analýzy) – procentuální vyjádření podílu DNE na celkových příjmech obce a podíl DNE na daňových příjmech rozpočtu vyjádřený rovněž v %.

Grafické zpracování je u analýzy DNE zaměřeno pouze na vývoj inkasa této daně v čase (Obr. 19). Ke změně inkasa daně z nemovitostí výrazně přispěly legislativní změny v zákoně o dani z nemovitostí, jelikož obec Náklo žádnou obecně zá-

vaznou vyhlášku, kterou by stanovila změnu koeficientu (ať už místního, či koeficientu dle počtu obyvatel) nevydala a této zákonem dané možnosti zvýšení příjmové stránky rozpočtu obce v kapitole daň z nemovitostí, tak nevyužila.

Ostatní typy majetkových daní, tzn. daně transferové (DDA, DDE a DzPN) nepatří ani do kategorie sdílených ani do svěřených daní a jejich výnos je ponechán na centrální úrovni, tj. ve státním rozpočtu. Ovlivnit hospodaření obce tak tyto daně mohou pouze na výdajové straně rozpočtu.

ROK	Hodnoty	Hodnota změny DNE v Kč	Index $200_{x+1}/200_x$ v %	Index $200_{x+1}/2001$ v %	Podíl DNE na DP v %	Podíl DNE na celkových příjmech v %
2001	1 051 562	0	100,0%	100,0%	14,1%	6,6%
2002	1 048 641	-2 921	99,7%	99,7%	12,8%	6,9%
2003	1 120 635	71 994	106,9%	106,6%	12,4%	5,5%
2004	1 089 340	-31 295	97,2%	103,6%	11,0%	5,5%
2005	1 011 124	-78 216	92,8%	96,2%	9,5%	7,5%
2006	736 399	-274 725	72,8%	70,0%	8,8%	7,1%
2007	1 043 085	306 686	141,6%	99,2%	9,3%	6,4%
2008	1 077 264	34 179	103,3%	102,4%	8,7%	6,2%
2009	1 115 908	38 644	103,6%	106,1%	9,8%	6,4%
2010	1 911 927	796 019	171,3%	181,8%	15,1%	11,4%
2011	1 525 089	-386 838	79,8%	145,0%	12,4%	9,1%

Tab. 5 – Srovnání ukazatelů finanční analýzy obce Náklo u daně z nemovitostí v letech 2001 – 2011 (zdroj: vlastní výpočty)

5.2 Struktura výdajové stránky rozpočtu obce

Je-li žádoucí zkoumat dopady majetkových daní na hospodaření obce, je nutné rozklíčit i výdaje obce. V jednotlivých letech bylo hospodaření s výdaji obce ovlivněno zejména naplánovanými investičními akcemi, prosazovanými v zájmu obyvatel obce a nezbytnými pro regionální rozvoj daného území.

V roce 2001 byla největším „žroutem“ obecních peněz budovaná ČOV a dokončovaná kanalizace v místních částech Náklo a Mezice. Výdaje vynaložené na tuto akci byly v hodnotě 3.855.000 Kč na ČOV, 1.282.536 Kč stálo obec dobudování kanalizační sítě a přípojek. Ve stejném období se rovněž ukončovala plynofikace místní části Lhota nad Moravou, která pohltila částku 945.000,--. V historii obce bezpochyby největší investiční akcí bylo vybudování ČOV a vybudování tlakové kanalizace a jelikož obec nedisponovala potřebnými peněžními prostředky na bankovním účtu, svůj podíl řešila prostřednictvím úvěru. Na splácení úvěru obec vydala v r. 2001, včetně úroků 757. 000,-- Kč. Výdaje, které se každoročně opakují a které tvoří nemalou položku obecního rozpočtu, jsou platby a příspěvky na školní stravování (v roce 2001 bylo vydáno 802.048 Kč) a provoz základní a mateřské školy (výše výdajů na tyto kapitoly v roce 2001 byla stanovena na 611.108 Kč u ZŠ a 283.448 Kč u MŠ). Nemalou měrou se na výdajích obce podílí i výdaje pod položkou Místní správa, která zahrnuje platy a odvody za zaměstnance obecního úřadu a položky týkající se provozu obecního úřadu, tj. platby za energie, vodu a plyn, za služby pošty, telekomunikací, opravy a servis apod. v roce 2001 se tato částka vyšplhala až na 2.035.485 Kč.

V roce 2002 byla situace obdobná jako v předchozím období. Žádné extrémní výkyvy se ve struktuře výdajů neobjevily, až na kapitolu Místní správa, u nichž se částka výdajů zvýšila na 2.590.116 Kč.

Z důvodu rekonstrukce místní ZŠ se v roce 2003 zvýšily výdaje v kapitole ZŠ a to až na 5.533.874 Kč. V roce 2003 postihlo obec tornádo a lokální povodně, které sice nedosáhly takové intenzity jako v roce 1997, nicméně v důsledku těchto živelných pohrom byla obec nucena opravit střechu na MŠ, a proto došlo k navýšení výdajů i v této kapitole na částku 915. 012 Kč. Velký nárůst výdajů

byl u ČOV, kdy obec v roce 2003 převedla ze svého rozpočtu na účet ČOV a kanalizace 6.675. 470 Kč.

Další významnou skutečností, která ovlivnila výdajovou stránku rozpočtu, byl schválený a přijatý úvěr na dokončení kanalizačních přípojek ve výši 7.926.505 Kč, přijatý do rozpočtu obce v r. 2005, který obec (včetně úroků) dle schváleného plánu splácí v pravidelných částkách 1.260.000 Kč až do roku 2013.

V roce 2009 bylo vybudováno víceúčelové hřiště pro volnočasové aktivity obyvatel, které je k dispozici nejen obyvatelům Nákla a jeho místních částí. I když toto hřiště obec zbudovala za převážného přispění dotací z ROP Střední Morava a MMR, výdaje, které si obec na tuto akci uplatnila, byly ve výši 1.857.922 Kč. Následující obrázek (Obr. 20) znázorňuje vývoj celkových výdajů v letech 2001 – 2011.

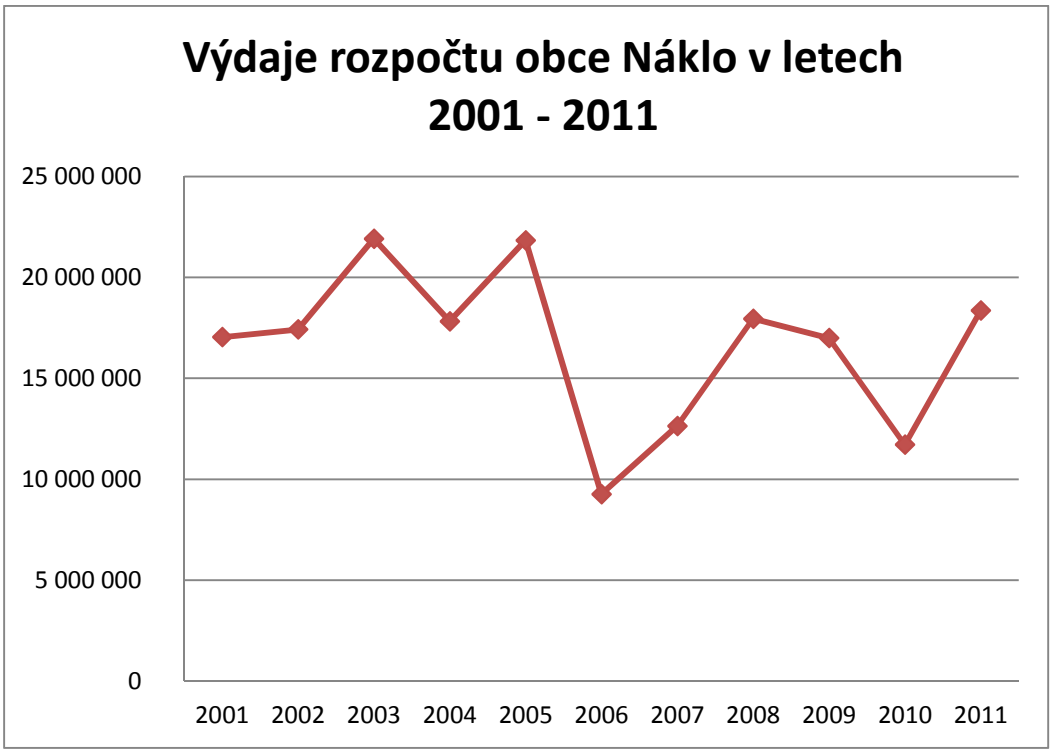

Obr. 20 – Vývoj výdajů v rozpočtu obce Náklo v Kč (zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů)

Mimo to, že je obec Náklo příjemcem části výnosu sdílených daní a výnosu svěřené daně, je také jejich plátcem, resp. poplatníkem a daně jsou tedy součástí výdajové stránky rozpočtu obce. Členění dle jednotlivých druhů daní závěrečný účet neobsahuje. Všechny zaplacené daně jsou evidovány v kapitálové části rozpočtu pod položkou Ostatní finanční operace – platba daní a poplatků. Následující tabulka vychází ze statistik evidovaných u správce daně. Jedinou daní majetkového typu, kterou obec ze svého rozpočtu hradila, je daň z převodu nemovitostí. Od roku 2001 nebyla plátcem ani poplatníkem jiných majetkových daní. Od roku 2007 je výše zaplacené daně z převodu nemovitostí ovlivněna zejména prodejem obecních pozemků určených pro výstavbu nových rodinných domů.

Rok	Výdaje celkem v Kč	DzPN	Změna výdajů na úhradu DzPN ve srovnání s předchozím obdobím v %	Index změny výdajů vynaložených na DzPN $200_{x+1}/200_x$ v %
2001	17 038 379	22 060	0%	100%
2002	17 417 195	30 420	38%	102%
2003	21 917 546	18 640	-39%	126%
2004	17 821 507	42 741	129%	81%
2005	21 834 537	9 181	-79%	123%
2006	9 256 927	342	-96%	42%
2007	12 636 358	13 122	3737%	137%
2008	17 946 924	64 371	391%	142%
2009	16 992 616	36 240	-44%	95%
2010	11 706 607	19 056	-47%	69%
2011	18 358 521	36 260	90%	157%

Tab. 6 – Vývoj celkových výdajů a výdajů na úhradu DzPN z rozpočtu obce Náklo (zdroj: FÚ)

6 ANALÝZA VÝVOJE MAJETKOVÝCH DANÍ V ROZPOČTU MĚSTA LITOVEL

Město Litovel je vzdálené od Nákla 10 km. V rámci reformy veřejné správy bylo toto město určeno jako obec III. stupně, sídlí zde tudíž obecní úřad obce s rozšířenou působností. Stejně jako Náklo je součástí Mikroregionu Litovelsko a MAS Moravská cesta. „Město Litovel spolu s městy Olomouc, Uničov, Šternberk a Velká Bystřice náleží do okresu Olomouc a Olomouckého kraje. K Litovli patří 11 místních částí: Březové, Chořelice, Chudobín, Myslechovice, Nasobůrky, Nová Ves, Rozvadovice, Savín, Tři Dvory, Unčovice a Víska. Počet obyvatel Litovle včetně místních částí činil k 1. lednu 2011 celkem 9 883 obyvatel[23], samotná Litovel měla 7 306 obyvatel“ (město Litovel, © 2011). Obec Náklo je součástí správního obvodu města Litovel.

6.1 Výdaje vynaložené na úhradu majetkových daní z rozpočtu města Litovel

Jelikož má město Litovel větší obvod, skládá se z více místních částí než obec Náklo, je větší pravděpodobnost, částka zaplacených daní z převodu nemovitostí bude podstatně vyšší než v obci Náklo. Stejně tak je ovlivněna i výše inkasa daně z nemovitostí.

Vývoj zaplacené daně z převodu nemovitostí a daně z nemovitostí zobrazuje následující tabulka (Tab. 7) a obrázek (Obr. 21). Výdaje na zaplacení DzPN byly ovlivněny zejména v letech 2001- 2005 masivním prodejem městských bytů a ostatních nemovitostí a také sazbou daně, která byla do roku 2003 na úrovni 5 % a poté klesla na 3% a město tak využilo „daňové úspory“ spočívající ve snížení daňové sazby. V roce 2007 začala platit novela zákona o dani z nemovitostí, na základě které byli a jsou povinni platit DNE vlastníci pozemků (do té doby bylo možné, aby DNE platili nájemci, či uživatelé pozemků), proto město v roce 2007

[23] Do té doby město, včetně jeho místních částí spadala do kategorie obcí s počtem obyvatel větší než 10.000, což je důležitým ukazatelem při stanovení DNE.

zvýšilo prodej nemovitostí, které pronajímalo. Pokles prodejů v roce 2009 je patrný z výše zaplacené DzPN. Je to způsobeno mj. i celosvětovou krizí a tím způsobeným menším zájmem o nemovitosti. Počet převodů a tím i částku vynaloženou na daň z převodu nemovitostí tak město může ovlivnit rozhodnutím o prodeji nemovitostí, za předpokladu existence potenciálního kupujícího.

Rok	DzPN v Kč	změna výdajů na DzPN ve srovnání s předchozím obdobím v %	DNE v Kč	Změna výdajů na DNE ve srovnání s předchozím obdobím v %
2001	731 855	100%	-308	100%
2002	993 118	36%	0	-100%
2003	148 080	-85%	0	0%
2004	170 108	15%	0	0%
2005	203 958	20%	57 292	0%
2006	362 058	78%	25 255	-56%
2007	924 482	155%	14 332	-43%
2008	251 673	-73%	14 332	0%
2009	98 661	-61%	16 768	17%
2010	72 975	-26%	16 768	0%
2011	82 121	13%	20 768	24%

Tab. 7 – Vývoj výdajů vynaložených na úhradu DzPN a DNE v letech 2001 – 2011 (zdroj: vlastní zpracování dle FÚ)

Obec Litovel vystupuje také v pozici poplatníka DNE, tzn. že vlastní nemovitosti v katastrálním území, které nespadá do působnosti města. Výši zaplacené DNE město může ovlivnit změnou vlastnictví, v případě, že by nemovitosti, které jsou

předmětem DNE, prodalo, nebudou povinni tuto daň platit. Ovšem výdaje na DNE jsou ve srovnání s výdaji vynaloženými na DzPN zanedbatelné, proto neexistuje reálný předpoklad, že by město kvůli platbám daně z nemovitostí svoje pozemky a stavby v jiných katastrech prodalo pouze z tohoto důvodu.

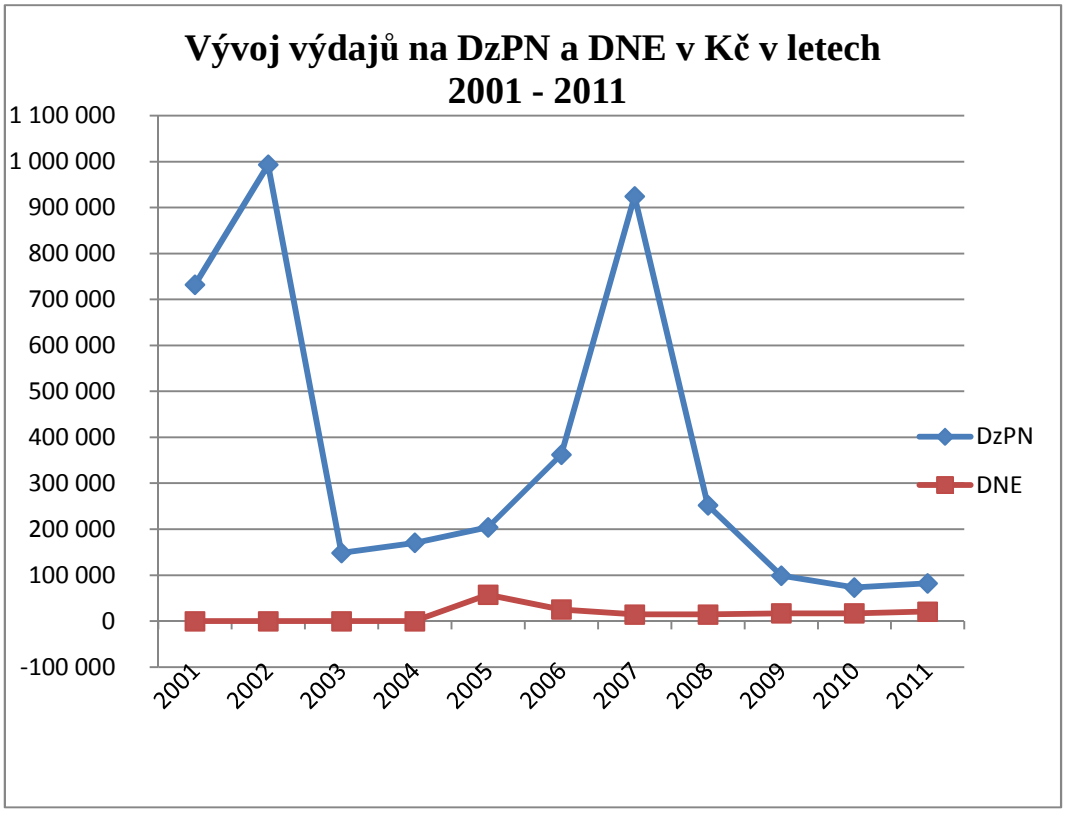

Obr. 21 – Vývoj výdajů rozpočtu města Litovel na DzPN a DNE v letech 2001 – 2011 (zdroj: vlastní zpracování dle FÚ)

6.2 Příjmy z majetkových daní v rozpočtu města Litovel

Co se týká vývoje daně z nemovitostí, která je jedinou majetkovou daní, která může ovlivnit příjmovou stránku rozpočtu města, využilo zastupitelstvo města téměř všech zákonných možností, které vedly ke zvýšení inkasa zejména daně z nemovitostí v posledních obdobích. Od roku 2011 poklesl počet obyvatel města

Litovel pod hranici 10 tis., což je hraniční bod intervalu pro stanovení koeficientu dle §6 a §11[24] zákona o DNE, tzn. zařazení obce do kategorie dle počtu obyvatel. Obec tak přistoupila k prvnímu kroku, který vedl ke stabilizaci výnosů – zvýšila od roku 2012 koeficient stanovený v obci dle počtu obyvatel pro vybrané místní části města[25].

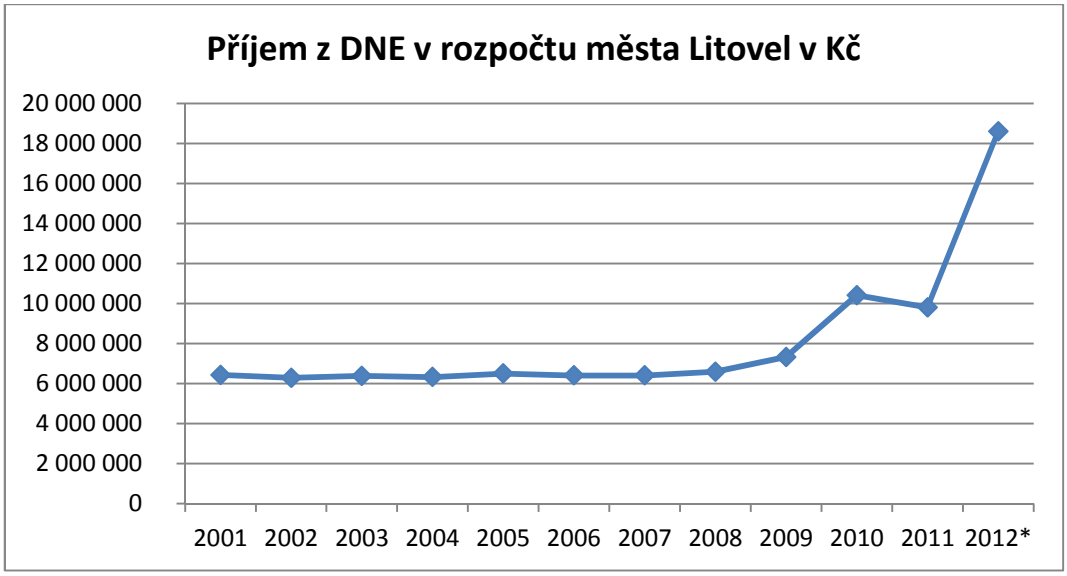

Obr. 22 – Výnos DNE v Kč v jednotlivých letech, včetně predikce na rok 2012 (zdroj: FÚ)

[24] Koeficient 1,6 se použije u staveb a pozemků v obcí nad 6000 obyvatel do 10 000 obyvatel a koeficient 2,0 se použije u obcí s počtem obyvatel od 10 000 do 25 000.

[25] OZV města Litovel č. 13/2011 s účinností od 1. 1. 2012 stanovila koeficient dle § 6 odst. 4 písm. b) a § 11 odst. 3 písm a) pro:

- Litovel město – koeficient 2 (s výjimkou ul. Svatoplukova a č.p. 942, 867, 759, kde byl stanoven koeficient 1)
- Nasobůrky – koeficient 1
- Březové, Chudobín, Myslechovice, Nová Ves, Rozvadovice, Savín, Tři Dvory, Unčovice, Víska, ul. Chořelice – koeficient 1,6.

**Předpoklad na rok 2012*

Stejně jako v celorepublikové analýze, tak i v Litovli byla výše vybrané daně z nemovitosti ovlivněna zejména legislativními změnami. V tabulce (Tab. 8) uvedený příjem na rok 2012 značí pravděpodobnou hodnotu výnosu DNE, která je odhadnuta v důsledku vydání a schválení OZV města Litovel č. 13/2011, která nabyla účinnosti od 1. 1. 2012 a jejím předmětem je mj. i stanovení koeficientů dle § 12 zákona o dani z nemovitostí (místního koeficientu) pro celou obec tak, že se konečná sazba daně vynásobí koeficientem 2. Předpokládaný nárůst příjmů z DNE je kvantifikován tabulce (Tab. 8) i v obrázku (Obr. 22).

Rok	DNE	Změna výše inkasa DNE ve srovnání s přechozím obdobím v Kč
2001	6 430 984	0
2002	6 287 015	-143 969
2003	6 381 393	94 378
2004	6 327 169	-54 224
2005	6 500 689	173 520
2006	6 402 701	-97 988
2007	6 400 194	-2 507
2008	6 584 514	184 320
2009	7 319 635	735 121
2010	10 415 068	3 095 433
2011	9 805 776	-609 292
2012*	18 599 718	8 793 942

Tab. 8 – Vývoj a změna příjmů z DNE u města Litovel v Kč
(zdroj: vlastní výpočty, FÚ)

**Předpoklad na rok 2012*

7 OPTIMALIZACE HOSPODAŘENÍ OBCÍ S MAJETKOVÝMI DANĚMI

Majetkové daně obecně mohou ovlivnit jak příjmovou, tak výdajovou stránku municipálního rozpočtu. Na straně příjmů má výhradní zastoupení daň z nemovitostí, výdajovou stránku může ovlivnit jak daň z nemovitostí, tak i transferové daně placené obcí za převody nemovitostí.

Před komunálními volbami v roce 2010 se asi 30 dobrovolníků v obci dohodlo a založilo dvě sdružení nezávislých kandidátů, pod jejichž hlavičkou následně, dá se říct, vyhráli volby. Nové zastupitelstvo, včetně nově zvoleného pana starosty, tak bylo sestaveno převážně z lidí, kteří o komunální politice a hospodaření obce v předcházejících obdobích nevěděli téměř nic. Skutečnost, že se téměř kompletně vyměnilo osazenstvo vedení obce, byla důsledkem dlouhodobé nespokojenosti zejména mladších občanů obce s vedením obce a rovněž i s neutěšující situací v oblasti rozvoje obce.

Abych zjistila, zda je či bude v naší obci snaha, či tendence o ovlivnění výnosu daně z nemovitostí a daňových povinností u daně z převodu nemovitostí, učinila jsem dotazníkové šetření spojené se strukturovanými rozhovory v řadách členů zastupitelstva obce Náklo. Obec Náklo má 15 členů zastupitelstva, z nichž 5 je členem také obecní rady. Z rozhovorů je patrné, že žádný ze zastupitelů problematiku majetkových daní nikdy nezkoumal a neplánoval. Rozpočet se vždy sestavuje podle predikce finančního úřadu na příjmové straně v položce DNE a dle zamýšlených uskutečňovaných převodů na straně výdajů u DzPN.

Jak je výše uvedeno, jedinou majetkovou daní, která ovlivňuje výdajovou stranu rozpočtu, je daň z převodu nemovitostí. Částka, která byla na DzPN zaplacena, je ovlivněna dle všeobecného názoru zastupitelstva tím, v jakém roce a co bylo prodáno, tj. počtem realizovaných převodů. V tomto směru obec nemůže žádným způsobem ovlivnit výši zaplacené daně. Počet převodů zaplacená daň z převodu v obci neovlivní, jelikož částky v jednotlivých letech nejsou tak závratné, aby to ovlivnilo rozhodování zastupitelstva o prodeji obecních nemovitostí. Jelikož ale v současnosti obec nedisponuje „volnými“ stavebními pozemky ve vlastnictví

obce a žádné jiné nemovitosti se obec letos prodat nechystá, plánovaná výše výdajů na DzPN je na rok 2012 rovna 0.

Výchozím bodem při sestavování dotazníků, byla ale prezentace příjmové stránky rozpočtu obce u položky daň z nemovitostí, kde byly ve spolupráci s členy obecní rady zhodnoceny a prezentovány zejména výsledky vývoje DNE a příčiny razantních změn ve výši inkasa této daně.

Všichni členové obecní rady se shodli na tom, že bývalé vedení obce Náklo v předchozích letech nepodniklo žádné kroky, které by vedly jakýmkoli způsobem k optimalizaci hospodaření obce, a tím spíš ani optimalizaci daňových příjmů v položce daň z nemovitostí. Současné zastupitelstvo v roce 2011 bylo nuceno řešit „akutní problémy“, z nichž zřejmě největším byla nedostatečná kapacita vybudované ČOV a několikaleté ztrátové hospodaření v této oblasti. Proto se rozhodlo již v prvním roce svého působení k velmi nepopulárnímu kroku, a sice ke zvýšení poplatku za stočné na dvojnásobek původní částky s platností této změny od roku 2012. Při rozhovorech se někteří z oslovených vyjádřili, že by nebylo vhodné v tak krátké době působnosti nového zastupitelstva, zatěžovat občany dalším zvedáním daní a poplatků.

Výsledky zjištěné z rozhovorů a potažmo i dotazníků v obci Náklo svědčí o situaci, že majetkové daně nejsou a nikdy nebyly předmětem diskuze při sestavování obecního rozpočtu. Stav v Nákle tak následuje celostátní vývoj a situaci v oblasti majetkových daní, jejichž „problematika“ je i v celostátním měřítku velice zanedbávána. Někteří z oslovených dokonce ani netušili, že obec má nějakou zanedbatelnou pravomoc v možnosti ovlivnění výnosu z DNE. Důvodem je fakt, že výnos majetkových daní je ve srovnání s ostatními daňovými příjmy na velmi nízké úrovni. Z tohoto důvodu se rovněž optimalizaci hospodaření s majetkovými daněmi jak už v celostátním měřítku, tak i na municipální úrovni věnuje velmi malá pozornost. Tato skutečnost byla jedním z klíčových důvodů pro sestavení této diplomové práce.

Základním problémem, se kterým se členové zastupitelstva potýkají, je malá informovanost o možnosti optimalizace hospodaření obce. 10. dubna 2012 byla Ministerstvem vnitra, odborem strukturálních fondů vyhlášena Výzva k předkládání

grantových projektů v rámci OP LZZ pro ÚSC. Jedná se o grantový projekt 4. 1. - zvýšení kvality řízení, financování a good governance v úřadech územní samosprávy. V rámci získání nových informací o možnostech finančního řízení obce doporučuji všem zastupitelům, zejména pak alespoň členům obecní rady, aby využili této možnosti a nechali si zpracovat projekt zaměřený na jednu či více aktivit, které by mohly vést ke zvýšení kvality poskytovaných veřejných služeb a reagovali tak na vypsanou Výzvu. Aktivity, které lze touto cestou podporovat jsou uvedeny ve Výzvě č. 89 a Příloze č. 1 k této Výzvě:

A. „Aplikace a zavedení vybraných moderních metod řízení (model CAF)
B. Implementace principů projektového řízení do praxe úřadu
C. Implementace principů procesního řízení do praxe úřadu
D. Aplikace strategického plánování a tvorby zásadních koncepcí rozvoje daného samosprávného celku
E. Implementace metod, postupů a dobré praxe v oblasti finančního řízení, řízení ekonomiky v období finanční krize, předcházení či eliminace dopadů finanční krize
F. Tvorby a realizace systémových opatření vedoucích k zefektivnění řízení lidských zdrojů
G. Tvorby a zavedení systémových změn vedoucích k vyšší transparentnosti a otevřenosti úřadů samosprávy (good governance)
H. Vzdělávání ve výše uvedených oblastech“ (ESF ČR, 2012).

Vzhledem ke znalostem místních poměrů a představě o jednotlivých cílech vedení obce, doporučuji využít aktivity D, E a doplnit to bodem H, který samostatně nemůže být předmětem projektu. Cílovou skupinou tohoto projektu mohou přitom být nejen volení zastupitelé a radní, ale i samotní zaměstnanci obecního úřadu.

7.1 Doporučení změny pro DDA a DDE

Daň dědická ani darovací nemají a v posledních 10 letech ani neměly žádný vliv na hospodaření obce Náklo. Protože se ale jedná o majetkové daně, jejichž výnos je ponechán v rozpočtu státu, doporučení ke změně v oblasti zdanění DDA a DDE je určeno především našim zákonodárcům.

Vzhledem k minimálnímu výnosu daně a stále se zvyšujícím administrativním nákladům na správu daně dědické by z ekonomického hlediska bylo nejrozumnější, kdyby se tato daň zrušila, resp. dědictví by se mělo zdanit daněmi důchodovými. (Radvan, 2007) V současné době se o zrušení sice uvažuje, ale má k němu dojít až v další fázi reformy veřejných financí (Centrum, 2011).

Naopak v rámci reformy veřejných financí je navrženo zvýšení DDE od roku 2014 a to následujícím způsobem. Zvýšení inkasa DDE takřka na dvojnásobek si vládnoucí koalice slibuje od zavedení jednotné sazby DDE ve výši 9,5 %. (doposud platilo progresivní zdanění dle výše základu daně). Osvobození od DDE pro osoby zařazené v I. a II. skupině bude platit i nadále, novelou zákona se ale zvedla částka pro uplatnění osvobození dle § 19 odst. 2 zákona o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí. U ostatních osob, tj. subjekty zařazené do III. skupiny se limit pro osvobození zvýší z dosavadních 20 na 50 tisíc korun. Výrazně tak vzroste základ daně, potažmo i daň u poplatníků, u kterých se hodnota dědictví pohybuje mezi 50 tisíci a 30 miliony Kč. (Centrum, 2011)

Cena zděděného majetku stanovená v rámci dědického řízení se liší od hodnoty majetku stanovené podle oceňovacího předpisu pro účely vyměření DzPN. Z čistě praktických důvodů a z vlastních zkušeností doporučuji v této oblasti změnu ocenění, která by byla využitelná i pro stanovení základu daně z nemovitostí, v případě, že by daň z nemovitostí byla založena na hodnotovém základu. Toto opatření by pak vedlo ke snížení nákladů na pořizování znaleckých posudků v případě úplatných či bezúplatných převodů jak u poplatníků daní, tak i u samotných správců daně – v případě požadavků na ocenění ze strany FÚ. Na větších finančních úřadech pracují sice na oddělení majetkových daní zaměstnanci, kteří se věnují oceňování nemovitostí, ale to zejména ve vztahu k dani z převodu nemovitostí a provádějí víceméně pouze kontrolu již předložených znaleckých posudků. Protože ale školení a vzdělání v oblasti ocenění nemovitostí musí tito zaměstnanci absolvovat pro výkon své činnosti, doporučovala bych v této oblasti zavést možnost úředního ocenění pro potřeby finančního úřadu - pro stanovení hodnoty nemovitostí jako základu převodových daní i DNE, bez nutnosti využit služeb znalců. Tato skutečnost by ale výrazným způsobem ovlivnila výběr a vyměření DzPN,

protože při zachování současného způsobu „samovyměření“ DzPN, by tento návrh nebyl realizovatelný a to zejména z časových důvodů.

Nová reforma v oblasti transferových majetkových daní se netýká jen DDE, ale i DDA. U DDA je očekáván podobný osud jako u DDE. Schválená změna u DDA se rovněž dotýká sazby daně. Z progresivní sazby bude lineární v konstantní výši 19 %. Opět zůstává osvobození od daně u osob zařazených do I. a II. skupiny, z toho vyplývá, že zvýšení sazby DDA se dotkne opět pouze osob zařazených ve III. skupině. V současné době (je-li to po právní stránce dobře ošetřeno) lze např. 100 tisícový příjem zdanit jako dar se 7% a ne 15 % daní z příjmů. Tomuto by mělo zvýšení DDA zamezit, zvýší – li se sazba u DDA na 19 %, stanou se tyto převody nevýhodnými z hlediska zdanění DDA. Výnos DDA v celostátním měřítku je sice o něco vyšší než výnos DDE, nicméně ve srovnání s ostatními daňovými příjmy je zanedbatelný. Navíc DDA i DDE mohou být příkladem dvojího zdanění, kdy za peníze, které již byly zdaněny daní z příjmů, svoje nemovitosti a movitý majetek člověk rekonstruuje, nebo jiným způsobem zvyšuj hodnotu tohoto majetku. Z těchto důvodů navrhuji bezúplatné převody finančního majetku začlenit do daně z příjmů a převody nemovitostí nebo majetku, který lze fyzicky někde evidovat zdanit na základě dědického řízení nebo darovací smlouvy daní z převodu nemovitostí a sjednotila bych tímto i způsob vyměření a placení daně, který je v současné době u jednotlivých typů transferových daní rozdílný. Zatímco DzPN je v současné době (2012) splatná ve lhůtě pro podání DAP, DDA a DDE se stále vyměřuje platebním výměrem, který je splatný ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení.

Pokud by se současný stav transferových daní měl zachovat, navrhuji sjednotit rozdíl mezi DDA a DDE, kdy se DDE krátí oproti DDA na polovinu. Dle mého názoru není rozdíl v tom, zda je majetek získán darem, tzn. za života dárce, nebo je odkázán v rámci dědického řízení, z jehož titulu je pak snížená sazba daně na polovinu.

7.2 Doporučení změny pro DzPN

Daň z převodu nemovitostí je daní, která může ovlivnit hospodaření obcí, a to pouze na výdajové straně rozpočtu. Výnos této daně je, tak jako u všech transfe-

rových daní, ponechán na centrální úrovni – tedy v rozpočtu ČR. Zaplacená daň z prodeje obecních nemovitostí je tak součástí výdajové položky. Z analýz obecního, resp. městského rozpočtu, provedených v kapitolách 5 a 6 je patrné, že daň z převodu nemovitostí je ovlivněna za současného stavu pouze počtem uskutečněných úplatných převodů. Je zřejmé, že město Litovel mělo a má k dispozici větší množství „ prodejného“ nemovitého majetku. Obec Náklo daň z převodu nemovitostí hradila zejména z prodeje obecních pozemků určených k výstavbě nových rodinných domů.

Výnos DzPN je sice ve srovnání s ostatními daňovými příjmy sice nízký, ale v komparaci s DDA a DDE je několikanásobně vyšší. Z tohoto hlediska nelze doporučit zrušení této transferové daně, protože by státní rozpočet zaznamenal citelný pokles daňových příjmů, který by se musel vyvážit poklesem i výdajové stránky, nebo získáním těchto prostředků na straně příjmů z jiného zdroje.

Stejně jako u DDA a DDE je předmět zdanění daní z převodu nemovitostí vlastníky jednotlivých nemovitostí pořizován a spravován z peněz, které již jednou zdaněním prošly, a sice daní z příjmů. Vzhledem k tomu, že výnos DzPN je podstatně vyšší než u DDA a DNE, v tomto případě se jeví jako neekonomické řešení úplné zrušení této daně. Z tabulky (Tab. 9) je vidět, že DzPN nemá na obecní rozpočet „devastující“ účinky a tudíž ani z pohledu obce se nedomnívám, že by bylo nutné tuto daň rušit.

Optimalizací hospodaření s příjmy plynoucími z daní z převodu nemovitostí, a stejně tak i z DDA a DDE, ve vztahu k obecním rozpočtům by byla změna ve struktuře rozpočtového určení daní, kdy by konečným příjemcem výnosů majetkových daní byly výhradně obce, v jejichž katastru se nemovitosti nacházejí (tak jako tomu je dnes u DNE). Tato změna by více napomáhala uplatňování principu subsidiarity, resp. fiskálního decentralismu. V případě, že by konečným příjemcem transferových daní byly obce, doporučovala bych změnu v možnosti uplatnění osvobození od těchto daní, která by se přiblížila osvobození u DNE, kdy obec neplatí DNE z nemovitostí na svém katastrálním území. Optimalizací, která by ovlivnila i výdajovou stranu rozpočtů obcí, by byla možnost osvobození od placení DzPN, v případě, že by obec prodávala nemovitosti ve svém katastrálním území. Obce by tak měly k dispozici více prostředků, které by mohly být použity

na investiční či neinvestiční akce v obci, nebo by obce mohly snížit či odstranit jiné povinně placené daně a poplatky, které by ale neznevýhodňovaly pouze určitou skupinu osob, např. poplatek za stočné, poplatek za odvoz komunálního odpadu apod.

Rok	Výdaje v Kč	Podíl DzPN při sazbě 3 % na celkových výdajích obce v %	Výše DzPN v Kč při sazbě 3 %	Výše DzPN v Kč při sazbě 5%	Podíl DzPN při sazbě 5% na celkových výdajích obce v %
2001	17 038 379	0,1295%	22 060	36 767	0,2158%
2002	17 417 195	0,1747%	30 420	50 700	0,2911%
2003	21 917 546	0,0850%	18 640	31 067	0,1417%
2004	17 821 507	0,2398%	42 741	71 235	0,3997%
2005	21 834 537	0,0420%	9 181	15 302	0,0701%
2006	9 256 927	0,0037%	342	570	0,0062%
2007	12 636 358	0,1038%	13 122	21 870	0,1731%
2008	17 946 924	0,3587%	64 371	107 285	0,5978%
2009	16 992 616	0,2133%	36 240	60 400	0,3554%
2010	11 706 607	0,1628%	19 056	31 760	0,2713%
2011	18 358 521	0,1975%	36 260	60 433	0,3292%

Tab. 9 – Podíl DzPN na celkových výdajích obce Náklo (zdroj: vlastní zpracování)

V případě, že by se naopak sazba daně z převodu nemovitostí zvýšila na úroveň roku 2003, tj. na 5%, a ostatní podmínky by zůstaly zachovány, tzn. že příjemcem výnosu DzPN by byl stát, výdaje na zaplacení této daně z rozpočtu obce Náklo by sice vzrostly, nicméně by stále nedosahovaly (výjimkou je rok 2008) ani 0,5% celkových výdajů – viz tabulka (Tab. 9) Z této skutečnosti vyvozuji, že výše sazby

daně z převodu nemovitostí neovlivnilo počet převodů obecních nemovitostí a tím výši zaplacené daně.

7.3 Doporučení změny pro DNE

Z dotazníkového šetření je zřejmé, že pozitivní změnu daňových příjmů v položce daň z nemovitostí by podpořili i někteří zastupitelé. Většina z nich však pouze za předpokladu, že by se snížili jiné daňové příjmy nebo povinné poplatky. V úvodu této kapitoly je uvedeno, že současné zastupitelstvo obce je ve funkci teprve první volební období, tzn. od komunálních voleb na podzim v roce 2010. Protože bylo nezbytné od letošního roku zvýšit poplatek za stočné, obávají se členové zastupitelstva zvýšení dalších povinných poplatků nebo daní v krátkém časovém horizontu. Proto se dotázané osoby shodly na tom, že v současné situaci neuvažují o zvýšení DNE prostřednictvím užití koeficientů DNE.

Všechny zákonem dané možnosti jak zvýšit výnos DNE musí obec provést formou **schválení a zveřejnění OZV, která musí nabýt platnosti nejpozději do 1. října** předchozího zdaňovacího období a účinnosti nejpozději do 1. ledna následujícího zdaňovacího období. Obce tak mohou upravit koeficient dle počtu obyvatel a zavést místní koeficient dle § 12 zákona o DNE.

Koeficient dle počtu obyvatel vs. místní koeficient dle § 12

Podle posledního sčítání lidu měla celá obec Náklo 1498 obyvatel. Pro stanovení sazby daně z pozemků a daně ze staveb se používá pro celou obec Náklo zákonem stanovený koeficient ve výši 1,4. Dle zákona o DNE má však obec možnost pro jednotlivé části obce tento koeficient o 1 kategorii zvýšit, či o 1 – 3 snížit. Této možnosti zastupitelstvo nevyužilo. Dle znalostí místních poměrů doporučuji ponechat koeficient 1,4 pro místní část Lhota nad Moravou a pro Mezice a Náklo zvýšit tento koeficient na hodnotu 1,6. Tuto změnu doporučuji také z toho důvodu, že zastupitelé obce se obávají dalšího velkého zvýšení daňového zatížení obyvatel a aplikace nového koeficientu by neměla tak drastické účinky jako zavedení místního koeficientu dle § 12 v nejvíce používané výši 2.

Zvýšením koeficientu dle počtu obyvatel by obec získala 0,2 krát větší výnos z daně z nemovitostí zaplacené občany v Nákle a Mezicích. Ve Lhotě nad Moravou

by výnos DNE zůstal nezměněn. I když je jakékoli zvyšování DNE velmi nepopulární, a to také proto, že daň se platí na rok dopředu a je splatná ve většině případů najednou do konce května, a ne jako je tomu u DPFO v pravidelných měsíčních splátkách, domnívám se a stejného názoru je i většina zastupitelů, že využití této možnosti zvýšení výnosu DNE by nebylo pro obyvatele důvodem pro migraci. Stěhování v důsledku zvýšení DNE je nereálné, jelikož DNE nepředstavuje v rodinných rozpočtech nijak závratnou sumu.

Cestou, která by vedla ke zvýšení inkasa DNE v obci Náklo, by mohlo být též uplatnění koeficientu 1,5, který lze uplatnit pouze na vybrané druhy staveb, jako jsou garáže, stavby pro podnikání a stavby pro individuální rekreaci. Zdanění nemovitostí v podnikatelském sektoru je v posledních letech ovlivněn zavedenými legislativními změnami, včetně změn platných od letošního roku, kdy se zdvojnásobila sazba daně u zpevněných ploch užívaných pro podnikání. Obec Náklo, je malá obec, ve které je podnikatelů „jako šafránu“ a obec si tak musí „svých podnikatelů“ velice vážit, a proto nedoporučuji schválení koeficientu 1,5 pro podnikatelský sektor.

Obec Náklo se nachází v turisticky zajímavé oblasti. Na území obce se nachází významné naleziště písku, které jev majetku soukromé společnosti, stejně tak jako okolí jezera. Nicméně se souhlasem majitele lze na této vodní ploše ve vyhrazeném prostoru provozovat vodní sporty nebo sportovní rybolov. Díky své blízkosti ke krajskému městu je pískovna v Nákle v letním období velmi vyhledávanou lokalitou vhodnou na koupání. V těsném okolí jezera platí sice stavební uzávěra, nicméně staveb k individuální rekreaci je v obci několik a tyto stavby nejsou ve vlastnictví místních obyvatel. Proto doporučuji zavedení koeficientu 1,5 u staveb pro individuální rekreaci, jehož zavedením by obec mohla získat další prostředky do obecního rozpočtu, které by mohla následně použít na ekonomický rozvoj obce.

Prostředky získané zvýšením koeficientů DNE může obec investovat např. do zlepšení stavu infrastruktury nebo zkvalitnění poskytování veřejných služeb. Tomu, kdo daň z nemovitostí zaplatí, se tímto způsobem částečně vrací finance investované do zaplacení daně. Dalším pozitivním důsledkem je to, že zvyšuje-li se

atraktivita dané lokality, zvyšují se i ceny nemovitostí v této oblasti a v případě úplatných převodů i možnost prodat nemovitost za vyšší cenu.

Další změnou, kterou by uvítali rovněž i někteří zastupitelé, je stanovení základu daně u DNE, na kterém by se mohla obec významným způsobem podílet a ovlivnit tak zásadním způsobem výši inkasa DNE. Představa je taková, že by obec stanovila cenovou mapu pro nemovitosti, dle atraktivity jednotlivých lokalit v obci. Tato mapa by pak sloužila pro výpočet daně z nemovitostí zaměstnanci finančních úřadů. Kromě prvotních nákladů na vypracování cenových map, by obec sice vynakládala další peníze na aktualizaci map v určitém časovém horizontu, nicméně výběr daně z nemovitostí stanovený na základě výpočtu hodnoty nemovitosti ve vztahu k místu, kde se nemovitost nachází, považují zástupci obce za spravedlivější vůči občanům obce, kteří jsou postihování např. živelnými pohromami, oproti lidem žijícím v „satelitní“ nebo nezáplavové části obce. Záměrem je snížit daňové zatížení občanům, kteří jsou „postiženi“ jakýmikoliv negativními vlivy, v důsledku nichž i jejich nemovitosti ztrácí svou hodnotu a naopak více zdanit nemovitosti v atraktivních lokalitách.

7.4 Optimalizace DSL

Pro optimalizaci daně silniční moc prostoru v návaznosti na českou daňovou soustavu není. Legislativa u DSL je ze všech majetkových daní nejvíce harmonizována s právem EU. Tudíž doporučení změn a jejích dopadů na veřejné rozpočty musí být v souladu s myšlenkami EU. Změna DSL se projeví změnou v rozpočtu SFDI, kam je převáděn celý výnos této daně.

Ve vztahu k optimalizaci municipálních rozpočtů doporučuji subjektům, které disponují zákonodárnou iniciativou, přijetí novely zákona o RUD, které by směřovalo výnos DSL alespoň částečně do rozpočtu krajů nebo obcí, tak jak je tomu v Polsku nebo na Slovensku. Kraje, potažmo obce, které na základě znalosti svého území a nejpřesnější identifikace lokálních potřeb, mohou hospodařit s peněžními prostředky určenými na rekonstrukce, či výstavby nových komunikací daleko efektivněji než SFDI. Pokud by se zvedla položka daňových příjmů obce o daň silniční, snížil by se výnos DSL ve SFDI a to by téměř jistě vyvolalo snížení vý-

dajů ze strany státu a zvýšení výdajů vynaložených na úpravy či stavby komunikací v rámci rozpočtu obcí.

8 ZÁVĚR

Základní pilíře daňového systému platného na území dnešní ČR vznikly již v roce 1992, resp. 1. 1. 1993 kdy vznikla samostatná Česká republika. S výjimkou zákona o DPH a zákona o spotřebních daní byly všechny daňové zákony pouze novelizovány, tzn. v rámci původního zákona v průběhu let docházelo pouze k změnám, které nevyžadovaly přijetí zákona zcela nového. Procesem novelizace prošly i zákony o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí, zákon o dani z nemovitostí a zákon o dani silniční.

Daně obecně jsou přerozdělovány dle rozpočtového určení daní, na jehož základě jsou vyinkasované daně směrovány prostřednictvím příslušných správců do jednotlivých stupňů veřejných rozpočtů. Při zachování současného stavu rozdělování daňových příjmů by byla optimalizace výnosů majetkových daní ve vztahu k příjmům obcí neefektivní, jelikož dopad na příjmovou stránku rozpočtu obcí má pouze daň z nemovitostí. V dosud platné legislativě je daň z nemovitostí jedinou majetkovou daní, u které má obec určitou rozhodovací pravomoc. Může výši inkasa ovlivnit zavedením či zvýšením různých koeficientů. Této možnosti využilo město Litovel, které už dlouhodobě využívá možnosti zvýšit, či snížit koeficient podle počtu obyvatel, v některých místních částech také koeficient 1,5 pro vybrané druhy staveb a od zdaňovacího období 2012 zavedlo obecně závaznou vyhláškou i místní koeficient 2,0 stanovený na základě § 12 zákona o DNE. Stanovením místního koeficientu město dosáhne zdvojnásobení příjmů v položce daň z nemovitostí od roku 2012. Naopak obec Náklo v minulosti nikdy neovlivnila výši vybrané daně z nemovitostí prostřednictvím zákonem daných možností, a dle vyjádření některých členů obecního zastupitelstva se k tomuto kroku ani v nejbližší době nechystá.

Výdaje obcí mohou být ovlivněny kromě daní z nemovitostí také transferovými daněmi. V obci Náklo i ve městě Litovel byla v posledním desetiletí hrazena z municipálního rozpočtu pouze jediná transferová daň, a to daň z převodu nemovitostí. Výši výdajů vynaložených na úhradu DzPN ovlivňuje sazba, ale zejména počet úplatných převodů, změnou zákona o rozpočtovém určení daní by bylo možné např. osvobodit obce od placení daně z převodu nemovitostí při prodeji pozemků a staveb, které se nachází v jejím katastrálním území, tak jako tomu je

u daně z nemovitostí, a obci by tak mohly získat další prostředky na ekonomický rozvoj svého území, či zkvalitnění poskytovaných veřejných služeb. K optimalizaci hospodaření obcí s výdaji vynaloženými na DzPN přispěla i velká reforma účinná od 1. 1. 2004, kdy se mj. snížila i sazba daně z 5% na 3 %.

Výnos jednotlivých typů majetkových daní je na různých úrovních veřejných rozpočtů téměř zanedbatelný ve srovnání s ostatními daňovými příjmy. Proto jsou také majetkové daně málo diskutovanou oblastí na všech úrovních řízení. Doporučením, které by vedlo ke zvýšení informovanosti zastupitelů obce je využití dotací z ESF na vzdělávání zaměstnanců územních samosprávných celků a místních politiků. Do 31. 7. 2012 je možné podat žádost o podporu z veřejných zdrojů na vyhlášenou výzvu k předkládání grantových projektů z OP LZZ. Obce a města, která potřebují „poradit“, by tak mohli získat další finanční prostředky investované do vzdělání a jiných aktivit, které mohou vést k poskytování veřejných služeb ve vyšší kvalitě než doposud.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografické publikace:

[1] HAMERNÍKOVÁ, Bojka et al., 2010. *Veřejné finance*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-497-0

[2] KUBÁTOVÁ, Květa, 2010. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-574-8

[3] KUBÁTOVÁ, Květa et al., 2004. *Optimalizace daňového systému České republiky v kontextu Evropského regionu a měnícího se ekonomického, sociálního a právního prostředí*. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 80-868-6105-8

[4] OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ, 2011. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek*: *po novele zákona o účetnictví*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-342-4

[5] PEKOVÁ, Jitka, 1995. *Finance územní samosprávy - územní aspekty veřejných financí*. 1.vyd. Praha: Victoria Publishing. ISBN 80-718-7024-2

[6] PEKOVÁ, Jitka, 1997. *Majetkové daně v daňové soustavě České republiky*. Praha: CODEX Bohemia. ISBN 80-859-6341-8

[7] PEKOVÁ, Jitka, 2011. *Finance územní samosprávy*: *teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-807-3576-141

[8] PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ, 2009. *Financování měst, obcí a regionů*: *teorie a praxe*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2789-9

[9] RADVAN, Michal, 2007. *Zdanění majetku v Evropě*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7179-563-6.

[10] ŠIROKÝ, Jan, 2008. *Daňové teorie*: *s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-005-8

[11] VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ, 2010. *Daňový systém ČR 2010*. 10. aktual. vyd. Praha: 1. VOX. ISBN 978-80-86324-86-9

[12] WOKOUN, René et al, 2004. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 4. vyd., ve vyd. a nakl. Aleš Čeněk 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 80-864-7380-5

ČASOPISY:

[13] LÁCHOVÁ, Lenka. Postavení majetkových daní v České republice. *Český finanční a účetní časopis*. [online]. © 2012, roč. 2007, č. 2. [cit. 2012-03-31]. ISSN 1802-2200. Dostupné z: http://cfuc.vse.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=100&Itemid=29

ZÁKONY:

[14] Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů

[15] Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a daně z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů

[16] Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů

předpisů

[17] Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů

[18] Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů

INTERNETOVÉ ZDROJE:

[19] ČESKO, MINISTERSTVO FINANCÍ. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Praha, Copyright © 2005 - 2009 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/verejne_finance.html

[20] ČESKO, ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Olomouci* [online]. 2009-2011, 29. 4. 2012 [cit. 2012-04-29]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/home

[21] Grantové projekty: Výzva č. 89. *Evropský sociální fond* [online]. Praha, © 2008, 2012 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: http://www.esfcr.cz/file/8291/

[22] Informace o obci. *Obec Náklo* [online]. 2012, 20. 4. 2012 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: http://www.naklo.cz/informace-o-obci/

[23] KUČERA, Petr. Za dary a dědictví zaplatíte víc, pokud nejste příbuzní. In: *Centrum*: *Aktuálně* [online] © 1999 - 2012, 21. 3. 2011 [cit. 2012-04-26]. Dostupné z: http://aktualne.centrum.cz/finance/penize/clanek.phtml?id=694577

[24] OECD: Total Tax Revenue. *OECD*: *iLibrary* [online]. 2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/total-tax-revenue_20758510-table2

OSOBNÍ KONZULTACE:

[25] Ing. Milan Spurný, vedoucí oddělení majetkových daní a ostatních agend Finančního úřadu v Litovli

[26] Marek Ošťádal, starosta obce Náklo

[27] Karel Závodný, Mgr. Petr Vybíral, Ing. Pavel Gnip, Petr Hrachovina, členové Rady obce Náklo

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČDS	Česká daňová správa
ČOV	Čistička odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
DAP	Daňové přiznání
DDA	Daň darovací
DDE	Daň dědická
DNE	Daň z nemovitostí
DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPPO	Daň z příjmů právnických osob
DSL	Daň silniční
DzPN	Daň z převodu nemovitostí
EHS	Evropské hospodářské společenství
ESF	Evropský sociální fond
FO	Fyzická osoba
KN	Katastr nemovitostí
MAS	Místní akční skupina
MD	Majetkové daně
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MF	Ministerstvo financí
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OZV	Obecně závazná vyhláška
PO	Právnická osoba
RD	Rodinný dům
ROP	Regionální operační program
RUD	Rozpočtové určení daní
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic
SFDI	státní fond dopravní infrastruktury
SR	Státní rozpočet
ÚSC	Územní samosprávný celek
ZŠ, MŠ	Základní, mateřská škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 – Přehled jednotlivých druhů sazeb daně (zdroj: Vančurová a Láchová, 2010) 17
Obr. 2 – Podíl základních druhů daní na daňovém systému v ČR 23
Obr. 3 – Vývoj složené daňové kvóty v ČR v letech 2003 – 2010 25
Obr. 4 – Běžná část rozpočtu obcí (zdroj: Peková, 2011) 26
Obr. 5 – Kapitálová část rozpočtu obcí (zdroj: Peková, 2011) 27
Obr. 6 – Klasifikace majetkových daní dle pravidelnosti plateb 31
Obr. 7 – Podíl jednotlivých typů majetkových daní na celkovém výnosu 42
Obr. 8 – Vývoj výnosů majetkových daní od roku 2002 do roku 2011 44
Obr. 9 – Výnos silniční daně v letech 1995 – 2010 v mil. Kč (zdroj: vlastní zpracování dle MF ČR a SFDI) 45
Obr. 10 – Výnos daně dědické v mil. Kč od roku 1995 do roku 2010 (zdroj: vlastní zpracování dle MF ČR) 47
Obr. 11 – Výnos daně darovací v letech 1995 – 2010 v mil. Kč (zdroj: vlastní zpracování dle MF ČR) 49
Obr. 12 – Výnos daně z převodu nemovitostí v letech 1995 - 2010 v mil. Kč 50
Obr. 13 – Výnos daně z nemovitostí v letech 1995 - 2010 v mil. Kč (zdroj: vlastní zpracování dle MF ČR a ČDS) 52
Obr. 14 – Složení příjmů rozpočtu obce Náklo v letech 2001 – 2011 58
Obr. 15 – Přijaté dotace v letech 2001 – 2011 (zdroj: vlastní zpracování (dle závěrečných účtů obce) 59
Obr. 16 – Vývoj podílu kapitálových příjmů na celkových příjmech obce (zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů obce) 60
Obr. 17 – Procentní podíl nedaňových příjmů na celkových příjmech obce (zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů obce) 61
Obr. 18 – Podíl daní a poplatků v jednotlivých letech na celkových příjmech rozpočtu obce (zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů obce) 62
Obr. 19 – Vývoj příjmů obecního rozpočtu u položky daň z nemovitostí v letech 2001 – 2011 (zdroj: vlastní zpracování) 64

Obr. 20 – Vývoj výdajů v rozpočtu obce Náklo v Kč (zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů) 67

Obr. 21 – Vývoj výdajů rozpočtu města Litovel na DzPN a DNE v letech 2001 – 2011 (zdroj: vlastní zpracování dle FÚ) 71

Obr. 22 – Výnos DNE v Kč v jednotlivých letech, včetně predikce na rok 2012 (zdroj: FÚ) 72

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 – Absolutní vyjádření výnosnosti MD a procentní podíly na celkových a daňových příjmech v letech 2002 – 2011 (údaje jsou uvedeny v mld. Kč, není – li uvedeno jinak) (zdroj: vlastní výpočty) 43

Tab. 2 – Hodnoty výnosu daně z nemovitostí a index změny podle základního roku 1995 (zdroj: vlastní zpracování dle MF ČR) 53

Tab. 3 – Procentuální změna přijatých transferů ve srovnání s předchozím 60

Tab. 4 – Změna daní a poplatků v absolutním vyjádření (zdroj: vlastní výpočty) 63

Tab. 5 – Srovnání ukazatelů finanční analýzy obce Náklo u daně z nemovitostí v letech 2001 – 2011 (zdroj: vlastní výpočty) 65

Tab. 6 – Vývoj celkových výdajů a výdajů na úhradu DzPN z rozpočtu obce 68

Tab. 7 – Vývoj výdajů vynaložených na úhradu DzPN a DNE v letech 2001 – 2011 (zdroj: vlastní zpracování dle FÚ) 70

Tab. 8 – Vývoj a změna příjmů z DNE u města Litovel v Kč (zdroj: vlastní výpočty, FÚ) 73

Tab. 9 – Podíl DzPN na celkových výdajích obce Náklo (zdroj: vlastní zpracování) 80

SEZNAM PŘÍLOH

1. Daňový systém před a po reformě v roce 1993
2. Schéma rozpočtového určení daní
3. Struktura daní dle jejich vazby na důchod poplatníka
4. Klasifikace daní dle metodiky OECD
5. Struktura příjmů rozpočtu obce Náklo v letech 2001 – 2011
6. Zápisky z rozhovorů v řadách zastupitelů obce Náklo

PŘÍLOHA 1: DAŇOVÝ SYSTÉM PŘED A PO REFORMĚ V ROCE 1993

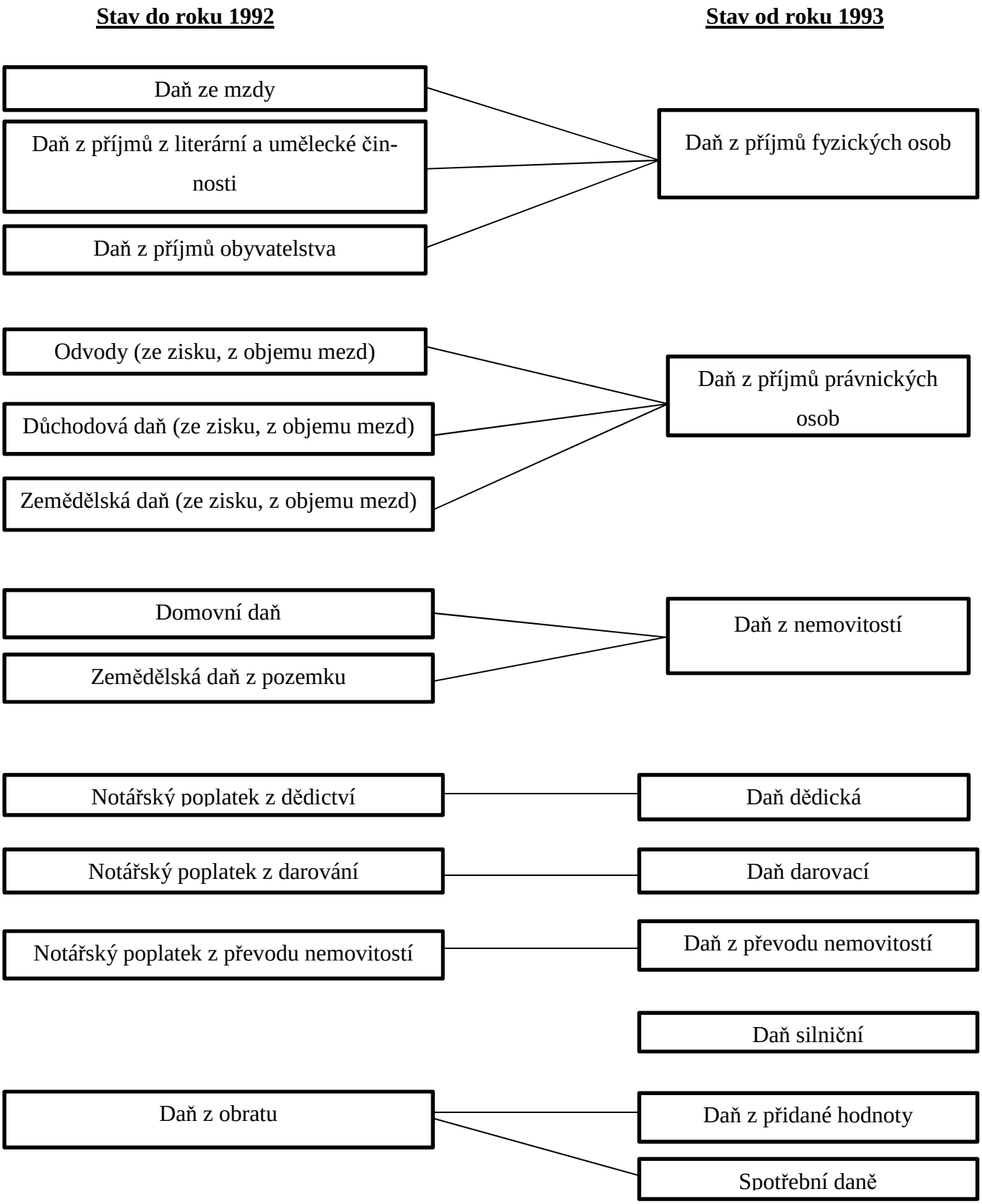

PŘÍLOHA 2: STRUKTURA DANÍ DLE JEJICH VAZBY NA DŮCHOD POPLATNÍKA

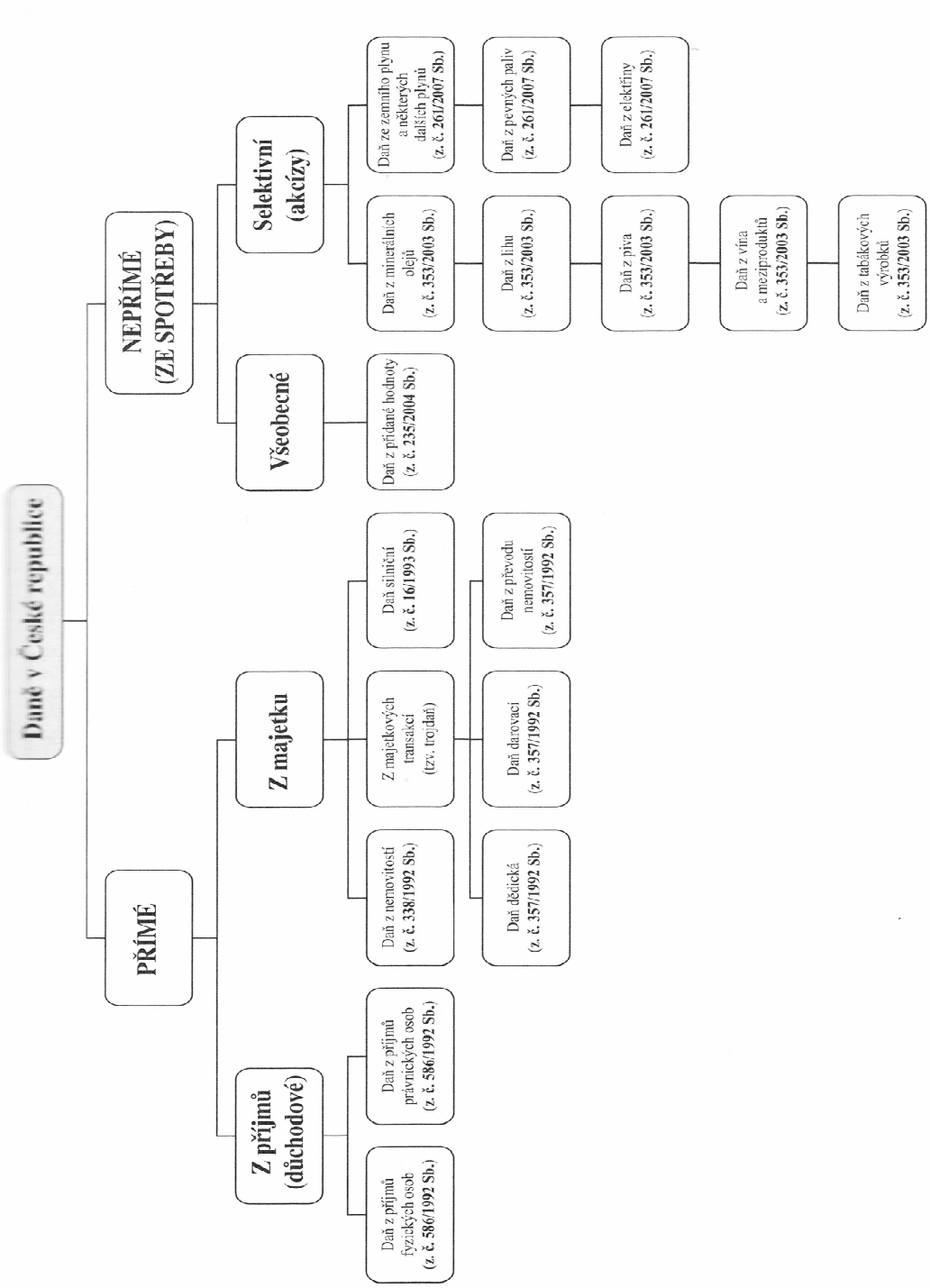

Schéma rozdělení rozpočtového určení daní od 1.1.2008 (bez SFDI, poplatků a pokut)

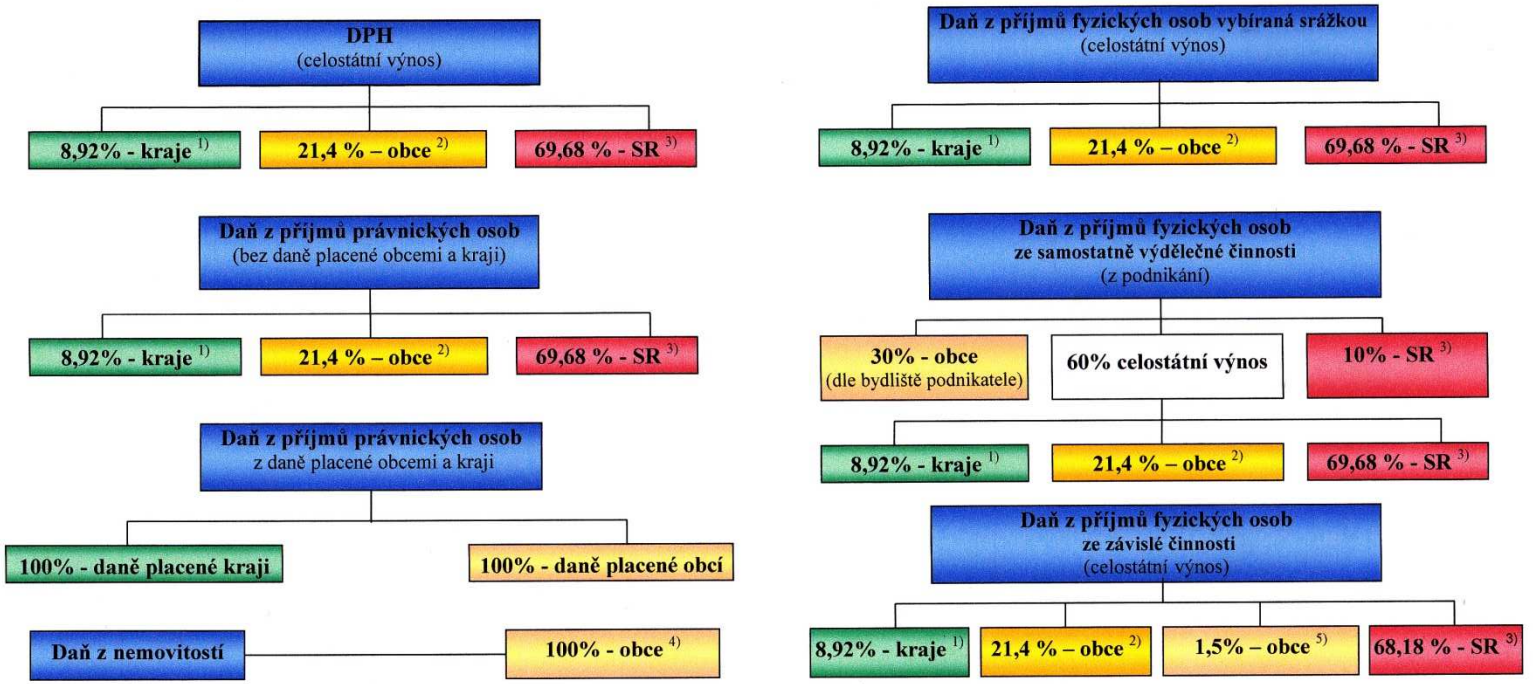

Vysvětlivky:

[1] Každý kraj se na procentní části celostátního hrubého výnosu daně podílí procentem stanoveným v příloze č. 1 zákona č. 243/2000 Sb., o RUD, v platném znění

[2] Daňové příjmy jsou rozdělovány na základě:

1. kritéria výměry katastrálních území obce
2. prostého počtu obyvatel v obci
3. násobků postupných přechodů

[3] Příjmy státního rozpočtu

[4] Výnos daně z nemovitostí; příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází.

[5] Daňové příjmy jsou rozdělovány na základě počtu zaměstnanců s místem výkonu práce v obci.

PŘÍLOHA 4: KLASIFIKACE DANÍ DLE METODIKY OECD

1000 Daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů

1100 Daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů od jednotlivců

1110 Z příjmů a ze zisků

1120 Z kapitálových výnosů

1200 Daně z příjmů, zisků a kapitálových výnosů od společností

1210 Z příjmů a ze zisků

1220 Z kapitálových výnosů

1300 Položky, které nelze jednoznačně zařadit pod 1100 a 1200

2000 Příspěvky na sociální zabezpečení

2100 Zaměstnanci

2200 Zaměstnavatelé

2300 Samostatně výdělečná osoba nebo nezaměstnaná osoba

2400 Položky, které nelze jednoznačně zařadit pod 2100, 2200 a 2300

3000 Daně z mezd a pracovních sil

4000 Daně majetkové

4100 Pravidelné daně z nemovitého majetku

4110 Domácnosti

4120 Ostatní

4200 Pravidelné daně z čistého jmění

4210 Jednotlivci

4220 Společnosti

4300 Daně z pozůstalosti, dědické a darovací

4310 Daně z pozůstalosti a dědické

4320 Daně darovací

4400 Daně z finančních a kapitálových transakcí

4500 Ostatní nepravidelné daně z majetku

4510 Z čistého jmění

4520 Ostatní nepravidelné

4530 Ostatní pravidelné daně z majetku

5000 Daně ze zboží a služeb

5100 Daně z výroby, prodejů, převodu, pronájmu a dodávek zboží a poskytování služeb

5110 Daně všeobecné

5111 Daň z přidané hodnoty

5112 Daně prodejní (obratové)

5113 Ostatní všeobecné daně ze zboží a služeb

5120 Daně ze specifických zboží a služeb

5121 Spotřební daně

5122 Zisky z fiskálních monopolů

5123 Cla a dovozní daně

5124 Vývozní daně

5125 Daně z investičního zboží

5126 Daně ze specifických služeb

5127 Ostatní daně z mezinárodního obchodu a transakcí

5128 Ostatní daně ze specifických zboží a služeb

5130 Daně nezařaditelné do skupin 5110 a 5120

5200 Daně z používání nebo povolení používání zboží nebo vykonávání činností

5210 Pravidelné daně

5211 Placené domácnostmi z motorových vozidel

5212 Placené ostatními subjekty z motorových vozidel

5213 Ostatní pravidelné daně

5220 Nepravidelné daně

5300 Daně nezařaditelné do skupin 5100 a 5200

6000 Ostatní daně

6100 Placené výhradně podniky

6200 Placené jinými subjekty než podniky, nebo neidentifikovatelné

PŘÍLOHA 5: STRUKTURA PŘÍJMŮ ROZPOČTU OBCE NÁKLO V LETECH 2001 – 2011 (V KČ)

ROK	2 001	2 002	2 003	2 004	2 005	2 006	2 007	2 008	2 009	2 010	2011
DANĚ A POPLATKY	**7 444 683**	**8 162 794**	**9 002 823**	**9 942 823**	**10 593 468**	**8 331 722**	**11 233 248**	**12 426 191**	**11 390 617**	**12 692 215**	**12 273 785**
DPFO ze závislé čin.	1 301 936	1 514 463	1 677 069	1 804 146	1 961 443	1 570 201	2 181 953	2 098 879	2 028 769	2 126 292	2 226 486
DPFO ze SVČ	591 133	579 576	753 765	905 950	879 102	282 585	573 276	488 476	409 222	440 184	501 130
DPFO z kapitál. výnosů	115 839	114 150	107 747	128 860	107 422	102 993	143 462	178 392	183 812	189 389	203 344
DPPO	1 418 868	1 684 496	1 852 654	2 023 689	2 220 721	1 997 602	2 601 317	3 201 639	2 291 515	2 157 444	2 064 144
Daň z příjmů právnických osob (za obec)		-	163 990	301 010	257 320	102 000	62 000	73 000	28 770	74 000	-
Daň z přidané hodnoty	2 464 846	2 798 058	2 892 769	3 072 450	3 490 509	3 042 929	3 945 369	4 489 160	4 521 498	4 974 627	4 950 505
Poplatek za komunální odpad	197 415	317 800	320 684	460 795	405 432	388 050	425 280	555 962	552 933	549 533	537 521
Poplatek ze psů	14 600	13 450	14 950	25 900	25 742	24 967	24 450	25 142	26 567	26 700	25 250
Odvody za odnětí půdy ze zem.půd.fondu	208 250	-	-	-	101 314	-	129 967	129 839	130 735	178 322	191 251
Poplatek za užívání veřejného prostranství	94	-	5 120	6 805	6 290	10 330	5 690	2 868	5 028	3 670	2 120
Poplatek za provozovaný výher.hrací přístroj	52 000	73 000	51 000	20 000	20 000	15 000	20 000	20 000	20 000	10 000	17 500
Odvod výtěžku z provozování loterií			-	19 011	48 249	27 166	25 490	26 331	16 109	10 916	5 033
Správní poplatky	28 140	19 160	42 440	54 780	58 800	31 500	51 910	59 240	59 750	27 210	24 412
Daň z nemovitostí	1 051 562	1 048 641	1 120 635	1 089 340	1 011 124	736 399	1 043 085	1 077 264	1 115 908	1 911 927	1 525 089
Poplatek za pov.vypouštění odp.vod	-	-	-	-	-	-	-	-	32 500	10 000	-
Poplatek za znečišťování ovzduší	-	-	-	-	-	-	-	-		2 000	-
Příjem z recyklace odpadů	-	-	-	30 087	-	-	-	-	-	-	-
NEDAŇOVÉ PŘÍJMY	**1 793 174**	**2 070 882**	**895 546**	**1 220 071**	**1 267 328**	**1 061 420**	**1 476 039**	**1 444 907**	**1 655 087**	**1 721 843**	**1 656 193**
KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY	**1 220 992**	**318 230**	**895 546**	**972 600**	**1 126 840**	**169 000**	**618 142**	**2 398 188**	**1 435 910**	**1 158 960**	**195 870**
PŘIJATÉ DOTACE	**5 443 584**	**4 748 545**	**9 517 310**	**7 799 080**	**458 261**	**807 355**	**2 844 973**	**1 239 448**	**2 888 948**	**1 128 967**	**2 628 320**
PŘÍJMY CELKEM	**15 902 433**	**15 300 451**	**20 311 225**	**19 934 574**	**13 445 897**	**10 369 497**	**16 172 402**	**17 508 734**	**17 370 561**	**16 701 985**	**16 754 168**
OSTATNÍ PŘÍJMY - FINANCOVÁNÍ	**4 453 596**	**3 889 950,09**	**1 212 685**	**-**	**8 388 639**	**- 1 112 571**	**- 3 536 044**	**438 190**	**- 410 445**	**- 4 995 378**	**1 604 353**

PŘÍLOHA 6: ZÁPISKY Z ROZHOVORŮ SE ČLENY ZASTUPITELSTVA OBCE NÁKLO

Rozhovor se členy zastupitelstva obce Náklo (zastupitelstvo má 15 členů, rozhovor mi poskytlo 11 z nich)

Téma: stav a vývoj majetkových daní, zejména daně z nemovitostí.

Nejprve byla dotázaným osobám představena zpracovaná analýza DNE a DzPN, týkající se příjmové a výdajové stránky rozpočtu obce.

ROK	Hodnoty	Hodnota změny v Kč	Index $200_{x+1}/200_x$ v %	Index $200_{x+1}/2001$ v %	Podíl DNE na DP v %	Podíl DNE na celkových příjmech v %
2001	1 051 562	0	100,0%	100,0%	14,1%	6,6%
2002	1 048 641	-2 921	99,7%	99,7%	12,8%	6,9%
2003	1 120 635	71 994	106,9%	106,6%	12,4%	5,5%
2004	1 089 340	-31 295	97,2%	103,6%	11,0%	5,5%
2005	1 011 124	-78 216	92,8%	96,2%	9,5%	7,5%
2006	736 399	-274 725	72,8%	70,0%	8,8%	7,1%
2007	1 043 085	306 686	141,6%	99,2%	9,3%	6,4%
2008	1 077 264	34 179	103,3%	102,4%	8,7%	6,2%
2009	1 115 908	38 644	103,6%	106,1%	9,8%	6,4%
2010	1 911 927	796 019	171,3%	181,8%	15,1%	11,4%
2011	1 525 089	-386 838	79,8%	145,0%	12,4%	9,1%

1. Jak je vidět z tabulky, výnos daně z nemovitostí byl ve svém vývoji relativně stabilní až na propad v r. 2006 a prudké zvýšení inkasa daně v roce 2010.

Diskuze – zjišťování příčin:

- Změna v roce 2006 byla pravděpodobně způsobena změnou legislativy, kdy se zavedla povinnost vlastníků platit DNE z pozemků, které nebyly v KN evidovány jako „PK, ( ), … pozemky ve zjednodušené evidenci“. .
- ve skutečnosti se tento fakt promítl do daňových přiznání zejména zemědělských družstev, které přestaly platit daň za pronajaté pozemky, u nichž byl určen druh pozemku v KN a FÚ musely vymáhat daně po vlastnících, kteří nebyli mnohdy dosažitelní (vlastní zkušenost z praxe)
- Změna v roce 2010 byla zřejmě opět způsobena legislativní změnou, tentokrát se zvýšila sazba u některých druhů pozemků na dvojnásobek. V roce 2011 výnos DNE opět poklesl, změna zákona účinná od 1.1.2011 spočívala v možnosti spoluvlastníků staveb přiznat daň pouze za spoluvlastnický podíl.
- Obec Náklo nikdy žádným způsobem (schválením OZV a zavedením koeficientů) nikdy výši této daně neovlivňovala

2. Město Litovel schválilo v roce 2011 OZV č. 13/2001, kterou s účinností od 1. 1. 2012 zavedlo místní koeficient ve výši 2 dle § 12 zákona o DNE. Výsledkem tohoto jednání je předpoklad, že inkaso DNE ve městě Litovel se v letošním roce zvedne na dvojnásobek.

Otázka zní: Navrhli byste, či podpořili návrh někoho jiného o zavedení místního koeficientu i za cenu toho, že byste mohli snížit některou z jiných povinných plateb – např. poplatek za psa, stočné apod.?

Převládaly odpovědi tohoto typu:

- V současné době určitě NE, ale stojí to za úvahu do budoucna.
- Je potřeba provést srovnání s okolními obcemi.
- navyšování nebo změny v systému poplatků za daně z nemovitostí neuvažujeme. Občané jakékoli změny v systémech plateb už z principu snášejí velmi špatně a satisfakce odstraněním poplatku třeba za psa může mít dopad jen na část občanů. Po neblahé zkušenosti s navýšením stočného, kde to bylo nutností vzhledem k historickému zanedbání této problematiky, je naší snahou případné prostředky zajišťovat jinak než zdražením poplatků.

Asi u třech dotázaných jsem se setkala s opačným názorem:

- Návrh na zavedení místního koeficientu bych podpořil v případě snížení ostatních povinných poplatků.

3. Máte pocit, že by vás zavedení tohoto místního koeficientu mohlo stát „zastupitelská křesla“?

- NE, pokud se občanům jasně vysvětlí, kde vybrané peníze navíc končí.
- Těžko říct jak by občané snášely dvě zdražení za sebou po našem nástupu do funkce. Velká nevole je zcela zřejmá, nicméně jestli by tam byl až tak destrukční účinek si netroufám odhadnout. Praxe říká, že zdražování je doporučeno v první části volebního období a naopak přínosy a velká gesta jsou doporučena před volbami.
- snažíme se spíš dělat to co je nutné a přínosné nepřetržitě bez ohledu na období mandátu.

4. Domníváte se, že by zvýšení DNE např. na dvojnásobek vedlo ke sníženému zájmu o bydlení v obci nebo dokonce k migraci (vystěhování) některých místních občanů? (např. senioři, rodiny s dětmi apod.)

- NE, protože částka není tak významná, aby vedla ke změně bydliště.
- Naše politická situace státu už po mnoho let cvičí národ v trpělivosti a vzhledem k geografické poloze o Hanácích se říká, že jsou v tom mistři a nechají na sobě štípat dříví. Je ale možné, že by to pár horkých hlav udělalo, každopádně čistě hypoteticky by konečný přínos do pokladny toto nikterak nepoškodilo.

5. Uvažujete, nebo jste někdy v minulosti uvažovali o změně koeficientu k DNE, který je stanovený podle počtu obyvatel? V souladu s ust. § 6 a § 11 zákona o DNE má obec možnost své místní části tento koeficient o 1 kategorii zvýšit či o 1 - 3 snížit.

- Zatím NE.
- Většina osob potvrdila, že o této možnosti ani nevěděli.

6. Vyhovuje Vám, jako občanovi obce administrativní správa DNE – to, že daň vybírá a vymáhá FÚ v Litovli?

- ANO, většinou vždy z důvodu vybírání daní z jednoho místa

7. Uvítali byste spíše variantu, která platila do r. 1993 v případě domovní daně, která byla rovnou počítána a hrazena na obecním úřadě?

- Ne – Litovel není tak daleko, všechny „běžně potřebné“ úřady jsou v jednom městě
- Dalším důvodem je to, že je to tak už léta zavedené a změna by vyvolala komplikace pro občany, i když ti starší by uvítali, kdyby si všechno mohli vyřídit na obecním úřadě

8. Vyhovuje Vám tento systém administrace daně i jako zástupci obce Náklo? Při zvážení všech podmínek…administrativní, mzdové náklady x rychlejší výběr a možnost okamžitého použití peněžních prostředků apod.

- ANO, pro obec by to mohlo znamenat další administrativní zátěž a s tím spojené další náklady

9. Máte v plánu kvůli plánovanému zvýšení daně z převodu nemovitostí omezit úplatné převody obecních nemovitostí?

- Nemáme.
- Zatím jsme se touto problematikou nezabývali.

10. Uvítali byste větší rozhodovací pravomoci obce v oblasti majetkových daní?

- Do budoucna určitě ano, nicméně v současné době máme jiné priority.
- 3 dotázaným vyhovuje tento pevně daný systém, bez možnosti obce jakýmkoliv způsobem ovlivnit hospodaření s majetkovými daněmi

11. Napadá Vás jiný způsob optimalizace hospodaření s majetkovými daněmi?

- Ne.